

ПАЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 40.00 ATS,
Шведска 28.00 SEK, Македонија 85 ДЕН, Словенија 250 SIT,
Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00 HRK, БиХ 3.50 KM,
Грчка 750 GRD,

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

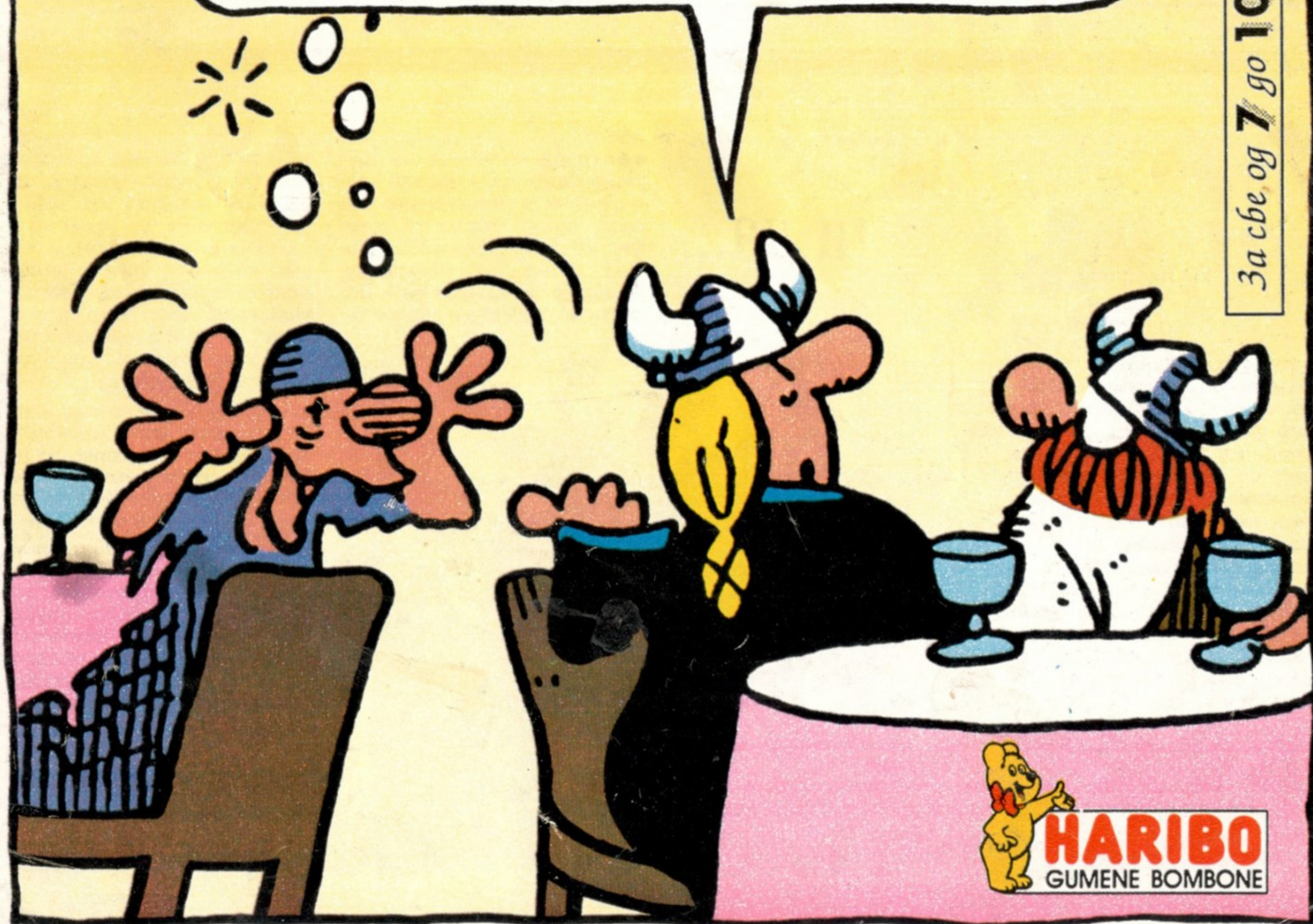
ЗАБАВАНИК

5. II 1999. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXI • ЦЕНА 18 ДИНАРА • БРОЈ 2452

ХОГАРЕ, ДА ЛИ МИ СЕ
ОВАЈ ЧОВЕК УДВАРА
ИЛИ ПОКАЗУЈЕ КОЛИКО
ЗЕЧЕВА ИМА НА
42. И 43. СТРАНИ?

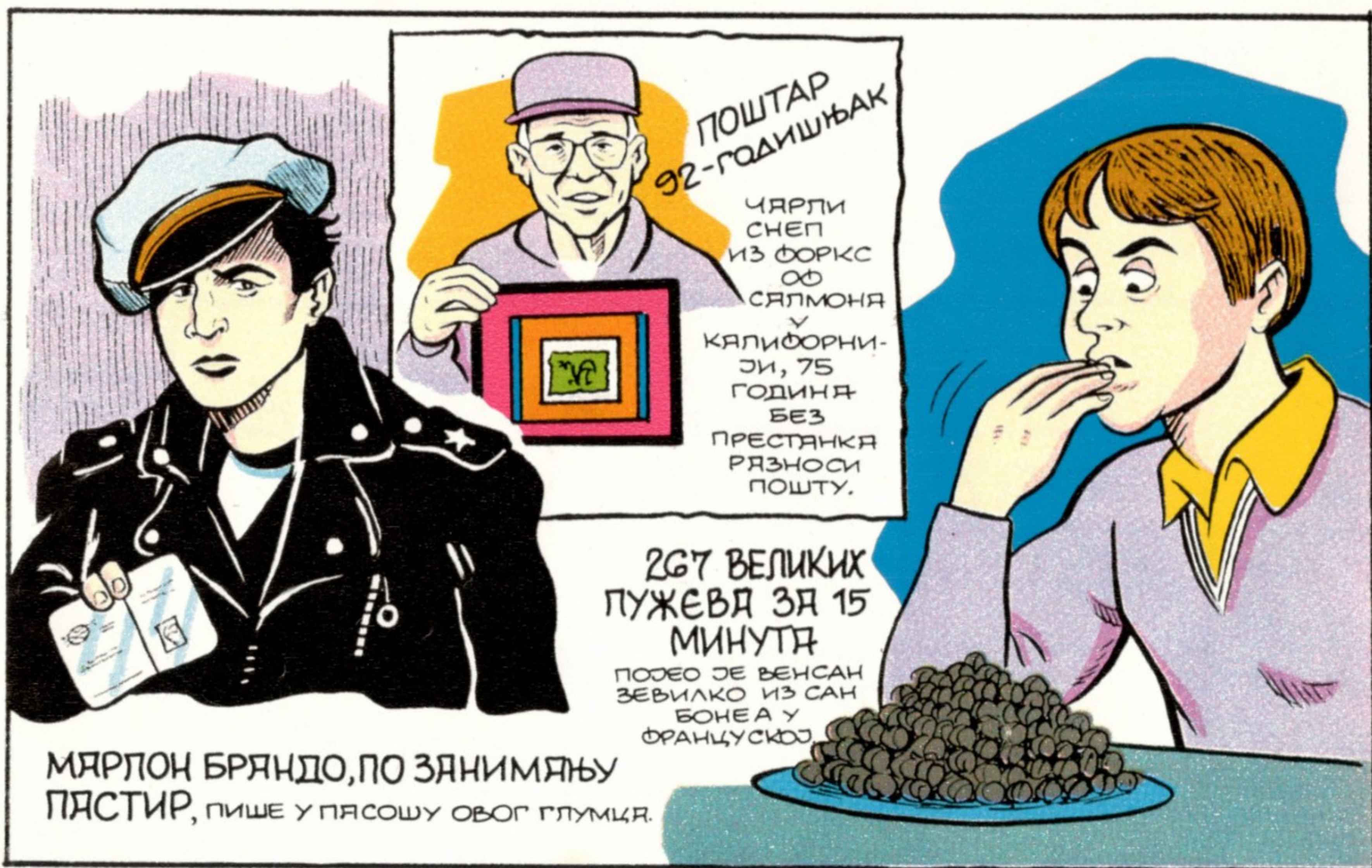
За све од 7 го 107

HARIBO
GUMENE BOMBONE

Фирма

Веровали или не!

МАРЛОН БРАНДО, ПО ЗАНИМАЊУ
ПАСТИР, ПИШЕ У ПЯСОШУ ОВОГ ГЛУМЦА.

●●● група научника из Њу-јорка тврди да је некада веома моћни и поприлично „на своју руку“ фараон Аманофис IV (око 1353–1336. пре н.е.) патио од такозваног Морфановог синдрома – болести која погађа и душу и те-

ло и за коју још није пронађен лек. Овај фараон ушао је, заправо, у историју као најнепредвидивији од свих египатских владара. Чим је дошао на власт, укинуо је све постојеће вере, врховним божанством прогласио Атона, бога Сунца. И своје име променио је у Ехнатон – „онај који се свиђа Атону“ ■

●●● у давним временима, када се различита роба користила као средство плаћања, со на пример, глава детлића, зуби морског прасета и репови жирафа замењивали су новац ■

●●● најмањи, и истовремено најбржи мотор на свету (500.000 обртаја у минуту!), који има и разне додатне уређаје микроскопске величине, начињен је у Научним лабораторијама Сенсија у граду Албукерке, у Новом Мексику ■

два

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

Илустровао Зоран Петканић Петко

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Добитнице Књижевне награде

КЊИГА ЗА МАРКА

Бака Светлана
Велмар-
Јанковић
пише
свом
унуку
Марку
Ћ. Протићу

Светлана Велмар-Јанковић први пут
је написала књигу за децу и
позлатило јој се...

(Снимио Ненад Живковић)

У зела бака свог унука па га метнула у крило и... стварно је тако било. Без претеривања. Уосталом, то је наша уважена књижевница Светлана Велмар-Јанковић и написала на почетку

књиге коју је назвала „Књига за Марка“:

„Ову књигу сам замислила и написала као поклон мом унуку Марку Ћ. Протићу. Али, она је замишљена и писана као поклон и свим другим девојчица-

ма и дечацима – ако воле да читају. Ако баш не воле – можда ће се предомислити док буду читали ову књигу, пошто неће свиснути од досаде...”

У биографији писца који је добио све важне награде у

овој земљи, најважнији је податак – према речима самог писца – да од 15. марта 1991. године носи титулу Баке. Зато је, у издању „Стубова културе” из Београда, и настала ова књига.

ЈА СЕ ЗОВЕМ ЈЕЛЕНА

Весна Алексић признаје да одавно прижељкује ово признање.
Досад је три пута била у најужем избору и коначно се изборила

Весна Алексић већ
годинама у
ишчекивању
„Забавникове”
награде

За читалац не би много лутао и одмах знао да ли да се упусти у пустиловину звану читање, писац је одмах на почетку књиге исписао неку врсту упутства за употребу.

„У овим причама ради се о једном степеништу под звездама и о некој деци која ту воле да седе. Обична деца, обично степениште испред једне четвороспратнице, обичне звезде и сасвим обичне приче. Причам их ја, Јелена Шуман, причам их и живим у њима, понављам се и представљам толико пута да ћу бар у почетку покушати да представим друге. За себе ћу само рећи да вежбавам одрастање, али не из све снаге. Има доста разлога за спорост у тој дисциплини...”

И одмах затим исписаће да су ту, поред ње, Јелене Шуман, најважнији: Ђорђије звани Ђоле, Аља с трећег спрата, Блеки који је заједнички пас, старији брат Милош, Одрасли који су до-

(Снимио Анђелко Васиљевић)

вољно неспретни да верују у детињство више од деце и Степениште, односно шест степеника испред улазних врата зграде... И све то у обреновачкој Улици Вука Караџића којом „пролазе аутомобили и увече, док ту седимо, пратимо светла њихових фарова. Сви некуд путују, пролазе и одлазе, свима се некуд жури. Само се нама баш не жури. Аља, Ђоле и ја најчешће уживамо у томе што нам се никуд не жури. Само нама и звездама!”

Весна Алексић, добитник овогодишње књижевне награде нашег листа, за књигу „Ја се зовем Јелена Шуман” (у издању ИП „Рад” из Београда) иначе педагог из Обреновца, смеје се док прича како

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

„Политикин Забавник”

Почетак пустиловине писања прве књиге за децу пада почетком 1994. године кад је радила на роману „Бездно” који је 1995. године добио и НИН-ову награду. Једноставно, радознали унук молио је баку да му прича приче, обавезне пред спавање, о јунацима из наше прошлости. И тако је кренуло, али се дешавало да бака изгуби нит приче за следеће вече, а Марко је постајао неумољив, неретко је подсећајући где је стала.

Наравно, писац је онда осетио да је дошло време да и ми, попут осталих земаља, треба да добијемо бајковите приче о детињству људи који су обележили нашу историју. Тако је све то почело. Бака би писала ујутро – тачно од 4,20, како то чини већ годинама – и увече читала. И чим је унук не би слушао отворених уста, онако као што гледа цртане филмове, она би то место пажљиво обележила и следеће зоре прерађивала.

Најпре је почела да се уобличава прича о детињству деспота Стефана Лазаревића и његовом чудотворном дрвету. А да би добила коначан об-

лик, писцу као што је Светлана Велмар-Јанковић требало је скоро четири месеца. Прву проверу, и данас то до детаља памти, имала је пред децом у Азањи, лета 1995. године. И никад дотад пред читаоцима, односно слушаоцима, није била у толиком страху. Умирила се тек кад је у огромној сали настао мук. Значи, деца су то прихватила. Чак и њен Марко који је тада први пут чуо ту верзију приче. Спознала је да је децу немогуће преварити и да је за писца погубно ако их, пишући за њих, за њих, потцени.

Знајући о чудотворном дрвету Светлане Велмар-Јанковић потом су израсли:

ДОСАДАШЊИ ДОБИТНИЦИ

1979. Гроздана Олујић: „Седефна ружа и друге бајке” и Енес Кишевић: „Мачак у траперицама”

1980. Анто Станичић: „Галебово гнездо”

1981. Љубиша Ђокић: „Позоришне бајке”

1982. Јожа Хорват: „Операција Стонога”

1983. Милован Витезовић: „Шешир професора Косте Вујића”

1984. Павао Павличић: „Тројица у Трњу”

1985. Градимир Стојковић: „Хајдук у Београду”

1986. Палма Каталинић: „Ања воли Петра”

1987. Владимир Стојшин: „Шампион Кроз Прозор”

1988. Дамир Милош: „Бијели клаун”

1989. Петар Пајић: „Машта свих Гавриловића”

1990. Бранко В. Радичевић: „Приче о животињама”

1991. Вук Церовић: „Храбри дјечак Дроњо”

1992. Слободан Станишић: „Танго за троје”

1993. Драган Лакићевић: „Мач кнеза Стефана”

1994. Мирјана Стефановић: „Секино сеоце”

1995. Борка Живић: „Мрмор и бес”

1996. Миленко Матицки: „Свирка”

1997. Драган Лукић: „Свакодневне песме”

1998. Први пут после двадесет година два писца равноправно деле награду!

Стефан Немања, његов син Растко, Стефан Дечански, цар Душан, кнез Лазар и Краљевић Марко. Дете је заиста отац човека, испричаће бајкописац. Пргави син великог жупана Завиде – Стефан Немања – постаће смирен кад у шуми стане на биљку-чудотворку; плашљиви Растко ће, захваљујући сну о златном јагњету, припитомити великог сивог вука; Стефану Дечанском помоћи ће плаветна рибица; цару Душану путовања ће бити соко Муња; кнеза Лазара дуго ће чувати змијин свлак; деспот Стефан ће постати јак и паметан захваљујући чудотворном дрвету; Марко Краљевић

Обреновца. Једноставно, много му се допало а и, попут брезовог лишћа у летње подне, шуми кад се појави, онако витка, плава и пегава. Баш онако како би писац волео да му изгледају приче.

И Весна Алексић, попут многих писаца, одрастала је уз „Забавник”. И данас расте уз њега, то је њена недвосмислена тврдња. Понекад

у „Забавнику” нађе идеју за причу. Рецимо, читајући својевремено „Јесте ли већ чули да...”, нашла је податак да човек има 1119 тачака које могу да се назову срцима и тако је настао роман „Ветар је Аја”. Памти и како јој је прошле године, након обијања куће, срце ипак би-

ће одгајити сирото, и то шарено, ждребе...

Данас првак ОШ „Вељко Дугошевић” на Звездари, седмогодишњи Марко Ђ. Протић је, разуме се, прва звезда школе. Ко је, кад и где и чуо и видео да је неко добио књигу за личну употребу, да је тако значајан писац написао књигу за тако значајно дете. Сад бака, наравно, мора да пише и даље за њега, за сву децу. И хоће, па каже да је нешто већ у њој, али то мора да зри и сазри... Замисао је ту, то ће већ и џепароши сазнати. Наиме, Светлана Велмар-Јанковић воли да, док путује аутобусом, разрађује детаље сваке замисли и онда је у сасвим другом свету. Џепарошима то не може да промакне – ко зна колико пута је већ изишла из аутобуса покрадена. На срећу, идеју нису могли да узму, тада је још прилично невидљива.

Памти највеће признање које је као писац доживела. Било је хладно, новембар 1993. године. Обећала је Марку да ће доћи к њему, из Новог Београда на Звездару. Девет аутобуса је прошло, крцатих, није могла да уђе. Онда се зауставио десети, и он дупке пун. Није могла да верује да из препуног аутобуса стиже глас: „То је писац, пустите писца да уђе! Направите места писцу!” И писцу је направљено место■

ло на месту јер лопове (чудне неке!) нису занимали укоричени комплети „Забавника”.

Није заборавила ни како је последње недеље 1993. године, кад је инфлација узимала незапамћен данак, исписала цео чек да би на киоску, у истој оној Улици Вука Караџића, могла да купи „Забавник”.

Мада је досада, понекад, дугачка као Улица Вука Караџића у летње преподне, главна јунакиња овогодишње славодобитне „Забавникове” књиге то у трену решава. Овако:

„... После, кад легнем, ја се покријем јорганом, раширим га, па као да развучем копно Балканског и Апенинског полуострва, оно ноћно копно на којем сијају градови као брошеви, и ти градови блеште ми у соби и не плашим се мрака. Вода из Средоземног мора напуни ми јастук, па само шуми, у њој су беле шкољке и свилене рибице, па ја све мислим нешто лепо и жао ми што брзо заспим...”

А кад се, покатак, споречкају, један од јунака ће, још у кратким панталонама, рећи да свако има право да има право. Тако!■

Петар Милатовић

ШУМАН

„Забавникову” награду ишчекује поодавно и поприлично нестрпљиво. Досад је већ три пута улазила у најужи избор – за књиге „Месечев дечак”, „Карта за летење” и „Звезда ругалица” – и на крају се, ето, изборила.

Приче и тај лепршави језик крадуца од деце, од вртића до вртића. И потпуно се збуни, она писац, кад сазна да пасош заправо означава оног који пасе, да се бака може посадити и заливати и да јелку можеш натерати да се после нове године не одсели. Најстрожи критичар ипак јој је логопед Нада Кнежевић која понекад уме да јој одбруси да на ту и ту причу „могу да се приме” само одрасли.

Онда Весна Алексић љутито закључава собичак, узима неку од мноштва гулица са свог писаћег стола и пише наново. Па опет брише, и све тако док Нада не одбрунда задовољна или

док кћи Марија у лету каже да јој је то баш „хаос”. И тек кад јој прича изиђе у „Политикином” додатку за децу, зна да то и није тако лоше. Уосталом, прву песмицу објавила је управо у „Политици”, с пролећа 1987. године.

А Јелена Шуман, ђак четвртаци који не уме да мисли – како јој то лепо каже учитељица – али се зато врло радо и често стрпа у ветров џеп и језди кроз време, добила је име по стварној личности. Писац је, с дозволом, узео презиме младе медицинске сестре из

Двадесети век

1915.

РОЂЕНИ

1. јануар: Бранко Ћопић, наш књижевник.
7. април: Били Холидеј, америчка џез певачица.
29. август: Ингрид Бергман, филмска звезда.
17. октобар: Артур Милер, амерички писац.
19. децембар: Едит Пиаф, француска певачица шансона.

УМРЛИ

3. април: Надежда Петровић, српска сликарка.
27. април: Нестор Жучни, српски песник.
27. април: Александар Николајевич Скрјабин, руски композитор и пијаниста.
12. октобар: Лаза Пачу, српски државник, дугогодишњи министар финансија.
16. октобар: Милутин Ускоковић, српски писац (извршио самоубиство).

ОСУЂЕН НА СМРТ

1. јул, Лондон: Џорџ Смит због убиства. Он је своје три жене, са којима је живео истовремено и које нису знале једна за другу, удавио у кадама да би их наследио или добио новац од њихових животних осигурања.

ПОТОНУО

19. август, Атлантски океан: путнички брод „Арабик“ компаније „Вајт стар“. Нестале 44 особе.

шест

Лорд Киченер, британски министар рата, на најславнијем постеру за мобилизацију у Првом светском рату позива своје земљаке у бој. Киченер у Британији ужива велику популарност и процењује се да се око три милиона Британаца одазвало овом његовом позиву. Постер је дело Алфреда Литија ■

ПОТПИСАНО

26. април, Лондон: тајни уговор између Велике Британије, Француске и Италије по коме ће Италија ући у рат на страни Савезника, а заузврат добити аустроугарске територије у Трен-

тину, Алто Адиђу, Истри, Далмацији и Албанији.

ОБЈАВЕ РАТА

23. мај: Италија Аустро-Угарској.
21. август: Италија Турској.
15. октобар: Велика Британија Бугарској.

РАТНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Фебруар: Немачка започиње подморнички рат који ће нанети велике губитке трговачким флотама Савезника.

Мај: на Источном фронту војске Немачке и Аустро-Угарске побеђују Русе у офанзиви на сектору Горлице-Тарнов и освајају Галицију.

Јул-септембар: на Руском фронту офанзиве аустројских и немачких трупа. Русија губи Пољску, Литванију и Курландију.

Октобар: савезничке трупе евакуишу се с Галипоља и искрцавају у Солуну где се отвара нови фронт. Грчки краљ Константин I одбија мешање Грчке у Први светски рат.

Октобар: у рат улази Бугарска на страни Централних сила и са Аустро-Угарском и Немачком учествује у нападу на српске и црногорске трупе које се извлаче на Косово, а пред крај новембра почињу повлачење преко Албаније и Црне Горе према Јадранском мору.

ОДБРАЊЕНИ

Фебруар: Суецки канал. Британске трупе одбациле турске снаге од Суеца.

Август: Дарданели. Турци одбијају други покушај Савезника да их заузму.

ВАСКРСЛА

25. новембар, Џорџија: америчка расистичка организација Кју клукс клан захваљујући распоу Вилијему Симонсу.

ПРОДАТ

21. септембар, Солзбери: Стоунхенџ, древни споменик у Великој Британији, на аукцији за 6.000 фунти стерлинга.

ОБЈАВЉЕНО

„Дуга”, роман британског књижевника Дејвида Херберта Лоренса.

„Победа”, роман бри-

танског писца Џозефа Конрада.

„Људски окови”, роман британског писца Сомерсета Мома.

„Златна грана”, научно-популарно дело шкотског антрополога и етнолога Џејмса Џорџа Фрејзера.

ИЗУМИ И ОТКРИЋА

● Британски научник Џејмс Кендал издвојио ба-

цил дифтерије.

● Немачки геофизичар и метеоролог Алфред Вегенер објавио дело „О настајању континента и океана” у коме је изложио теорију о хоризонталном померању континента.

● Хуго Јункерс, немачки конструктор, направио први потпуно метални авион.

● Хенри Форд, амерички индустријалац и конструк-

тор, направио прве тракторе за пољопривреду.

НОВА РЕЧ

Сонар: уређај којим се помоћу ултразвучних таласа под водом откривају положај и величина живих бића и предмета. (Од енглеског: so(und) na(vigation) and r(anging).) ■

„Лузитанија” потопљена

7. МАЈ, ИРСКА

Познати путнички брод „Лузитанију” компаније „Кјунард” погодио је торпедо избачен из немачке подморнице код обала Ирске. Брод је потонуо скоро истог часа и на дно однео више од 1.000 живота.

„Лузитанија”, која је могла да прими 3.000 путника кретала се брзином од 24 чвора, испловила је не-

дељу дана раније из Њујорка на путу за Ливерпул у Великој Британији. Брод није био наоружан, али је преносио товар муниције, углавном пушака и граната. Пре него што је брод кренуо на пут, немачки амбасадор у САД објавио је у Њујорку упозорење о подморничком нападу у које се није поверовало, па се на „Лузитанију” укрцало и 218 Американаца ■

Чланови посаде „Лузитаније” у шоку после трагедије

Отровни гас као оружје

23. АПРИЛ,
ЗАПАДНИ ФРОНТ

У борби за превласт на Западном фронту савезничке линије северно од града Ипра у Белгији десетковане су новим смртоносним оружјем.

Ово је први пут у историји да је у ратном сукобу употребљено хемијско оружје, отровни гас.

Немци су на савезничке трупе бацили дихлордиетал-сулфид, дуготрајни бојни отров и пликавац који је касније добио име иперит. Војници које је гас захватио повукли су се са линије фронта заслепљени и гушећи се од жућкастозелене отровне паре.

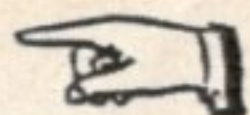
Француски војници са заштитним наочарима и влажним платненим маскама на лицу у очекивању новог напада отровним гасом ■

Немачке трупе опремљене гас-маскама брзо су пристигле на лице места полажући право на

6,4 километра савезничког фронта с кога су војници погођени отровом панично побегли ■

... ПИРЕКС, ПРВО СТАКЛЕНО
ВАТРОСТАЛНО ПОСУЂЕ, ИЗМИ-
СЛИЛИ СУ У ЊУЈОРКУ ЈУЏИН
САЛИВЕН И ВИЛИЈЕМ ТЕЈЛОР ...

Покољ Јермена

ДЕЦЕМБАР

На Запад су процуриле вести о геноциду који Турци спроводе над Јерменима, хришћанима православне вере. Говори се о хиљадама свакодневних жртава.

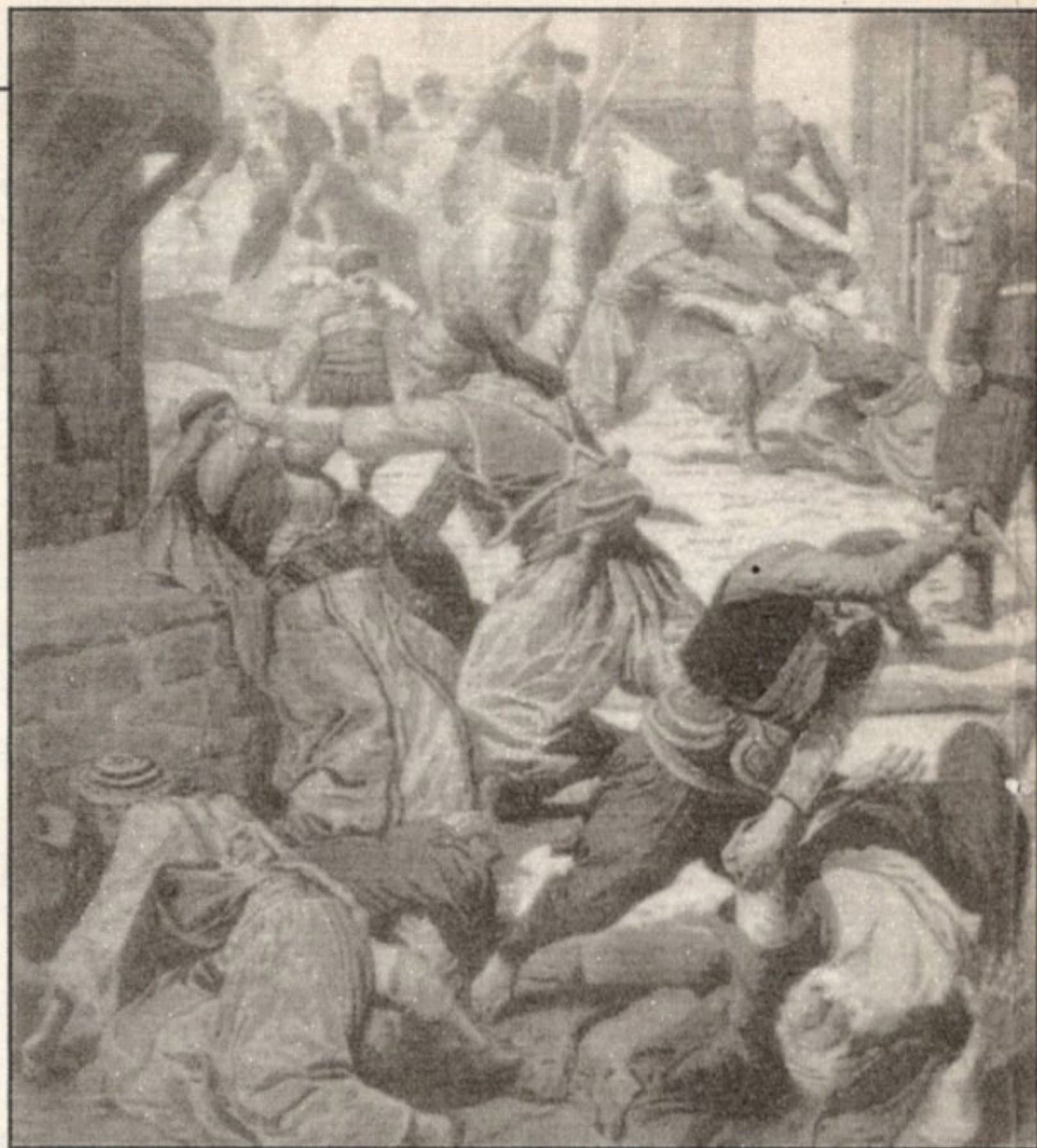
Ово није први такав покољ у Јерменији подељеној између Русије и Отоманског царства — између 1894. и 1896. године Турци су их масакрирали на хиљаде. Упркос надама које је пружала нова младотурска влада од 1908. године, убрзо је постало јасно да ће се истребљење овог народа наставити.

Када је избио Први светски рат, Турска је пришла Централним силама и, истичући да ће јерменски народ бити на страни не-

пријатељске Русије, искористила је то као повод за нови покољ. Јерменски прваци и војници позатварани су у логоре за принудни рад где су и ликвидирани.

Од месеца априла Турска депортује јерменско становништво и, мада их тобоже шаље за Сирију и Палестину, мали број стиже на циљ пошто током путовања не добијају ни храну, ни воду, ни лекове, па умиру од глади, исцрпљености и болештина.

И Немци и савезници покушали су да заштите Јермене, али се показало да се сурово крвопролиће не да зауставити. Сматра се да је већ страдало милион и по припадника ове нације непожељне у свету муслимана■

Турци масакрирају Јермене, виђено очима уметника

Чаплин блиста у Америци...

Људи се гурају у редовима да би добили карте за „Скитницу“, нови филм Чарлија Чаплина. Америчка публика одушевљена је клоvnом кога је Чаплин представио у филму „Зарађивање за живот“. У „Скитници“ је тај лик потпуно заокружен и изазива и урнебесан смех и горке сузе.

Чаплинова скитница у панталонама које спадају, превеликим ципелама, необичног хода, с полуцилиндром на глави и бамбусовим штапом у руци постала је омиљена и у САД и у родној Британији и очигледно је на помолу успех светских размера. Свестрани таленат Чарлија Чаплина види се у целом филму у коме он није само главни глумац већ и сценариста и редитељ. „Скитница“ ће свакако бити увршћена у филмске класике■

Уметност Чарлија Чаплина осваја свет

...али је Мери Пикфорд много већа звезда

Госпођица Мери Пикфорд и господин Вилијем С. Харт главна су лица америчке филм-

ске индустрије. Ово двоје глумаца, према последњим испитивањима, привлаче највише биоскопских посетилаца.

Мери Пикфорд, прва права звезда филмске индустрије

Вилијем С. Харт, амерички глумац број 1, звезда вестерна

Вилијем С. Харт озбиљан је лик новог филмског жанра који се зове вестерн и приказује догoдoвштине каубоја. Глумац је већ снимио 22 филма од којих се 18 приказује ове године.

Мери Пикфорд је најпопуларнија од свих филмских глумица. Каријеру је почела са 16 година када је зарађивала десет долара на дан док данас добија 2000 долара недељно. Она је прва на свету снимљена у крупном плану и то у филму „Пријатељи“ 1912. године■

Приредила Б. Дожић

НИКАД ИСТО

Познати холивудски глумац Еди Марфи никад не обуче два пута исту кошуљу, пиџаму, никад не легне у исту постељину нити два пута употреби исту марамицу. Крајем сваке године он у једној елитној трговини наручи по 365 пари доњег веша, чарапа и осталог и сваког дана у години облачи све потпуно ново. Само једном ношене ствари Марфи поклања бескућницима ■

НЕ УЛАЗИ У ЛИФТ УНАТРАШКЕ!

У разним хотелима разни натписи упозоравају госте да нешто или обавезно ураде или не ураде. Ево примера:

1. Молимо вас да, због предострожности, све вредније ствари оставите на рецепцији.
2. Забрањено је красти пешкире. Ако не спадате у ту врсту људи, молимо вас да не читате ово упозорење.
3. Не улазите у лифт унатрашке.
4. Поправке на лифту! Молимо не улазите у исти!
5. У случају пожара, не искачите кроз прозоре, користите помоћне степенице! ■

ПАЗИ ЗА ШТА СЕ ЗАЛАЖЕШ!

Дејвид Чејн ватрено се борио за спасавање шума, па је са истомишљеницима често знао да оде међу дрвосече преклињући их да се окану тако нечасног посла. То дрвеће је, објашњавао је Дејвид расло деценијама служећи људима као „зелена плућа“, зашто га тек тако посећи.

Недавно се Чејн, у једној шуми надомак Сан Франциска, нашао на истом послу. Радници фирме „Пацифик Ламбер“ тврде на суду да заиста нису имали појма да је још неко, сем дрвосеча, у

шуми. Када су повикали „Пада дрво!“, Чејн више није имао времена да се помери. Дебло је пало на њега и на месту га усмртило ■

ОБДАНИШТЕ ИЛИ РАТИШТЕ!

У граду Пенсакола, у Флориди, ухапшена је петогодишња Чакика Домен зато што је изгребала и, тако кажу, жестоко изуједала своју васпитачицу Линду Грин. Родитељи девојчице морали су сами да је одведу у затвор за малолетнике, одакле је ипак пуштена – увече истог дана. У полицији су им обећали да девојчицу неће изводити на суд, али још се не зна какве ће мере предузети судија за прекршаје. Јер, према закону у Флориди, овакво понашање је кажњиво, чак и ако су деца из обданишта у питању ■

КАД СУДБИНА УМЕША ПРСТЕ

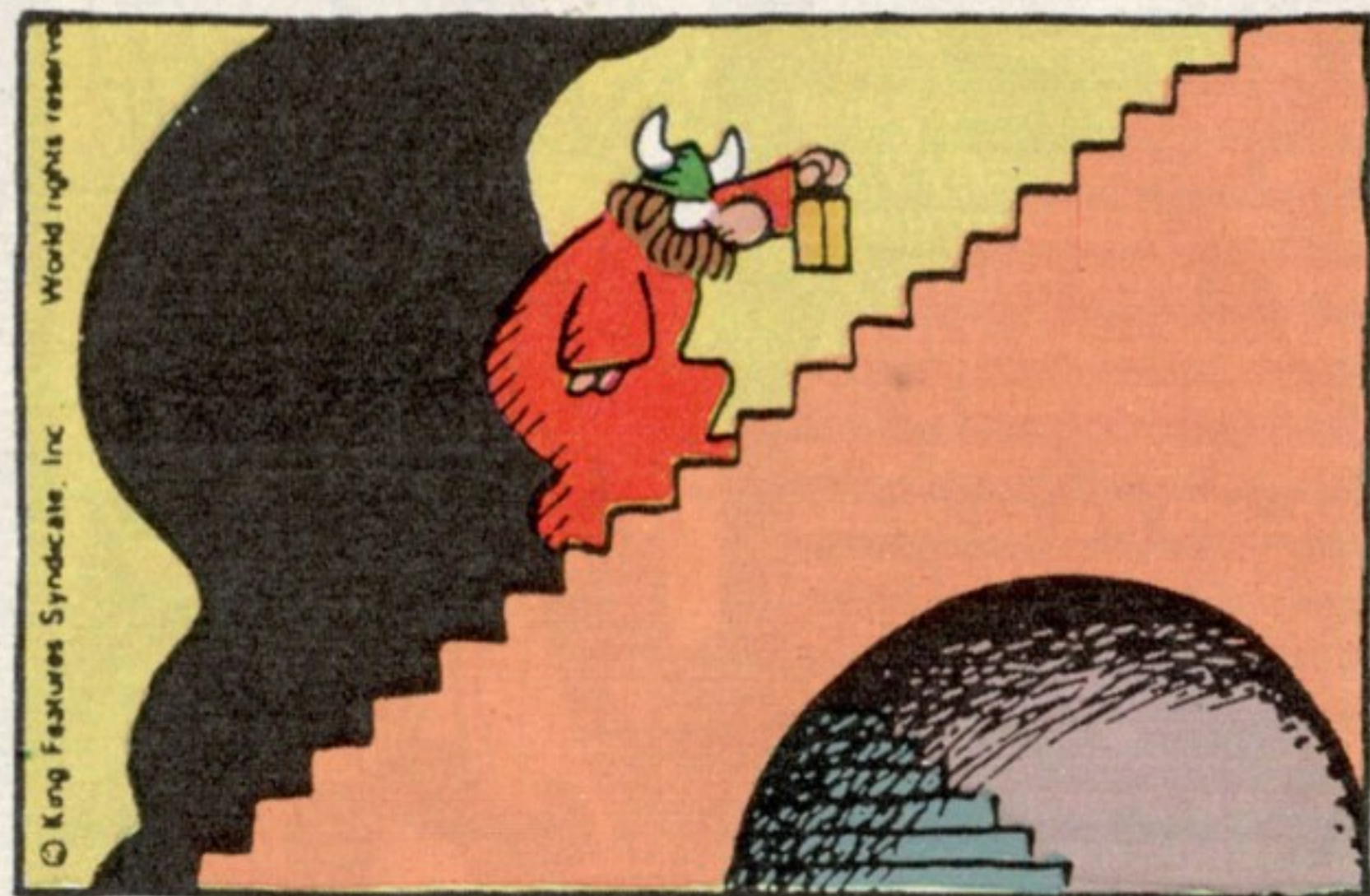
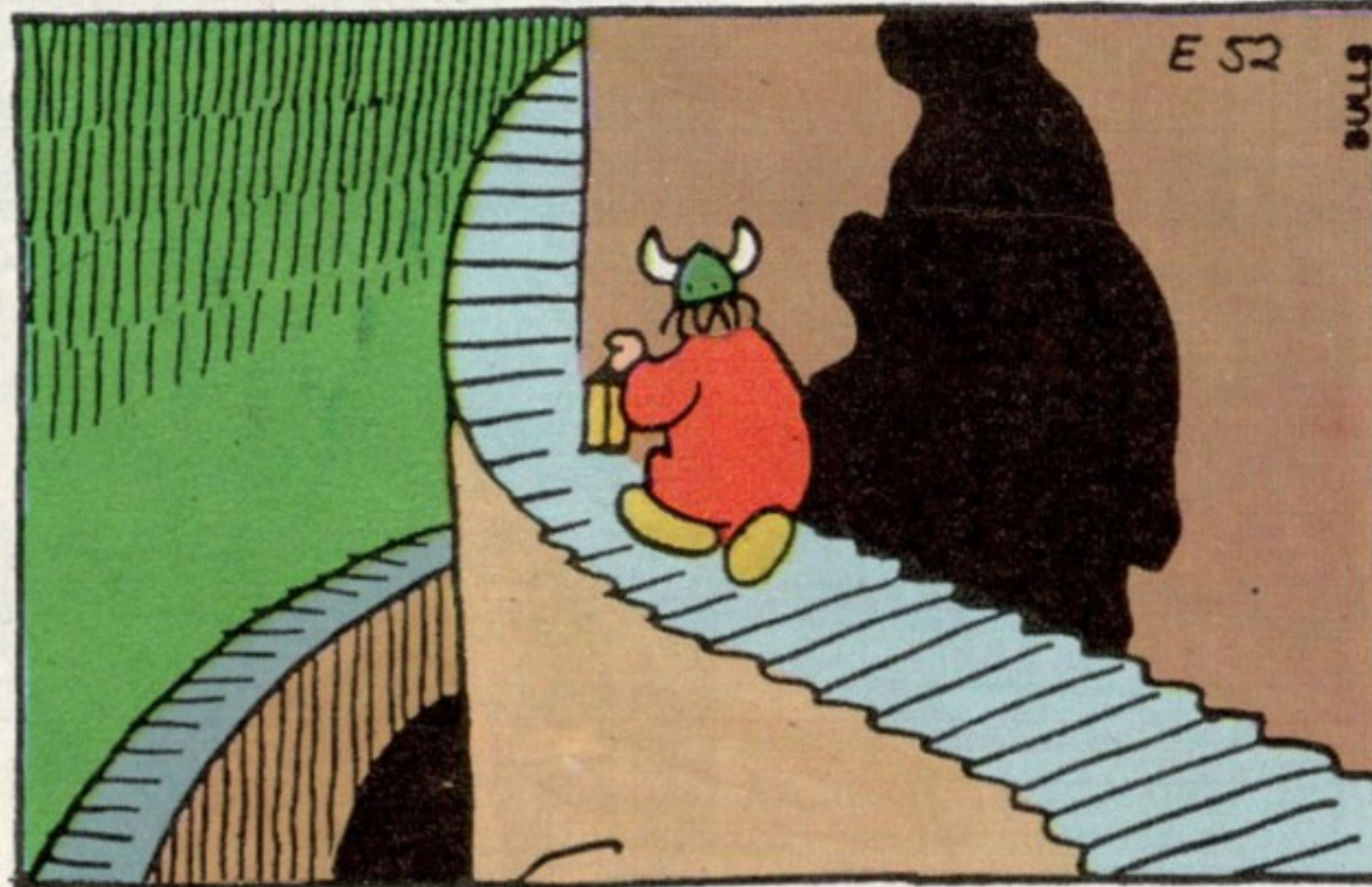
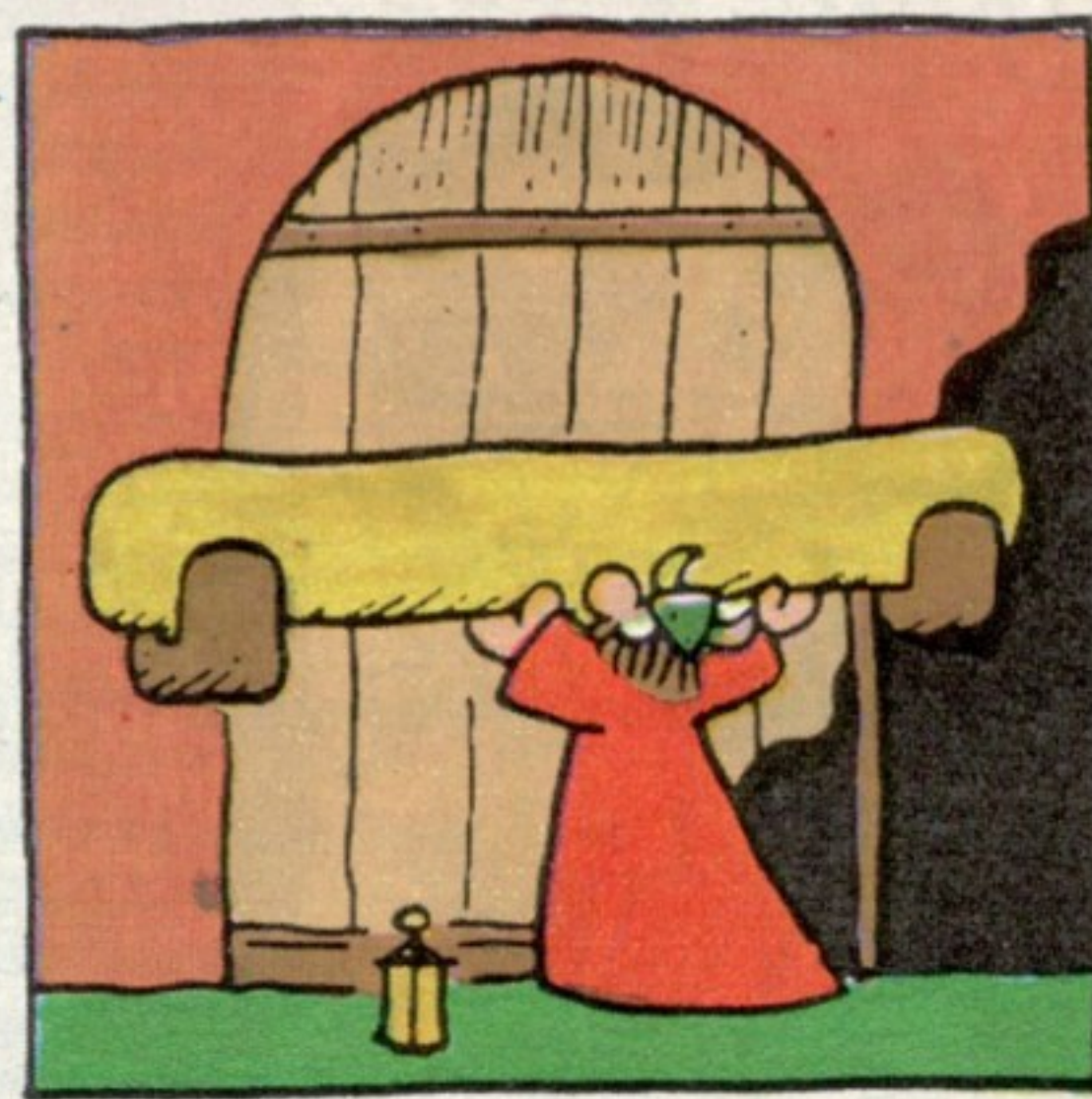
Чим је протеклог лета отишао у пензију, Окио Нагао одлучио је да части себе дужим путовањем у Париз. Најзад је на миру могао да ужива у одмору не мислећи о томе како што пре да се врати на посао јер је, као и сви запослени у Јапану, током године користио само десетак слободних дана. Да би у „граду светлости“ брже и лакше стизао где жели овај седамдесетогодишњак из Токија изнајмио је кола. Одушевљен лепотом главног града Француске, Окио није довољно водио рачуна у саобраћају и једноставно се „закуцао“ у аутомобил који је нагло закочио испред његовог возила. Пошто није повређен, Окио је, сав збуњен, изашао из кола и тек тада се збунио: за волаком аутомобила у који је ударио био је његов пријатељ Кучи Ацуга, са којим се није видео 40 година ■

Илустровао Зоран Петковић Петко

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПЛУТАЈУЋИ
НА
МОРУ
ОД
СТЕНА

ЗЕМЉОТРЕСИ

СЕ

После низа недавних потреса у колубарском и копаоничком крају који су нас добро продрмали, многе и успаничили, о овој природној појави желимо да сазнамо што више. Молимо читаоце да се не уплаше

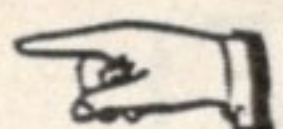
ДЕШАВАЈУ И ДРУГИМА

Земљотреси су најразорнија од свих природних несрећа. Године 1201. пре наше ере више од милион људи страдало је у земљотресу у северном Египту. Ниједан ураган, торнадо или ерупција вулкана никада нису одједном однели толико живота. Током протеклих 2000 година три четвртине свих природних ка-

Свако дете у Јапану добија од државе заштитно „јорганче против земљотреса“

тастрофа били су земљотреси.

До смрти и разарања не долази само од потреса већ и од пожара изазваних киданем електричних жица и пуцањем гасовода, као и од зараза услед пуцања канализационих цеви које се изливају у воду за пиће.

Од земљотреса који настају под водом, а то је случај са највећим бројем, могу да се створе огромни таласи звани **цунами**. Они плаве насеља на обалама носећи са собом и људе и куће, све што им се нађе на путу.

Негативне вибрације

Земљотрес је померање Земљине коре при чему се ослобађа енергија. То се углавном дешава дуж **раседа** у Земљиној кори. И нису сви земљотреси снажни или разарајући. Углавном су тако слаби да их забележе само уређаји осетљиви на сваки дрхтај Земље.

У свету се годишње догоди око милион земљотреса, отприлике по један свака два минута. Од толико њих само око 3000 има снагу да помери делове Земљине коре, неколико стотина изазива знатно померање, а двадесетак проузрокује озбиљне промене.

Посматрано од површине према средишту, наша планета састоји се од четири различита слоја. Први је **кора**, релативно танак слој углавном од седиментних стена. Следи **плашт**,

свом месту него непрекидно плутају на мору инертног, споротекућег плашта.

Раздвајање заглављених плоча

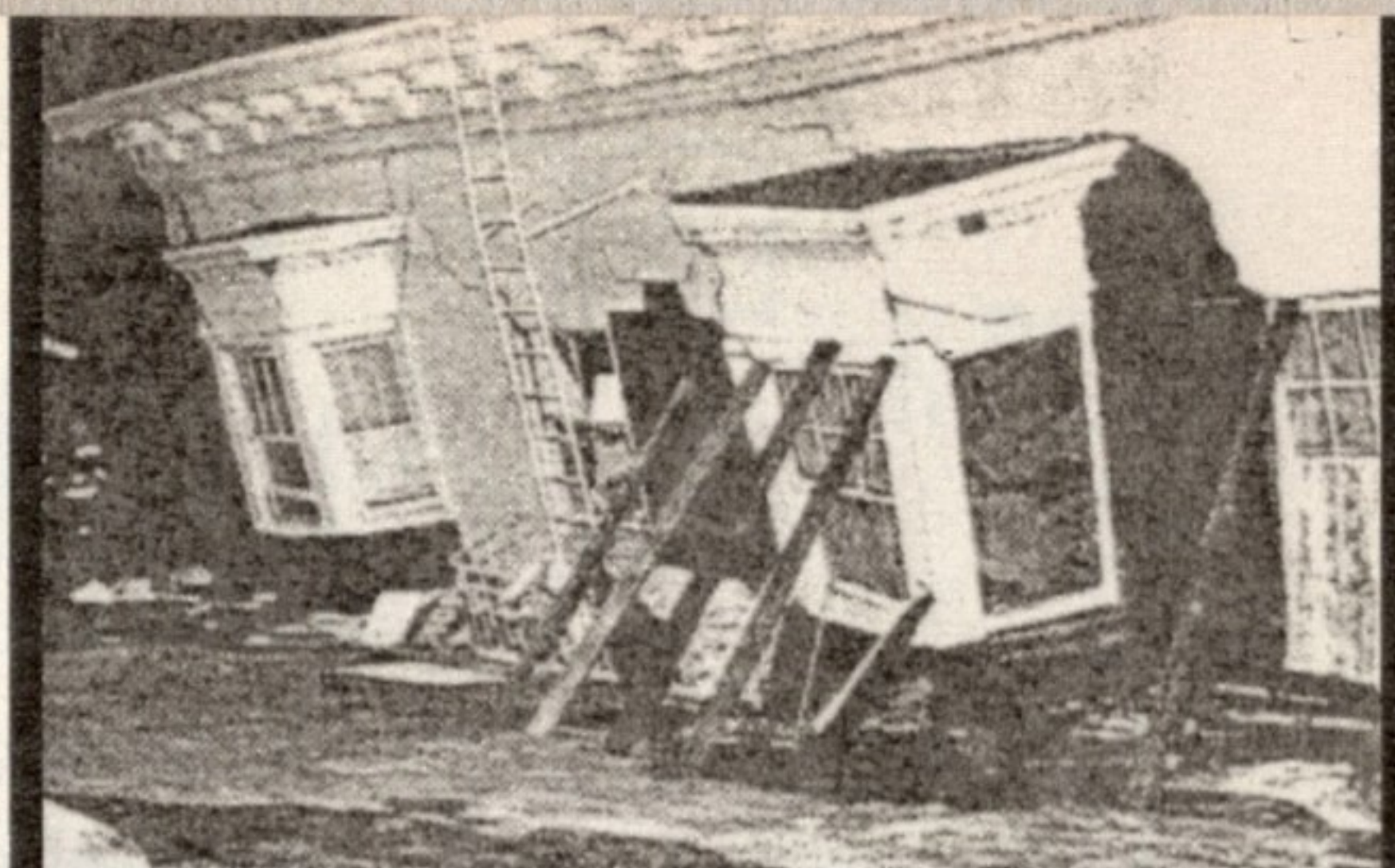
Под утицајем екстремних температура и притисака у унутрашњости Земље плоче се покрећу. На својим границама, где су највећи раседи, оне могу међусобно да се тару, гурају и сударају, и то или **водоравно** или **усправно**. Изненадни јаки удари једне плоче о другу криви су за највећи број земљотреса који се зову **земљотреси између плоча** (interplate earthquakes).

Земљотреси који периодично потресају америчку државу Калифорнију припадају овој врсти. До њих долази зато што се баш ту две велике плоче – Пацифичка и Северноамеричка – граниче и ударају једна о другу. Граница између тих двеју плоча у Калифорнији зове се Расед св. Андреје.

Када би те две плоче глатко и полако клизиле једна уз другу, не би било великих невоља, али то није случај јер се оне најчешће заглаве и тек под утицајем великог унутрашњег притиска или оптерећења раздвајају се брзо и нагло уз потрес и изненадно ослобађање енергије. То је земљотрес!

Не догађају се сви земљотреси на међама тектонских плоча. Три од најснажнијих земљотреса у историји Сједињених Америчких Држава десила су се дуж реке Мисисипи код Новог Мадрида у држави Мисури, у области Северноамеричке плоче.

Ту се не налази никаква граница или ивица плоча, али је место на коме се сусрећу три активна раседа настала пре око 600 милиона година под утицајем разних геолошких сила. Научници сматрају да на те раседе врше притисак суседне плоче све док не дође до удара и кретања у границама зоне раседа. Потреси ове врсте зову се **земљотреси на плочи** (midplate earthquakes).

Призор после земљотреса у Сан Франциску 1989. године

Спасилачке екипе Међународног комитета Црвеног крста на рашчишћавању после земљотреса у Ирану 1990. године

На рушевинама дома свог – Иран, 1990. године

СЛИКА 1

такође чврст, али с неком врстом еластичности због које под притиском лагано тече. Трећи слој је **спољње језгро** у течном стању, а четврти чврсто, метално **унутарње језгро** или **субјезгро**. Кора и горњи део плашта имају дебљину од стотинак километара и зову се **литосфера** и **пиросфера**. Ту се најчешће рађају земљотреси.

Литосферу не чини један непрекинути слој стена већ је изломљена на **плоче** налик на делове циновске слагалице. До данас је утврђено да таквих плоча има укупно 20. За разлику од делова слагалице, плоче не мирују на

СЛИКА 2

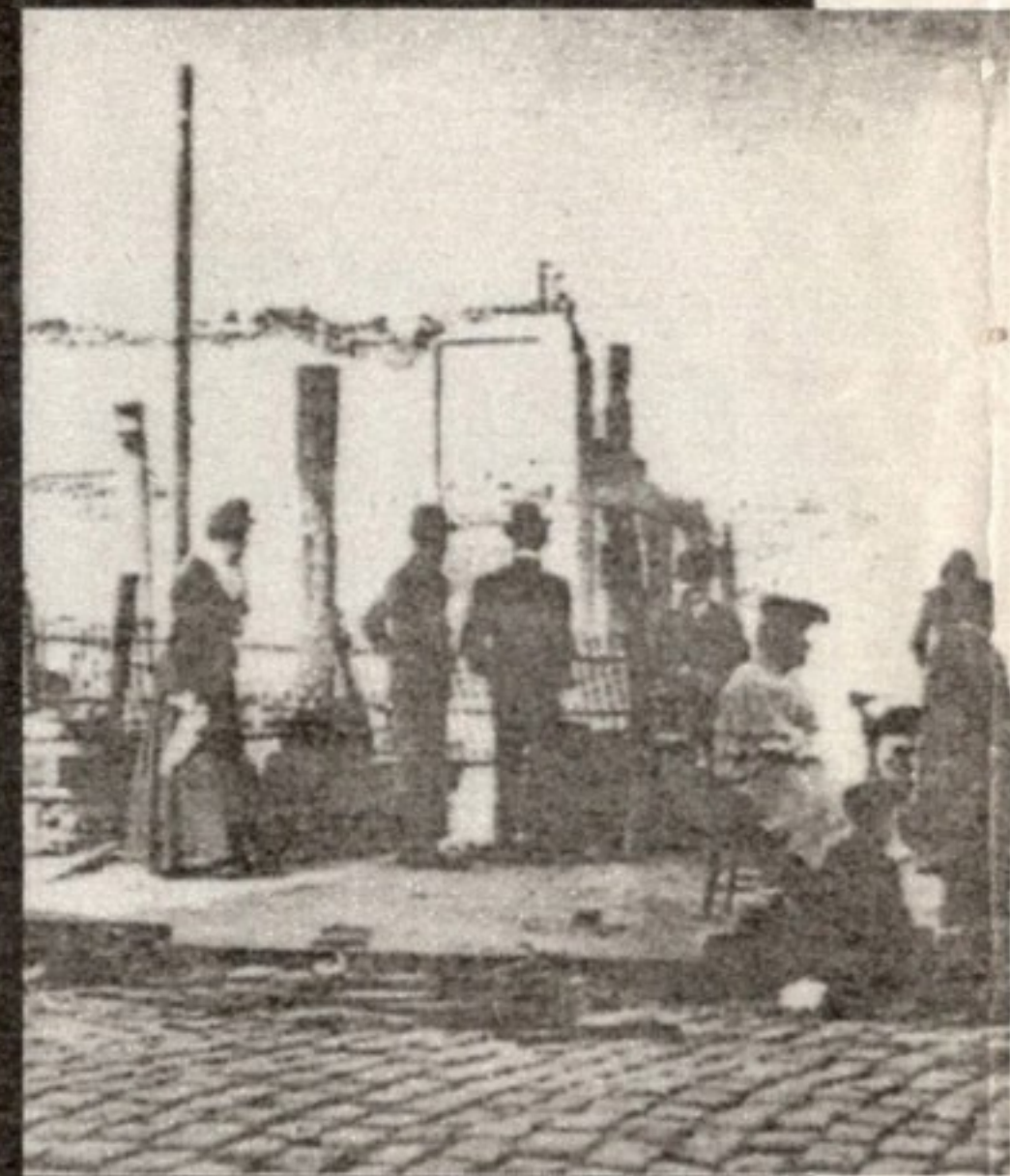

Дрмање по вертикали и хоризонтални

Када у воду бацимо шљунак, долази до поремећаја услед кога настају таласи који се, опет, крећу у свим правцима у смеру супротном извору где су настали. На сличан начин изненадно пуцање и померање Земљине литосфере доводи до поремећаја и таласа који се такође крећу на све стране од извора поремећаја.

Ови таласи зову се **земљотресни** или **сеизмички потреси** (од грчког: сеизмос – потрес). Постоје три врсте ових таласа: П таласи, С таласи и Л таласи.

П таласи – звани и **примарни таласи** и **таласи компресије** –

Призор са улица Сан Франциска после земљотреса 1906. године

настају као последица међусобног притискања и распростирања стеновитог материјала у покрету и осцилирају у смеру ширења стежући и растежући материјал кроз који пролазе. А пролазе кроз све што постоји: најчвршће стене, течне стене, воду мора и океана, ваздух... Ови таласи крећу се најбрже од сва три типа

сеизмичких таласа и од њих се грађевине померају горе-доле, вертикално.

С таласе – зване и секундарни или трансверзални таласи – изазива смицање стена у покрету. Они путују 1,7 пута спорије од П таласа и крећу се само кроз чврсте стене, вибрирајући окомито на смер ширења. Имају кружну и хоризонталну компоненту. Под њиховим утицајем грађевине се померају лево-десно, хоризонтално.

Л таласи зову се лонгитудинални или површински таласи. И П и Л таласи крећу се кроз само тело Земље и, чим стигну до њене површине, постају Л таласи који путују само по површини веома слично таласима воде. Они су најспорији од сва три типа сеизмичких таласа.

Таласе земљотреса бележи уређај чији је назив **сеизмограф** помоћу кога може и да се одреди место настајања земљотреса, његов епицентар. Пошто сеизмички таласи путују различитим брзинама, П таласи ће до сеизмографа стићи први, С таласи други и Л таласи последњи.

Сеизмолози бележе временску разлику између тих таласа и, када је примене на нарочиту врсту графикана, који се зове **графикон времена путовања**, у стању су да одреде колико је земљотрес удаљен од сеизмографа.

До дубине од 645 km

То није довољан податак за одређивање места земљотреса. Као што се види на слици

земљотреса од сваке од њих, добија се тачно место потреса, што је приказано на слици 2.

Метод триангулације служи у ствари да се одреди **епицентар** земљотреса, а не место где је настао. Јер, епицентар је тачка на површини Земље директно изнад места у Земљи где је земљотрес заиста настао пошто се земљотреси не рађају на Земљиној површини већ испод ње. Тачка где земљотрес настаје унутар Земље зове се **хипоцентар**, **фокус** или **жариште**.

Према дубини хипоцентра или жаришта земљотреси се међусобно веома разликују. Потреси плитког жаришта настају до дубине од, отприлике, 65 километара испод Земљине површине. Земљотреси средњег жаришта рађају се на дубини од око 65 до 320 киломе-

тара од површине, а потреси дубоког жаришта око 320 до 645 километара од Земљине површине.

Испод дубине од 645 километара нема земљотреса. Од високе температуре и огромног притиска на таквим дубинама стене не пуцају већ се криве и савијају као да су од мекане пластике.

Највеће штете на тлу обично изазивају земљотреси плитког жаришта јер они на површину Земље стижу најбрже, пре него што им се оспе већи део енергије. Калифорнијски земљотреси су управо овакви.

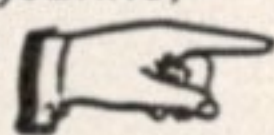
Како се мере потреси

Које је „величине“ земљотрес, зависи од онога шта се гледа: ослобођена енергија или нанета штета. Земљотрес у пустињи нанеће мање ште-

те од земљотреса у великом граду без обзира на јачину. Земљотрес чије је жариште дубоко у Земљи такође ће изазвати мање разарања од земљотреса близу површине тла.

Код мерења земљотреса посебно се мери сам удар, а посебно нанесена штета. **Скала интензитета** показује јачину потреса према његовом учинку у односу на околину. **Скала магнитуде** показује само удар, то јест количину енергије која је њиме ослобођена.

Скала интензитета коју користе сеизмолози зове се **Меркалијева скала** према италијанском геологу Ђузепеу Меркалију. Она је уведена 1917. године, а измењена је 1931. да би укључила и високе грађевине, аутомобиле, камионе и подземне цеви.

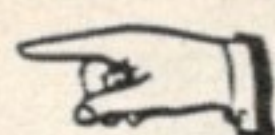
МЕРКАЛИЈЕВА СКАЛА

I	Неприметни потрес	Бележе га једино сеизмографи.
II	Веома слаб потрес	На вишим спратовима осећа га само мали број људи.
III	Слаб потрес	Подрхтавање тла као при пролазу аутомобила. У зградама га осећа више људи.
IV	Умерени потрес	У зградама га осећају готово сви људи, на отвореном простору само понеко. Понекад буди из сна. Тресу се врата и намештај. Прозори звече као при пролазу тешких камиона.
V	Прилично јак потрес	Осећа га већи број људи и на отвореном простору. Буди из сна. Неки људи беже из кућа. Љуљају се предмети који слободно висе.
VI	Јак потрес	Људи беже из зграда. Са зидова падају слике, руше се многи предмети, разбија се посуђе, помиче се или преврће намештај. Звоне мања црквена звона. Мале штете на добро грађеним кућама.
VII	Веома јак потрес	Црепови се ломе и клизају с кровова, руше се димњаци. У зградама се оштећује намештај. Руше се слабије грађене куће, на добро грађеним настају оштећења.
VIII	Разорни потрес	Знатне штете на око 25 одсто зграда. Неке се руше до темеља, а у многима више не може да се станује. У тлу настају пукотине, на падинама клизишта.
IX	Пустошни потрес	Оштећује се око 50 одсто зграда. Многе се руше, а већина остаје неупотребљива. У тлу се јављају велике пукотине, на падинама клизишта и одрони.
X	Уништавајући потрес	Тешке штете на око 75 одсто зграда. Велики број добро грађених зграда руши се до темеља. Руше се мостови, пуцају бране, савијају се железничке шине, оштећују путеви. Пукотине у тлу широке су и по неколико дециметара. Урушавају се пећине, појављује се подземна вода.
XI	Катастрофални потрес	До темеља се руше готово све зграде. Из широких пукотина у тлу избија подземна вода носећи муљ и песак. Тло се одроњава, стене се откидају и руше.
XII	Велики катастрофални потрес	До темеља се руши све изграђено људском руком. Релјеф мења изглед. Затрпавају се језера, реке мењају корито.

1, земљотрес који се догодио 700 километара од сеизмолошке станице могао је да настане на било којој тачки круга чији је центар сеизмолошка станица А и који има полупречник од 700 километара.

Тачно место настанка земљотреса одређује се такозваном **триангулацијом**. Ако се узму сеизмографски подаци из најмање три међусобно довољно удаљене сеизмолошке станице и израчуна удаљеност

Ова скала одређује се помоћу искуствених макроталасних лествица и зато не може да буде најтачнија. Меркалијева скала има 12 степени обележених римским бројевима.

У инструменталној сеизмологији јачина потреса одређује се на основу **магнитуде**.

Другим речима, земљотрес магнитуде 6,0 има амплитуду таласа **100 пута** већу (10x10) од земљотреса магнитуде 4,0 и просечну ослобођену енергију већу од **1.000 пута** (32x32).

Приказујемо неке примере вредности **Рихтерове скале** и њихов вероватни интензитет:

МАГНИТУДА ИНТЕНЗИТЕТ

2,5	Бележе само уређаји и понеко од људи. (Степени I и II Меркалијеве скале.)
3,5	Осећају многи људи. Прозори звече, а могу и да се разбију. (Степени IV и V Меркалијеве скале.)
4,5	Осећају сви људи, многи беже из кућа. На чврстим грађевинама штета је незнатна, а на слабије грађевинам прилична. Ослобођена енергија може да се упореди са експлозијом атомске бомбе. (Степени VI и VII Меркалијеве скале.)
6,0	Људи су у паници. Пукотине у тлу приметне. Тешке штете на великом броју грађевина. Ослобођена енергија одговара експлозији мале хидрогенске бомбе. (Степени VIII и IX Меркалијеве скале.)
7,0	Велики земљотрес, око 10 таквих догађа се сваке године. Тло пуца, највећи број грађевина је уништен или тешко оштећен. Ослобођена енергија могла би годину дана да греје град Њујорк. (Степен X Меркалијева скала.)
8,0 и више	Катастрофалан земљотрес, догађа се сваких 5 до 10 година. Штета на свим грађевинама је потпуна. Ослобођена енергија могла би да греје Њујорк најмање 30 година. (Степени XI и XII Меркалијева скала.) Ове магнитуде имала су три поменута земљотреса у Новом Мадриду, држава Мисури. Највећа икада забележена магнитуда земљотреса износила је 8,9 степени Рихтерове скале.

Скала магнитуде коју користе сеизмолози зове се **Рихтерова скала** јер ју је 1935. године одредио Чарлс Рихтер с Калифорнијског технолошког института. Она се заснива на висини, односно **амплитуди** потресних таласа које бележи сеизмограф.

Рихтерова скала, која има бројеве од 0 до 9, логаритамска је што значи да свако повећање од једног целог броја означава **десетоструко** повећање амплитуде таласа. А пошто се количина енергије повећава **3,2 пута брже** од амплитуде таласа, ослобођена енергија приликом земљотреса повећава се **32 пута** (10x3,2) при сваком повећању за један цео број на Рихтеровој скали.

Рихтерова скала омогућује углавном тачно даљинско процењивање учинка потреса јер је за многа подручја на Земљи утврђен однос између њене величине и потресних разарања, то јест Меркалијева скала.

Од 1900. године до данас догодило се око 40 земљотреса од 8,0 или више степени Рихтерове скале. У САД велики земљотрес догодио се 17. октобра 1989. године у области града Сан Франциска у Калифорнији. Имао је магнитуду од 7,1 степен Рихтерове скале, погинуло је 67 особа, а материјална штета износила је тадашњих 6 милиона долара.

Земљотрес у пустињи Мохави 28. јула 1992. године био је јачине 7,5 степени Рихтерове скале и то је најснажније

потрес који је за последњих 40 година погодио Калифорнију. Пошто се догодио у пустињској области, погинула је само једна особа.

Што се тиче броја живота изгубљених у земљотресима, Кина је у историји платила највећи цех. У земљотресу из 1556. године у централној Кини погинуло је више од 800.000 људи. Земљотрес који се догодио у североисточној Кини 1976. године однео је око 750.000 људских живота.

Могу ли некако трагични губици људи и огромна материјална штета од земљотреса да се предупредити, или, бар, ублаже?

Када би геолози били у стању да предвиде велики земљотрес на време, могле би се предузети мере да се из угрожене области људи иселе или бар да се испразне зграде, мостови и друга места где се најчешће гине. Мада не постоји сигуран начин да се земљотрес најави, поготово у кратком року, неки методи су примењени с мањим успехом.

Предупредари. Велике земљотресе често најављују знатно слабији потреси и то недељама и месецима унапред. Ти предупредари могу почети годинама пре самог великог потреса, па је његово чак и приближно одређивање немогуће.

Подизање. Кора тла може да се подигне месецима и го-

динама пре великог земљотреса и зато је стање слично као код предудара.

Радон. Утврђено је да се количина радиоактивног гаса радона у водама дубоких бунара знатно повећава пре већег земљотреса. Али, предвиђање земљотреса не може да се заснива само на радону.

Проводност електрицитета. Показало се да и стене и земља уочи земљотреса имају знатно смањен отпор на проток електрицитета. И ови резултати, као и они с радоним, прилично обећавају.

Понашање животиња. Следећи цитат узет је из текста делегације за испитивање земљотреса који је погодио Кину 1979. године: „Примећено је (пре земљотреса) да живина одбија да уђе у кокошињац, да се краве откидају са ужета и беже као без главе... израњају пацови који се понашају као да су пијани.“ Сеизмолози су приметили да пси лају више него обично за време предудара иза којих следи земљотрес. Али, неки пси ћуте као заливени. Научници не могу да рачунају на понашање животиња у предвиђању земљотреса. Ако се ваш пас упадљиво чеше или из чиста мира лаје и скаче, немојте се бојати земљотреса већ погледајте да ли има буве.

Сеизмичка периодичност. У неким областима земљо-

Ово је био чувени Ханшински аутопут кроз Кобе у Јапану. Циновски кран извлачи аутомобиле из рушевина

треси се јављају у прилично тачним временским размацима. У Калифорнији се, на пример, катастрофални потреси догађају сваких 50 до 100 го-

дина. Сеизмолози имају уписане такве области и знају да ли је земљотрес стигао на време или касни. Овај метод имао је извесног скромног

успеха у најављивању земљотреса на средње и дуге стазе.

Ерупција гејзира. Гејзир Олд Фејтфул из Калистоге у Калифорнији испољио је промене у ерупцијама пре великих земљотреса. Он обично избацује у ваздух млазеве воде и паре до висине од 18 метара. Научници Карнегијевог института Пол Силвер и Натали Валет-Силвер објавили су у часопису „Сајанс“ од 4. септембра 1992. године да је тај гејзир избацивао воду до сасвим других висина један до три дана пре три велика земљотреса која су погодила север Калифорније од 1975. до 1992. године. Геолози не умеју да протумаче

узрок ових промена у понашању гејзира, али резултати уливају наду нарочито код предвиђања потреса на кратак рок. Почело је проучавање понашања гејзира и у другим труским подручјима.

Паметне зграде. На углу једне веома прометне улице у Токију налази се прва „против-земљотресна“ зграда на свету. Она има 11 спратова, а сеизмичке вибрације мање су за 80 одсто него у другим асеизмичким грађевинама пројектованим да издрже земљотресе — ова им се не супротставља већ им се прилагођава, то јест ублажава их. Ова зграда, код које се употребљавају клизећи текови као противтежа приликом нагињања, флексибилни каблови да је врате у центар када се при потресу повија и љуља и млазни потискивачи да је одржавају у стабилном положају приликом подрхтавања, право је уметничко дело у технологији заштите од земљотреса. Има само једну ману: постојећа технологија за њу ужасно је скупа и биће потребно бар десет година да се пронађе нека приступачнија.

Земљотреси су, као што се види и зна, један од највећих и најстрашнијих хирова природе, али им треба признати и неке корисне особине. Од њих су људи много научили о унутрашњости Земље. Од њих су сазнали да се састоји од четири слоја и успели да израчунају густину свакога од њих ■

Бојана Дожић

петнаест

Аутомобили извучени испод рушевина у Сан Франциску 1989. године

НАЈКОБНИЈИХ 10

(20. век)

- ① 1976 – Тангшан – КИНА – 750.000 мртвих
- ② 1927 – Наншан – КИНА – 200.000 мртвих
- ③ 1920 – Кансу – КИНА – 180.000 мртвих
- ④ 1908 – Месина – ИТАЛИЈА – 160.000 мртвих
- ⑤ 1923 – Токио – ЈАПАН – 140.000 мртвих
- ⑥ 1932 – Кансу – КИНА – 70.000 мртвих
- ⑦ 1970 – Каљехон де Уајлас – ПЕРУ – 67.000 мртвих
- ⑧ 1935 – Куета – ПАКИСТАН – 55.000 мртвих
- ⑨ 1988 – ЈЕРМЕНИЈА – 55.000 мртвих
- ⑩ 1990 – ИРАН – 40.000 мртвих

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

Рођен сам у Цетињској улици, на Бајлонијевој пијаци, а онда сам живео на пијаци Зелени венац. То се догађало још у она ратна времена, па се тих делова свога живота не сећам. **Моја прва сећања** везана су тек за наш трећи дом који се налазио на дну Неимара, у то време после ослобођења релативно пристојног гета за средњу класу, оивиченог улицама Чубурском, Небојшином и Јужним булеваром. Дакле, то је депанданс легендарне Чубуре, али потпуно другачијег социјалног састава: ту је живео један углавном уобичајени средњосталешки грађански свет, ни припадници победничке војске, нити пак издајници народа. Топографски, тај крај се налазио у рупи између Светосавског и Топчидерског платоа, у близини је била огромна Циганмала, а горе према Топчидерском брду – стадиони Црвене звезде и Партизана. Одлазили смо на утакмице на начин какав данашњи дечаки уопште не знају. Усред недељног ручка чујем под прозором:

– Тирке, 'ајде, идемо, закаснићемо!

– Како ћемо закаснити, има још пола сата!

– Сад је прошао Језеркић, полази одма'!

Језеркић је био центарфор Црвене звезде, и нормално је, после недељног ручка, пешице ишао на утакмицу, а ми смо се равнали по њему: кад Језеркић прође, ускоро ће почети утакмица, нема више одуговлачења! Иначе, читав тај крај био је фудбалски, мој отац и стриц били су фудбалери, стриц је играо 50 пута за репрезентацију у време када је то био заиста феномен. Био је то, наравно, Александар Тирнанић, Тирке I. Зграда у којој смо ми живели била је власништво мајке Ђорђа Вујадиновића, а у Небојшиној 51 била је кафана коју је пре рата држала госпођа Јула, мајка Александра Обрадовића, познатог др Аце, доктора О.

Били смо, као и сви у то време, сиромашни у сваком погледу, онај који је имао кратке панталоне ишао је у њима и зими, онај који се затекао у дугачким, носио их

је и усред лета. Ту сиротињу носили смо као да је неки модни хит, у ствари, нисмо се дали, нисмо се сломили под њеним теретом. Хранили смо се бедно тако да су ми остале у сећању неке ствари које у нормалним околностима нико не памти: никада не могу да једем сарму од зеља пре Ђурђевдана, јер смо ту сарму од зеља правили само тада. Затим, ту су били фамозни Унрини

КАД САМ БИО МАЛИ:

БОГДАН ТИРНАНИЋ

Београд

Београд
22. 11. 1942:
нашем милом
татици
за успомену
од Лолета
и Цацана

Лолета

пакети познати из литературе коју пишу припадници моје генерације, са сентименталним описима тих картонских цигли браон боје преливених воском, са путем од кикирикија, џемом од црних рибизли, жвакаћом гумом и цигарама „Lucky Strike“. То су оне цигарете које огромна већина педесетогодишњака данас пуши, сигурно не зато што су најбоље.

У тој сиротињи, да бисмо се забавили, ми смо морали да употребљавамо дух. Искључиво у том смислу смо се бавили **спортом**, сами смо правили тениске терене

на Јужном булевару где су биле баште са купусом и парадајзом, а рекети су нам биле даске за сечење лука наших мајки. Наравно, играо се и фудбал, али највише смо се бавили атлетиком јер је то захтевало најмање реквизита. Метром смо мерили околне улице па знам да се стаза од 400 метара пружала између улица Јужног булевара, Небојшине и Огњена Прице, а она од 800 m протезала се између Ламартинове, Браничевске и Небојшине, па су тако такмичари, судије и публика морали да се селе. Било је међу нама невероватно та-

лентованих дечака, који су после постали и репрезентативци, а мислим да један државни рекорд који је постигла штафета из мог краја и данас важи. Затим, једна од највећих, најлегендарнијих зимских стаза у Београду пролазила је управо поред моје куће. То је стаза која иде низ Браничевску улицу. Читав Београд долазио је да се ту санка и постизале су се епохалне брзине, практично као на данашњим стазама за боб. У наше време снег је редовно падао и није се догађало, као данас, да кад снег падне, читава земља западне у колапс. Колапс је

Београд 14. 12. 1943:
Шаљем своју слику
вољеном и драгом
татици као честитку
са најлепшим жељама
за славу и божићне
празнике од његовог
сина Богдана

био редовно стање, па је тако и снег био обична, природна појава.

Први прави велики шок који смо доживели догодио се 1948. из простог разлога

БИОГРАФИЈА

Био је **БОГДАН ТИРНАНИЋ** и филмски глумац, и ТВ водитељ и атлетичар (првак своје, Небојшино, улице у трчању на 100 m), и драматург, и поштовалац личности и дела Леонида Шејке, и возач санки и сличуга, и нераздвајни друг Мирка Кларина, и покретач и оснивач неких листова и часописа, и директор неких ТВ станица, и скандалмајстор приликом неких друштвених догађања...

... али оно што јесте и што ће увек бити – **БОГДАН ТИРНАНИЋ** је новинар и отац осамнаестогодишње Јоване Тирнанић, ћерке лепе и сјајне глумице Даре Цокић ■

што се сабирни логор информбироваца за Београд налазио на самој граници те наше мале домовине. Не знам како се звала улица, само знам да је неком ироничном игром случаја ту касније била совјетска амбасада. Ја сам тада пошао у Основну школу „Свети Сава“, а моја млађа сестра се тек родила. Сећам се да сам је шетао испред тог казамата и добијао неке шарене бомбоне од рођака ухапшених који су кроз подрумски прозор слали неку врсту порука да су административно кажњени на четири, пет, десет или дванаест година. Међутим, захваљујући баш том раскиду са међународном пролетерском заједницом и отварању извесних бреша после културног гулага у којем смо расли, а који нас је препарирао оном споља дречавом бојом која је изнутра била безнадежно сива, управо у том дечачком добу нама се догодило да се сусретнемо са такозваном популарном културом. Углавном се радило о филмовима који су били купљени још пре рата или за време окупације па нису били приказивани до '48. Сећам се да је на нас оставио невероватан утисак филм „На Дивљем западу“

Фрица Лан-
га

Одвек сам тврдио да је прва ствар које се у животу сећам била слика погинулог Немца који лежи на травњаку испред наше куће у Небојшиној 53, а да сам 20. октобра 1944, побегавши из подрума и окренувши се према оном месту где се сада налазе храм Светог Саве и Народна библиотека, видео како низ Небојшину улицу замичу два руска војника. Имао сам тада три године и зато сам помало сумњао да сам све то измислио.

Много година касније, радећи неки посао, у бункеру Кинотеке нашао сам материјале никад приказаног недовршеног филма „Београд“ Николе Поповића и схватио да је та слика из мог детињства била заправо урезана звуком. Из тог материјала, наиме, сазнао сам да су десет метара иза наше куће, тамо где је Аутокманда, биле стациониране бригаде „каћуша“ које су у то време морале бити у пуном дејству. Тај ужасни звук, та епохална бука урезала је у сећање једног трогодишњака слику мртвог Немца и два руска војника који замичу низ Небојшину улицу.

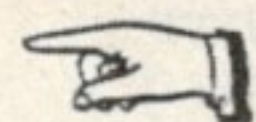
Опет неколико година касније испред наше куће појавили су се неки оперативци и откопали леш једног немачког војника.

Моје прве успомене нису биле измислишене ■

који се у биоскопу „Славија“ приказивао месецима.

Иначе, први филм који сам гледао у животу био је филм „Тарзан и његов син“ у којем су играли Џони Вајсмилер и Морин Саливен. Тешко би било да се присетим како је на једног петогодишњег дечака оставио утисак баш сам филм, али добро памтим да се код мене догодило опште место првог сусрета са биоскопом уопште, а то је страх да ће ти зли људи изаћи из тог стакла и похватати нас по тој дворани. Времена су била таква, рат је био тек иза нас, а осећање страха код мене је појачавало и то што ми је отац дошао из заробљеништва. Био је последњи који се вратио, а време ратно је провео у неком сталагу, немачком логору за војнике. То опште место убрзо сам превазишао и у био-

Снимио Вицан Вицановић

скоп кренуо, као и сви моји вршњаци, манијачки, свакодневно.

Биоскоп „20. октобар” био је наше иностранство, јер оног тренутка кад смо прешли Славију, ми смо отишли из завичаја, из родног краја, и стигли у велики свет; то је био најдужи и у исто време и најкраћи пут у свет, јер се ту ради о мало километара али и о прескакању читаве једне епохе. Символ те велике авантуре био је филм „Бал на води”, митолошка чињеница Београда без које се то време не може разумети. Редови за карте били су дугачки по неколико километара, протезали су се до Теразија, па низ Призренску, готово до Зеленог венца. Тај филм, направљен као део ратне пропаганде, за забаву америчких војника на фронту, изгубио је код нас свој почетни смисао – он је учинио нешто што је било практично немогуће: после гледања „Бала на води” више није било повратка на старо. Ми смо одлучили да живимо у том другом свету, да више нећемо да живимо у том гету који се звао Неимар, који се звао Социјалистичка Република Југославија, или било шта друго. Неки су то бекство извели, као што сам учинио ја, скупљајући предратна издања „Кадока” и „Плаве птице”, стрипове, старе порнографске часописе које смо налазили по таванима некадашњих богатих неимарских кућа, док су други заиста, физички, одлазили у свет. Тако је настао и ганг Југоса на париском асфалту, али и неки успешни бизнисмени у Канади и Америци. Читава генерација живела је у тој завери са великим светом, са жељом да оде. И тако су се године низале, ми смо живели у једном свету и против тог света, одрастали смо али смо остајали и даље деца. Једино што је Неимар срушен. Ту сада живе други људи, других менталитета, ништа више није остало, исто к’о пре ■

**УРЕЂУЈЕ
СВЕТЛАНА
НЕНАДОВИЋ**

Осамнаест

СТРИЖЕЊЕ ИЗНУТРА

У лабораторијама аустралијске компаније „Биоклип” пронађено је једињење засновано на протеинима које омогућује брзо опадање длаке са тела оваца. За само неколико дана вунени огртач у целости се одваја од тела, тако да је сав други посао излишан. Важно је и то да вуна одмах почиње поново да расте и да овце не осећају никакве последице. Напротив, изгледа да им примена овог метода прија више од стрижења на уобичајен начин ■

ДОБАР И ЗА ЧУВАРА РАЧУНАРА

Последња новост индустрије рачунара у Америци је пас-чувар компјутера, задужен да се брине о недодирљивости електронских тајни власника. Према избору, може да буде било које расе. Реч је о једној врсти алармног уређаја који, између осталог, има и способност да препозна лик. Чим нека непозната особа додирне тастатуру, на екрану се појављује пас који почиње да лаје и, аутоматски, зауставља све команде ■

ПОПУЛАРНИ
ЗАБАВНИК

СВЕТ ТИШИНЕ

Тасманово море је ивично море Тихог океана између источне обале Аустралије, острва Тасманије на западу, Новог Зеланда, Норфолка и Нове Каледоније на истоку. Са Индијским океаном спаја га Басов пролаз.

Источни део овог мора, односно источни и јужни приобални појас великог острва Тасманије – иначе савезне државе Аустралије – посебно је занимљив за подводна истраживања. Ту могу да се нађу необичне морске животиње, рецимо морски змај, далеки рођак морског коњица. У пролеће кад дође време парења риба слон напушта дубоке воде. Не само због тога него и због боље исхране

Зайбелова риба
с рукама

Морска
пећина
„Катедрала“

Чисто, дубоко, богато планктоном, оно привлачи задивљујуће облике живота од којих неки не постоје нигде другде или се ретко срећу у подводном свету

Риба слон своју кукасту сурлу користи кад лови шкољке

она се пресељава у тасманијске пешчане заливе.

Аустралијски краљ рак заиста је краљевски примерак. Достиже тежину већу од 15 kg, а може се наћи на обалама јужне Аустралије и Тасманије, на дубини и од 300 метара. Креће се прилично споро и неспретно. Женке су мање и лакше се крећу преко песка.

У Тасмановом мору може да се запази и ретка Зайбелова риба с рукама као и црвена риба с рукама која се налази само у југоисточном делу Тасманије. Уместо да пливају, ове рибе користе грудна пераја која подсећају на људске шаке. Најчешће се крећу по дну ■

Василка Алексић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ЈЕДНАЕСТ СА

Све је изгледало сасвим уобичајено, а ја сам помислила како тим улицама пролазим можда последњи пут и следила се од страха, описивала је Деби ван Герко пакао кроз који је прошла

Зауставивши аутомобил уз саму ивицу тротоара, осамнаестогодишња Деби ван Герко искорачила је на коловоз и упутила се брзим корацима ка малој продавници новина. Био је 26. април 1997. године. Унутра није било других купаца и Деби се за непун минут поново нашла пред својим колима поред којих је управо прошао мршави младић упадљиво неуредног изгледа. Следећег тренутка Деби је гурнула кључ у браву и отворила врата.

Покрет који је чула иза себе натерао је да се окрене. Младић је био иза ње, удаљен свега два корака. У руци је држао нож и, у тренутку у ком је Деби осетила опасност, сечиво је већ било уперено у њена леђа. Кроз тканину мајице осетила је оштрицу. Ужаснуто је подигла поглед и суочила се са нечим што је уплашило много више него нож. Његове очи биле су празне, ничег није било у њима.

Начин на који се младић обратио Деби био је у потпуној несагласности са његовим изгледом и још више са ножем који је држао. Најљубазнијим могућим гласом Николас Бартон замолио је запањену девојку да уђе у ауто. Пропустио је кроз врата сувозача и док се она провлачила ка седишту возача он је већ био на суседном.

— Морам да стигнем у Бредбури — рекао јој је. То место је било удаљено само петнаестак километара и она се понадала да ће је тамо пустити. Понашао се као неко ко је ушао у такси очекујући да брзо стигне тамо где је наумио. „Замолио“ је Деби да му да сав новац који има. У ташни је имала пет

фунти, пружио му их је и он је рекао: „Хвала“. Покушавала је да схвати са каквом особом има посла. Изгледао је ужасно запуштено и слуђено и поред тога што се трудио да звучи љубазно, предосећала је да је спреман на све. Упињала се да остане прибрана надајући се да га ничим неће изазвати да је повреди. Нож је све време био наслоњен на њен врат.

Вожња

За Деби су минути протicali као у бунулу. Пролазила је поред места које је добро познавала, поред кафића у којима се састајала са пријатељима, поред биоскопа у који је често одлазила. — Све је изгледало уобичајено. Помислила сам како туда пролазим можда последњи пут. Следила сам се од страха. У тренутку сам се понадала да ће моје колеге на послу у „Макс енд Спенсер“ врло брзо схватити да ме нема, али сам следећег часа постала свесна да нико није видео куда сам отишла.

Деби је возила врло брзо надајући се да ће у Бредбурију бити слободна. Изненада, Бартон је наредио да промени правац и вози ка северном Велсу. Није се усуђивала да пита куда су се упутили. Трудећи се да се усредреди на вожњу, била је свесна да изгледа све уплашеније. Бартон није престао да је испитује о њеном животу, пријатељима, студијама и послу. Његово расположење се мењало. У једном тренутку био се разбеснео, а у следећем би поново личио на финог момка из комшилука. Девојка се трудила да одговара што је прибраније могла. У једном тренутку Бартон је укључио

Деби ван Герко и Николас Бартон

радио, да би већ у следећем из џепа извадио аудио-касету и ставио је у касетофон. — Била је то група „Happy Mondays“ — Кад год би касета дошла до краја, пустио би је поново. Био је опседнут њима — причала је касније. Тада није могла да буде свесна да су јој, на неки начин, управо „Happy Mondays“ спасили живот. Да је уместо касетофона пустио радио, Бартон би сазнао да за њим трага полиција целог Велса. Деби би постала свесна да је њен отмицар убица и потпуно би се помела. Јер, неколико сати пре него што је отео Деби двадесетогодишњи Николас Бартон убио је њену вршњакињу Рејчел

Мекграт и потера за њим се захуктавала.

Возили су се дуж обале на север. Бартон је изгледао опуштено, изгледало је као да ужива у разговору. Причао је о томе зашто је почео да узима дрогу и како му је она помогла да види слике које никада раније није видео. Трудила сам се да звучим као неко ко је на његовој страни. Нисам га питала зашто се дрогира и пажљиво сам га слушала — каже Деби.

Одједном, Бартон је наредио девојци да заустави кола запретивши јој да се не помера, ножем је пресекао сигурносне појасеве са задњег седишта и рекао јој да

Затворена у мали пртљажник старог „фијата“ Деби је чула како се кола заустављају на бензинској пумпи. Чула је Бартонов глас и глас неког од запослених. После неколико минута аутомобил је кренуо. Прошло је још неко време и Деби се учинило да је то крај. Онда су се кола зауставила, а Бартон је отворио пртљажник и пустио је напоље. Девојка је поново заузела место за воланом, али је панични страх у њој растао. — Више нисам могла да се обуздам. Питала сам га да ли намерава да ме убије. Одговорио је да није насилник, али да неће оклевати ако само покушам да му се

постављала да је у питању криза због неузимања дроге. Грозничаво је размишљала шта да предузме борећи се његовог непредвидљивог понашања. „Новац, када бих само могла да му набави новац!“, помислила је и у истом тренутку схватила да је решење можда пред њом. У ташни је имала кредитну картицу са којом је могла да подигне сто фунти. — Опрезно сам му предложила да узме тај новац и он је зачас променио расположење. Сада је био усхићен. У првом следећем месту видели смо аутомат за новац и ја сам зауставила аутомобил недалеко од њега. Наредио ми је да га загрлим док је он др-

Били смо на обали и ја сам тог тренутка била уверена да ми је дошао крај. У резервоару је било врло мало бензина. Било му је много једноставније да на том месту заврши са мном него да ме опет везује и смешта у пртљажник. Стајали смо тако сатима. Он је неvezано брбљао, а ја сам се трудила да га пратим и звучим пријатељски. Одједном као да се пробудио из неког сна, рекао ми је да треба да кренемо. Нисам питала куда. Падао је мрак. На прилазу првом следећем насељеном месту рекао ми је да станем и да га пустим за волан. Заменили смо места.

Нож је све време био у близини мог врата. Наредио ми је да седиште привучем што више напред и да прекрстим ноге. Рекао је да ће стати да напуни бензин и хтео је да буде сигуран да се нећу померати. То сам и учинила.

Када се „фијат“ приближио бензинској пумпи, на њој није било никога. У тренутку кад је Николас Бартон изашао из кола, не скидајући поглед са Деби која је седела готово прикљештена између седишта и предњег дела аутомобила, на пумпу је пристигао још један ауто. — Била сам на ивици живота — причала је Деби касније. — Знала сам да је ово можда последњи тренутак да нешто предузем. Пиљила сам у ретровизор, у човека који је сипао бензин, али он није обраћао пажњу на мене. Онда сам уочила возача таксија који је на пумпу стигао после нас. Седео је у колима и чекао. Гледала сам га не скидајући поглед са његовог лица. Човек ми се осмехнуо. То је пресудило. Полако сам се ослободила безбедносног појаса и отворила врата. Трајало је као вечност. Следеће чега се сећам је како грцам од плача у наручју тог такси возача.

Угледавши Деби како истрчава из кола вриштећи колико је грло носи, Николас Бартон је, не премишљајући се, ускочио у њен аутомобил и кренуо пуном брзином. Потера за њим није дуго трајала.

На суђењу за убиство Рејчел Мекграт и отмицу Деби ван Герко, Николас Бартон је признао да је намеравао да убије и Деби. За ова два дела осуђен је на доживотну робију.

Љ. Б.

— двадесет један

ТИ

УЖАСА

ће морати да је веже и затвори у пртљажник јер је било неопходно да заустави ауто и сипа бензин у резервоар.

— Покушала сам да га уверим да му од мене не прети никаква опасност. Није проговарао ни реч, што ме је још више уплашило. Везао ми је руке на леђа и наредио да уђем у пртљажник. Мислила сам да ће ме оставити да умрем унутра.

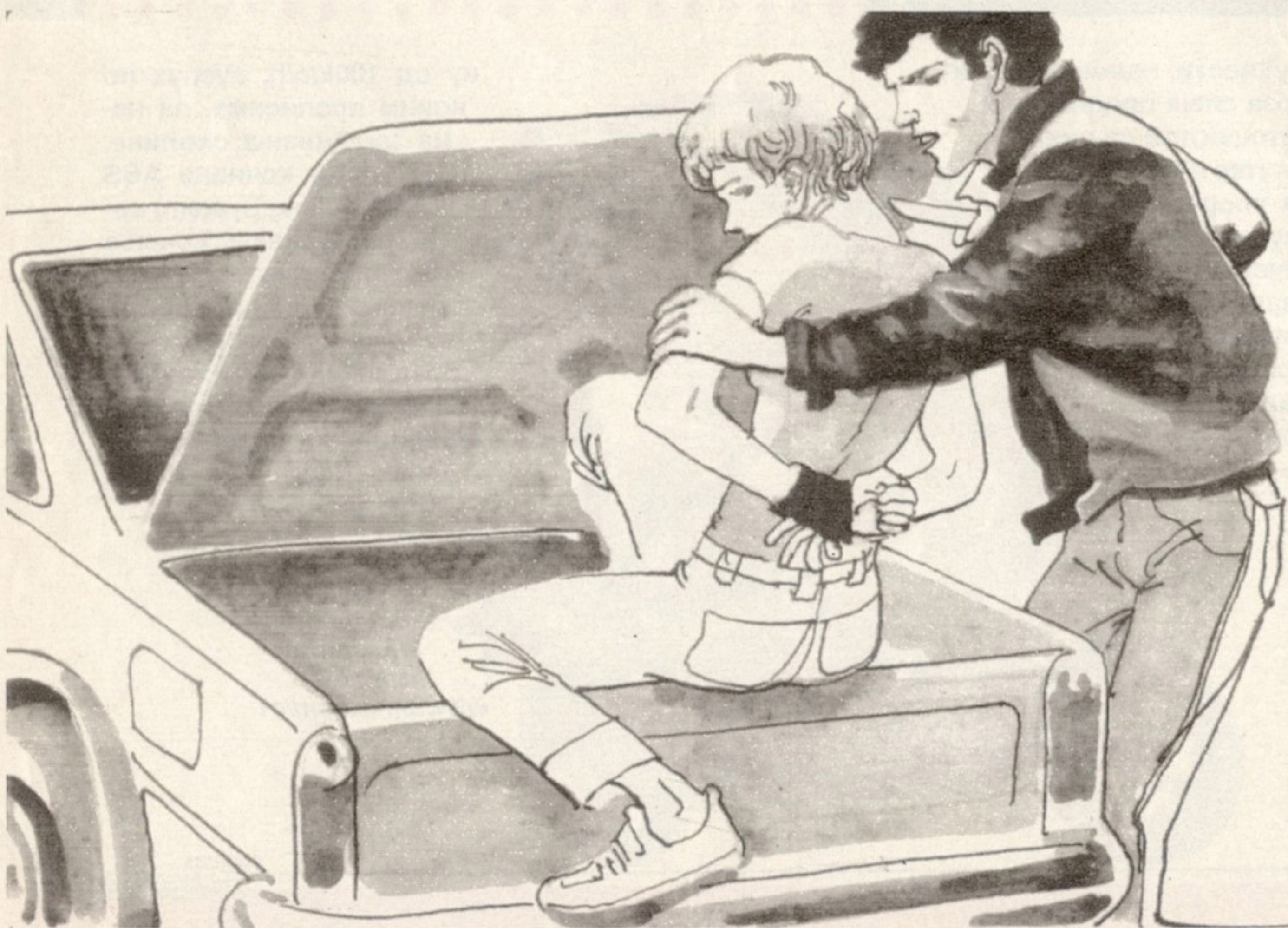
супротставим. Причао је о свом животу и наш разговор би неке са стране могао да звучи као необавезно ћаскање. Трудила сам се да се понашам као да разговарам са најзанимљивијом особом на свету. Желела сам да му будем симпатична.

Вожња је трајала, кружили су локалним путевима и изгледало је као да младић, очигледно све нервознији, не зна куда ће. Деби је прет-

жао нож упрт у моја леђа испод јакне којом ме је огрнуо. Никога није било у близини а ја се нисам усуђивала да било шта предузем. Подигла сам новац и вратили смо се у кола.

Спас

— Возила сам још неколико километара од места на коме сам подигла новац кад ми је наредио да зауставим.

HIGH TECH ПОЧЕО ЈЕ 21. ВЕК

PowerCheck поступак на време вам указује кад треба да набавите нове батерије

Најскупља, али такође и најсавршенија од свих мини DV камера. Јединствена је и због тога што користи видео прикључак по стандарду IEEE₁₃₉₄. Љубитељима виртуалне монтаже то омогућава да се њоме подједнако служе и као читачем, али и „снимачем“

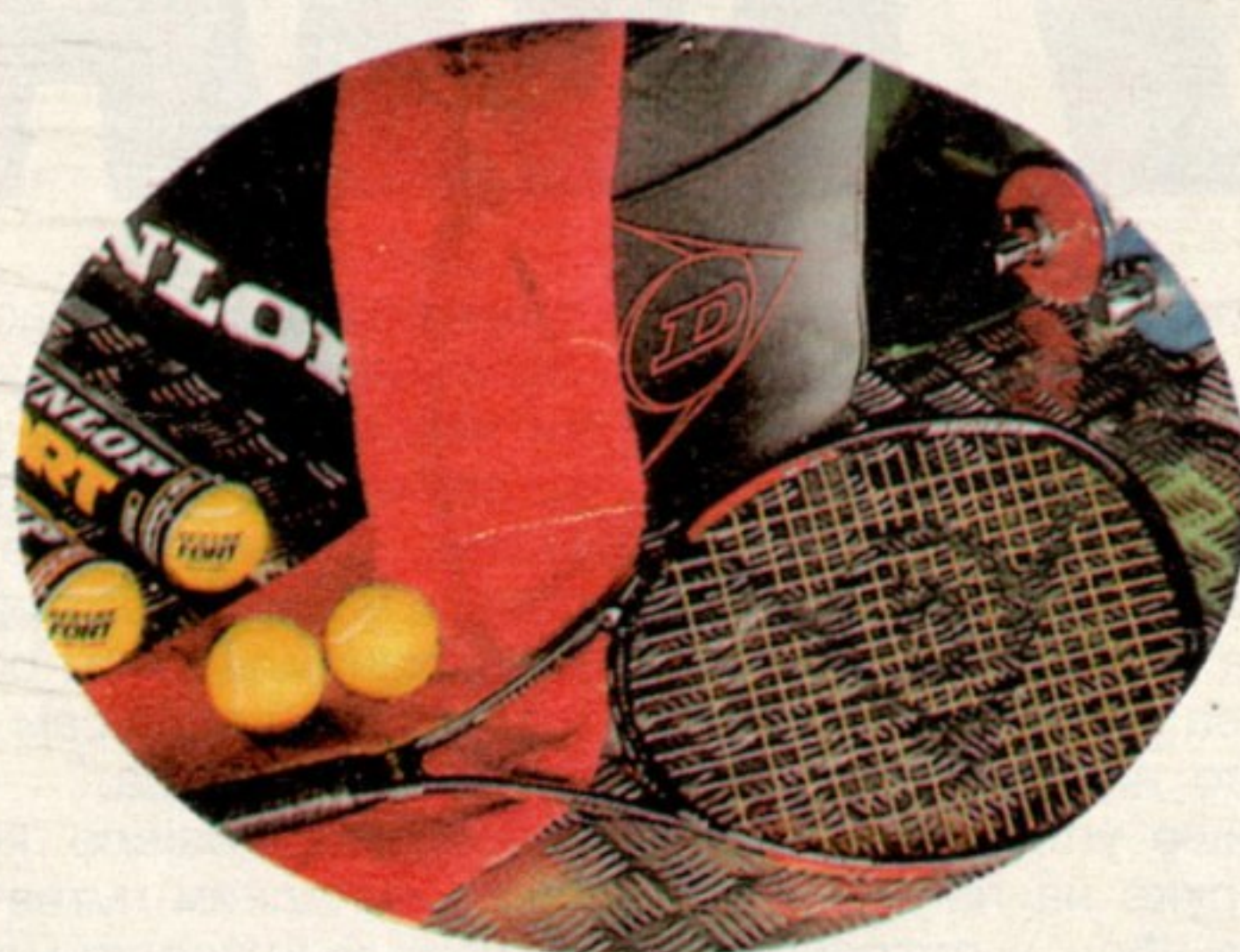
БАТЕРИЈА

БЕЗ НЕПРИЈАТНИХ ИЗНЕНАЂЕЊА

ЗА ЈАЧИ УДАРАЦ

Ако нисте задовољни, бићете исплаћени. „Dunlop Slazenger“ оживео је стари слоган: фирма се обавезује да врати новац сваком ко купи рекет Superlong ако се његова игра не поправи. У чему је тајна новог проналаaska? Кад се повећава дужина рекета (за 2,5 до 5 cm), јачина удarca играча постаје већа. На рачун тачности. Да би то исправио, произвођач је Superlong рекету дао нов облик, а у ручку уградио уређај за амортизацију удarca. Цена: 250-310 DEM ■

Проверили су га многи играчи различитих категорија, али се сви слажу у једном: неће враћати рекет

МИНИЈАТУРНА,
СА
ЗАМЕНЉИВИМ ОБЈЕКТИВИМА

XL-1 прва је дигитална мини DV камера на којој објективи могу да се мењају. Користи „Канонове“ објективе из изванредне серије EOS. Механизам за снимање смештен је у кућишту од легуре магнезијума. Објектив има зум 165,5 – 88 mm (од 37 до 586 mm за фотографије) са стабилизатором слике. Визир је високе дефиниције, 180.000 пиксела. Три CCD сензора од 1/3 инча располажу сваки са по 320.000 пиксела и користе технику „размака пиксела“ која повећава њихову површину на сензорима увећавајући тако резолуцију за 1,5 пут. Звук је кодиран на 48 kHz 16 бита или на 32 kHz 12 бита. Цена: 8.500 DEM ■

ЗА ТРЕЋИ МИЛЕНИЈУМ

Фино смишљено возило будућности, намењено вожњи по граду. Нови начин превоза спаја предности и уживање које пружа вожња мотоциклом са оним које има аутомобил. Овај аутоскутер обезбеђује сигурност која може да се упоређи са оном коју има возач малог аутомобила: штити од ветра и кише и, у случају судара, пружа заштиту возачу захваљујући „сигурносном луку“ који га окружава. Возачево седиште, у које је уграђен систем од два сигурносна укрштена појаса, омогућава вожњу без кациге. Лаган, лак за управљање, заузима мало простора у саобраћају и лако нађе место на паркиралишту. У многим земљама њиме могу да управљају и млади са навршених 16 година под условом да поседују возачку дозволу предвиђену законом. Једноцилиндрични четворотактни мотор до 125 кубика, достиже брзи-

ну од 100km/h, ауспух по новим прописима, па нема загађивања околине. По жељи кочнице ABS (Anti Bloking System) које осигуравају кочење без проклизавања, као и постављање ербага, ваздушног јастука, а предвиђена производња C1 BMW почеће, како је предвиђено, наредне године. Цена око 10.000 DEM ■

За све појединости позовите
Интернет:
www.bmw.com/c1

двадесет два
HIGH TECH

ПОДЈУЖНИ
ЗАБАВНИК

И до сада су постојали уређаји за проверу истрошености, независни од батерија, обично на пуњачу. PowerCheck је поступак уграђен у нове Duracell батерије који омогућава да се одмах види степен потрошености. Истовремено се притисну оба краја батерије чиме се укључи мерач. Појављује се жута црта која показује да ли је батерија нова, делимично потрошена или искоришћена. Цена за четири батерије је 6 DEM. Могу да се нађу и код нас ■

ХЛАДНЕ БОЦЕ

Вино на столу може да остане умерено хладно, а да при том боца не мора да стоји у посуди с ледом. У италијанској фабрици „Ђојоза“ начињена је нарочита стаклена боца, заправо две увучене једна у другу. Између је размак који је одлична топлотна изолација. Цена боце, свакако, не зависи од стакла већ од вина.

Из Италије стиже и нови запушач за боце. Наиме, фирма „Сан Бенедето“ минералну воду пуни у боце са такозваним „спортским затварачем“ намењеним бициклистима. Да би у току вожње и без заустављања могли да се освеже и утоле жеђ, довољно је да мало притисну запушач и из њега искаче посебан писак.

Позната винска кућа „Леклерк Бриан“ направила је, опет, запушач за нечујно отварање шампањца: пре вађења запушача повуче се посебна узица, гас изађе из боце и праска нема ■

Мали, лак за руковање, изводи 816 математичких радњи.

ПРОФЕСОР МАТЕМАТИКЕ У ЦЕПУ

Дигитрон TI-83 Texas Instruments-а нова је „машина за рачунање“. Упркос томе што је сасвим мали, TI-83 располаже „ситницом“ од 816 уграђених рачунских радњи. Његова меморија од 32 килобајта излази на крај с најсложенијим проблемима, чија се решења појављују исписана на екрану. Машина је прављена у сарадњи са наставницима и програмира се врло лако. Најзад, TI-83, може да се повеже с другом машином истог типа или, наравно, с рачунаром и добије као додатке сензоре (за мерење pH, температуре, притиска...). Цена: 155 DEM ■

ПОПУЛАРНИ ЗАБАВНИК

СУПЕРЦАКУЗИ

Новина у најновијим цакузи кадрама: телевизор, CD плејер и четири звучника уграђени у кабину да се онај ко ужива у купању и масажи не би ни тренутка досађивао. Овај модел који се појавио на америчком тржишту назван Ј – алур има троугласту каду, четири млаза за хидромасажу трупа и два посебна млаза за слабине. Свакако, постоји и туш, а све је смештено у кабину од ватросталног стакла ■

ЗА ПРОФЕСИОНАЛЦЕ

Tektronix најављује нов штампач у боји „Fh-aser 4 5 0“ чији се начин

рада заснива на термичкој сублимацији – преласку из чврстог у гасовито стање, с прескакањем течне фазе. Нуди одличан отисак, сличан класично развијеној фотографији. Брзина обраде слика знатно је повећана. Цена: 17.000 DEM ■

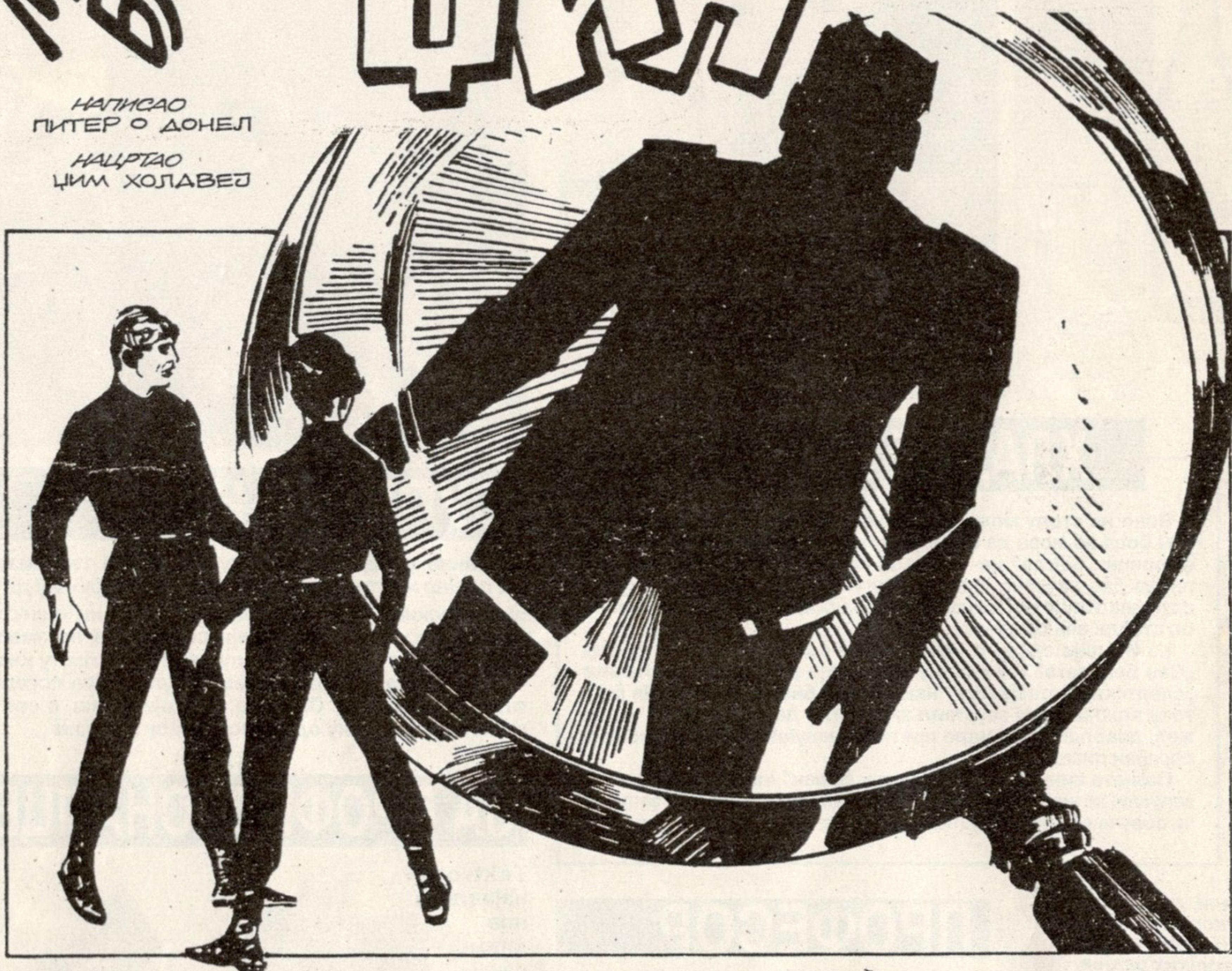
Штампа веома високог квалитета, апарат намењен првенствено професионалцима.

МОДЕСТИ
БЛЕЗ

ЧЕЛКЧНИ ЦУН

НАПИСАО
ПИТЕР О ДОНЕЛ

НАЦРТАО
ЏИМ ХОЛДВЕЈ

НЕГДЕ У ФРАНЦУСКИМ
ПИРИНЕЈИМА ЈЕДАН АУТО-
МОБИЛ СТУПАО СЕ ВИ-
ДУВАВИМ ПУТЕМ!!!

ИСТОВРЕМЕНО, НА ЛИ-
ТИЦИ ИЗНАД
ПУТА!!!

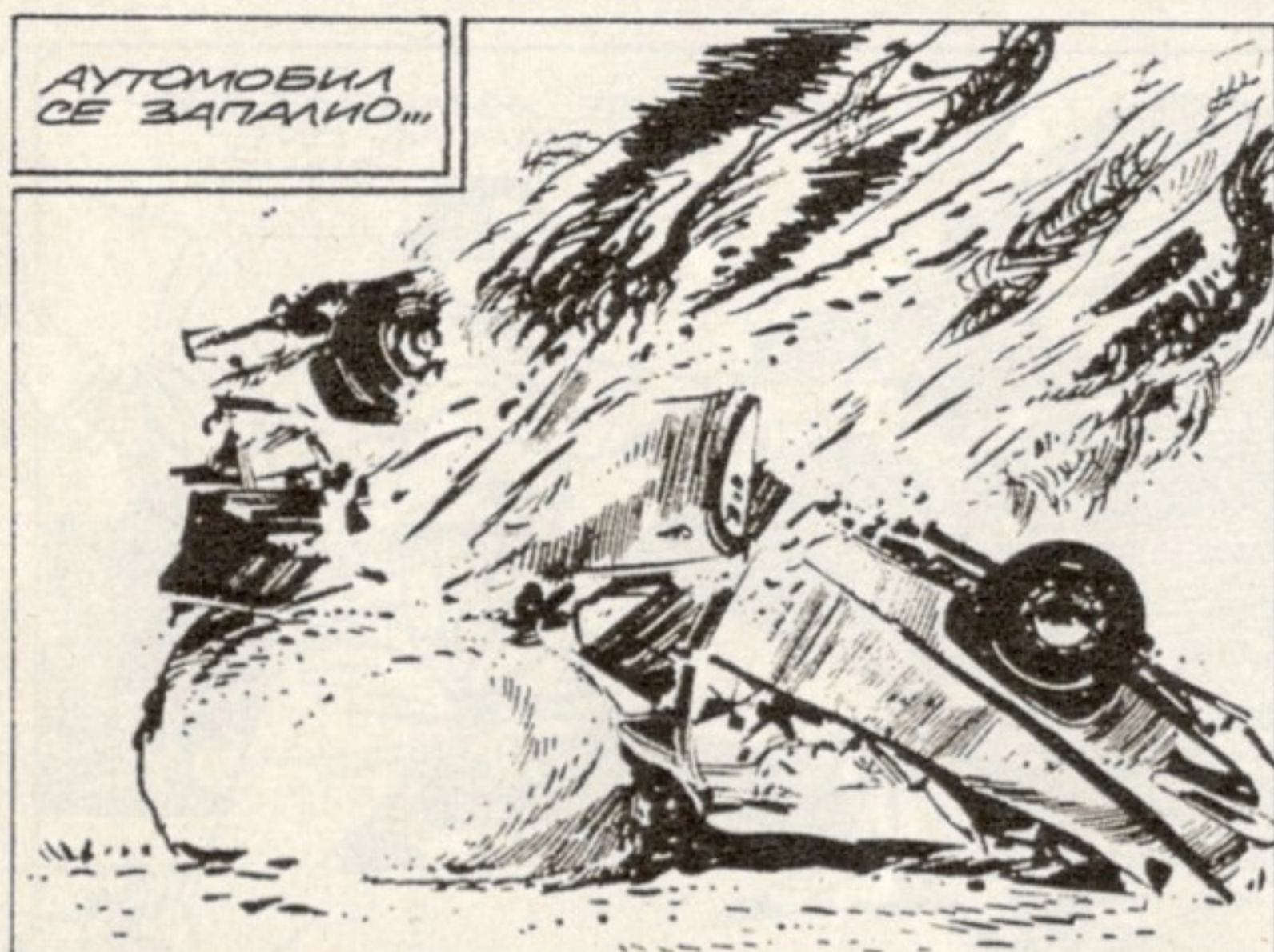

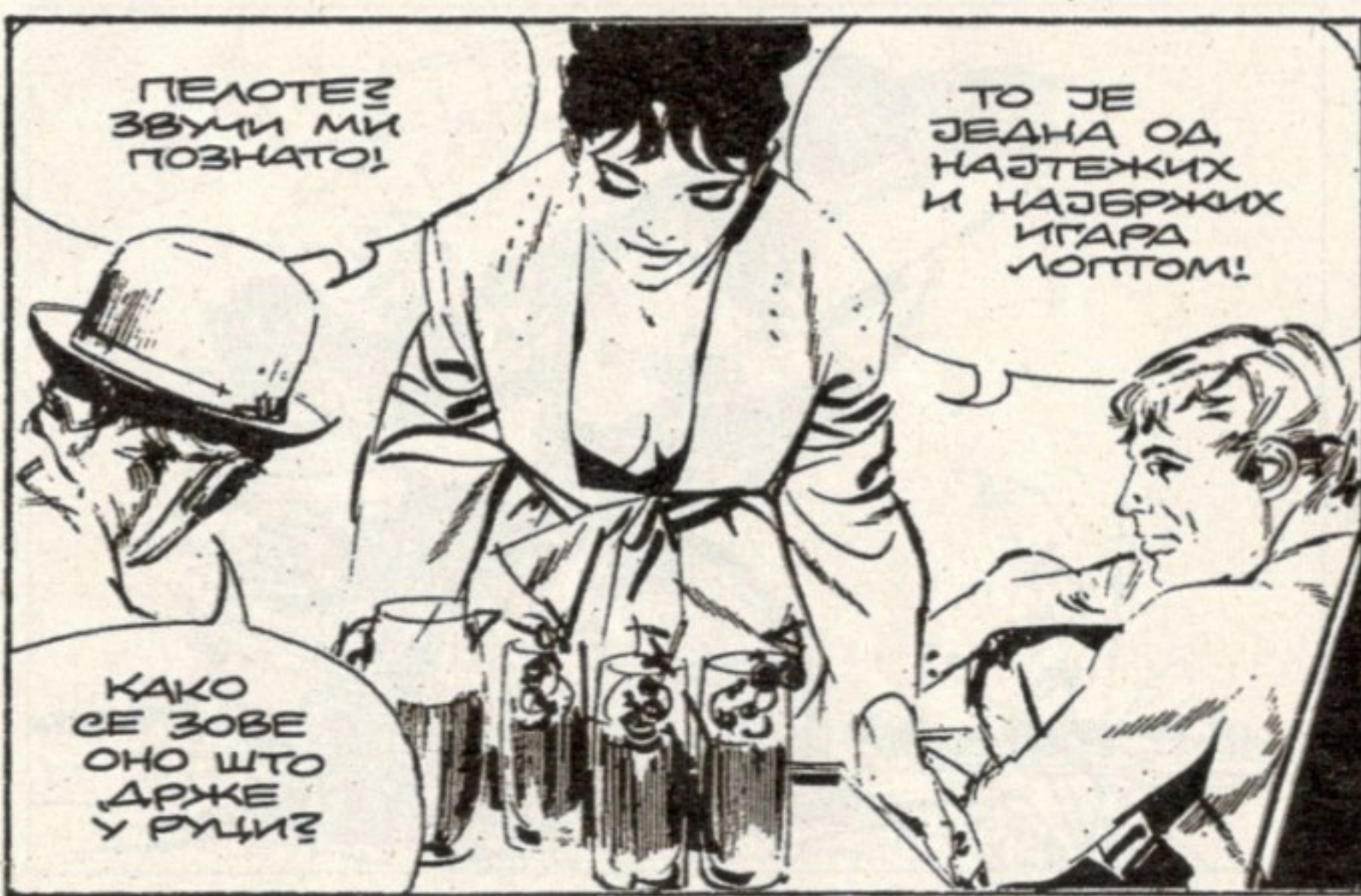
СПРЕ-
МИ
СЕ,
ЖИМЕ!

ПОДИГНИ
ОВУ
СТЕНУ!

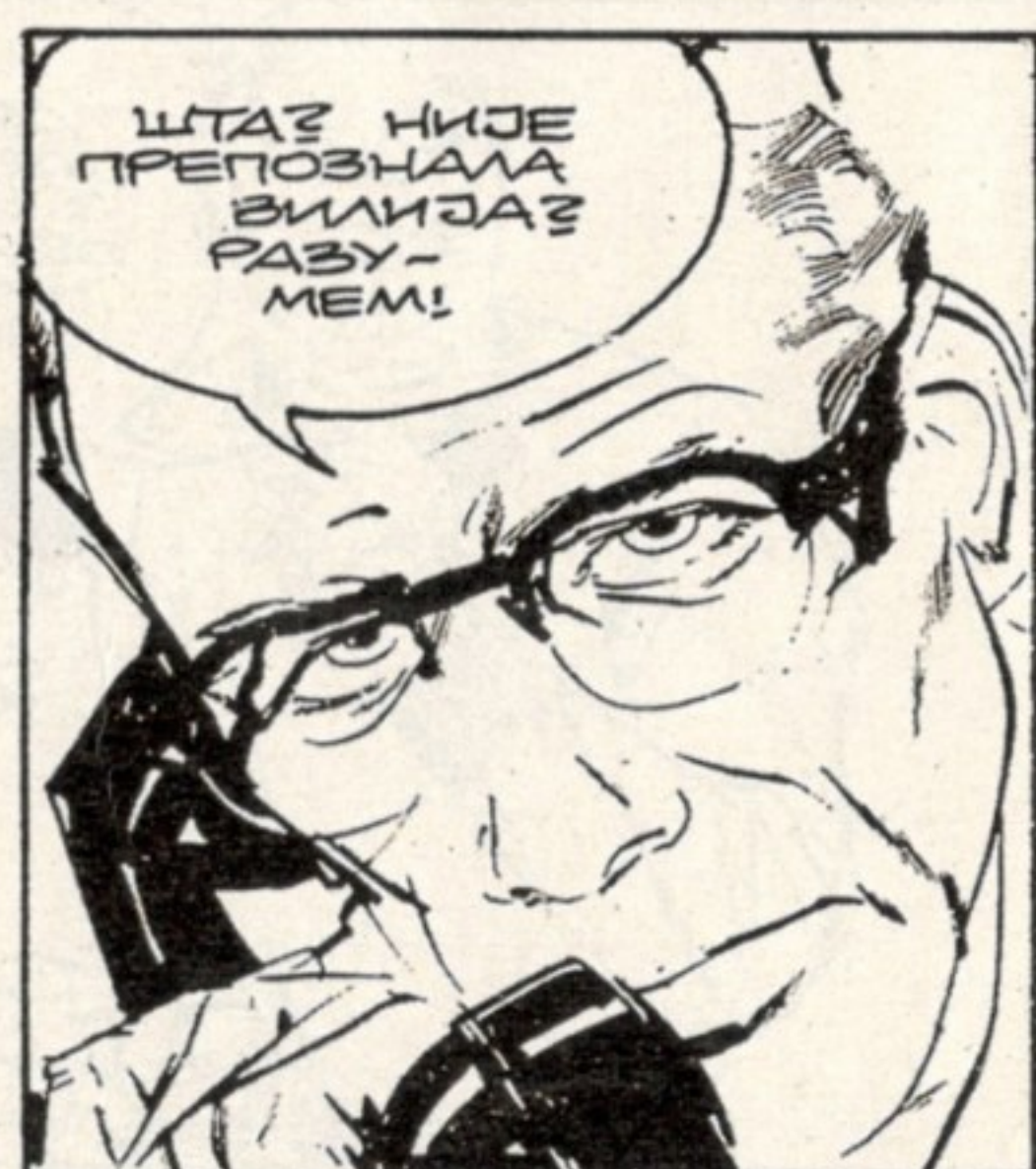

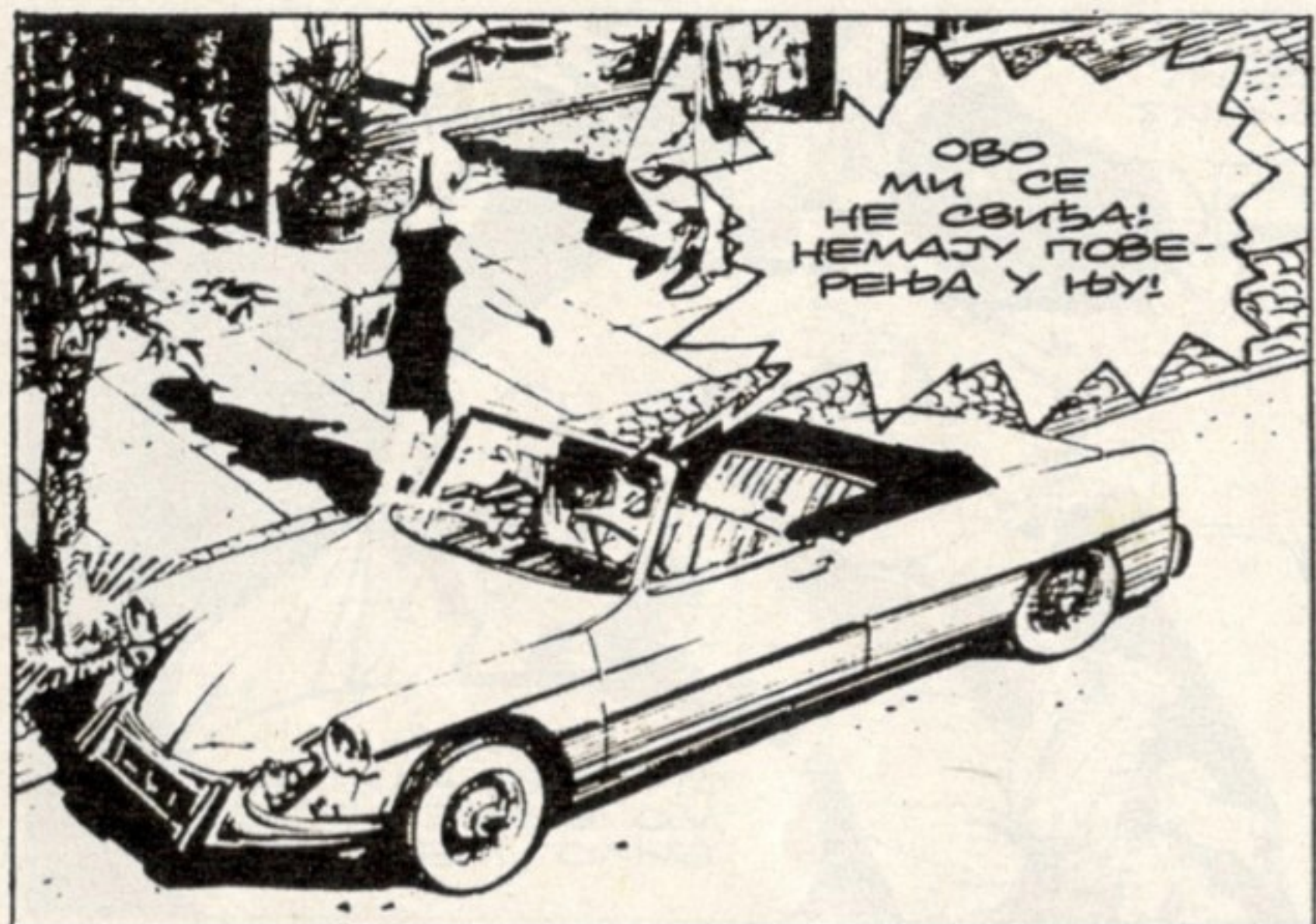
1

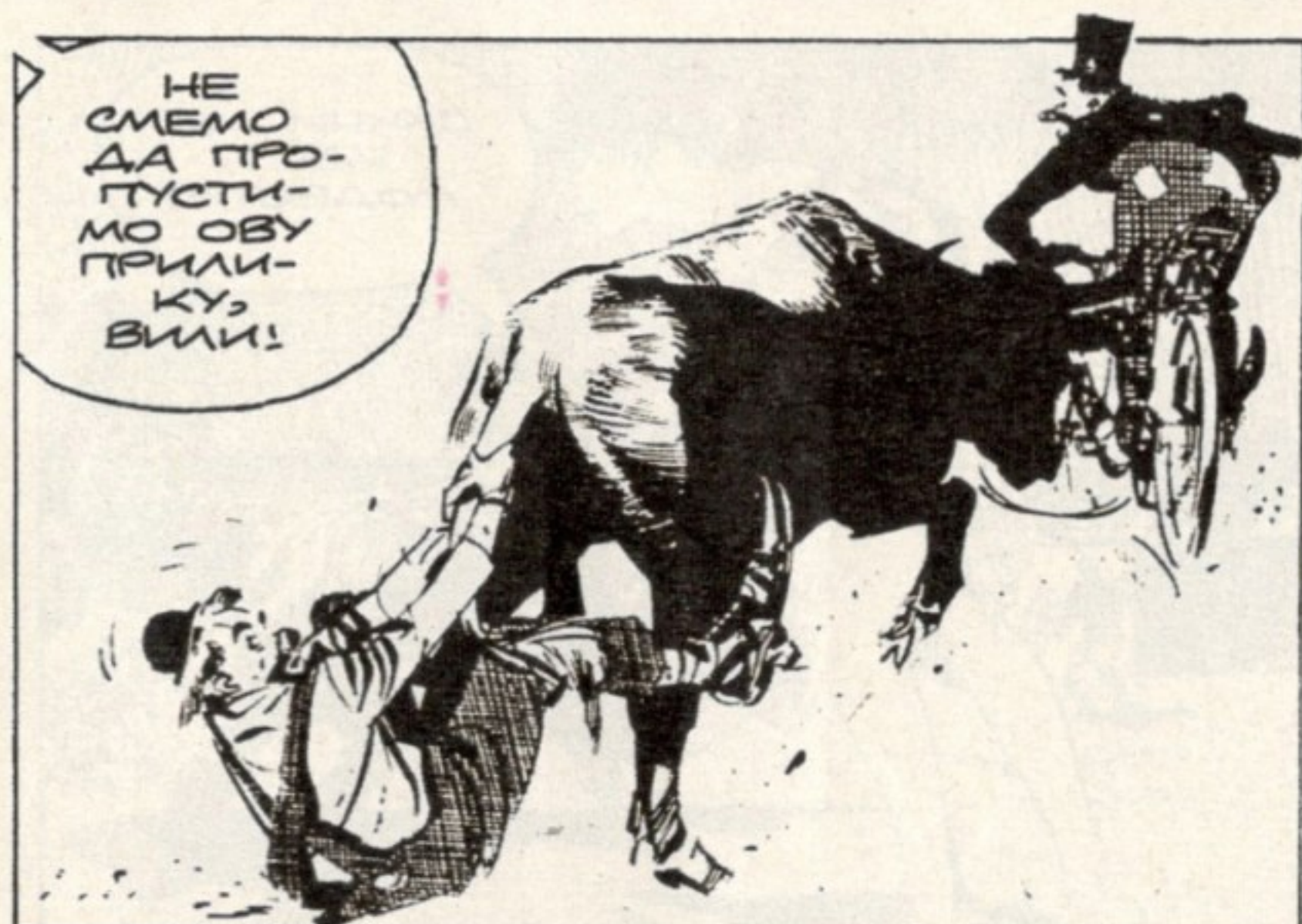
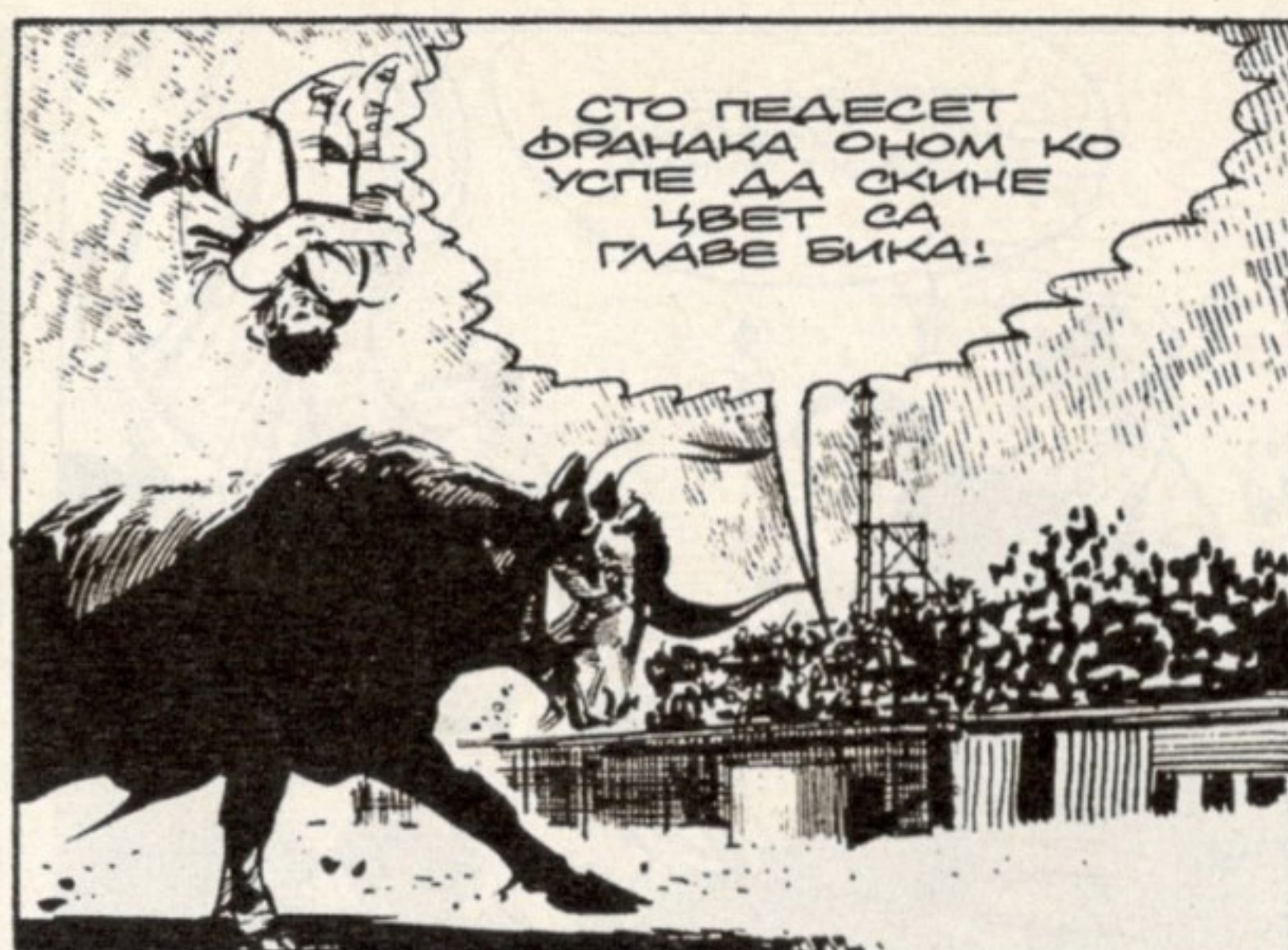

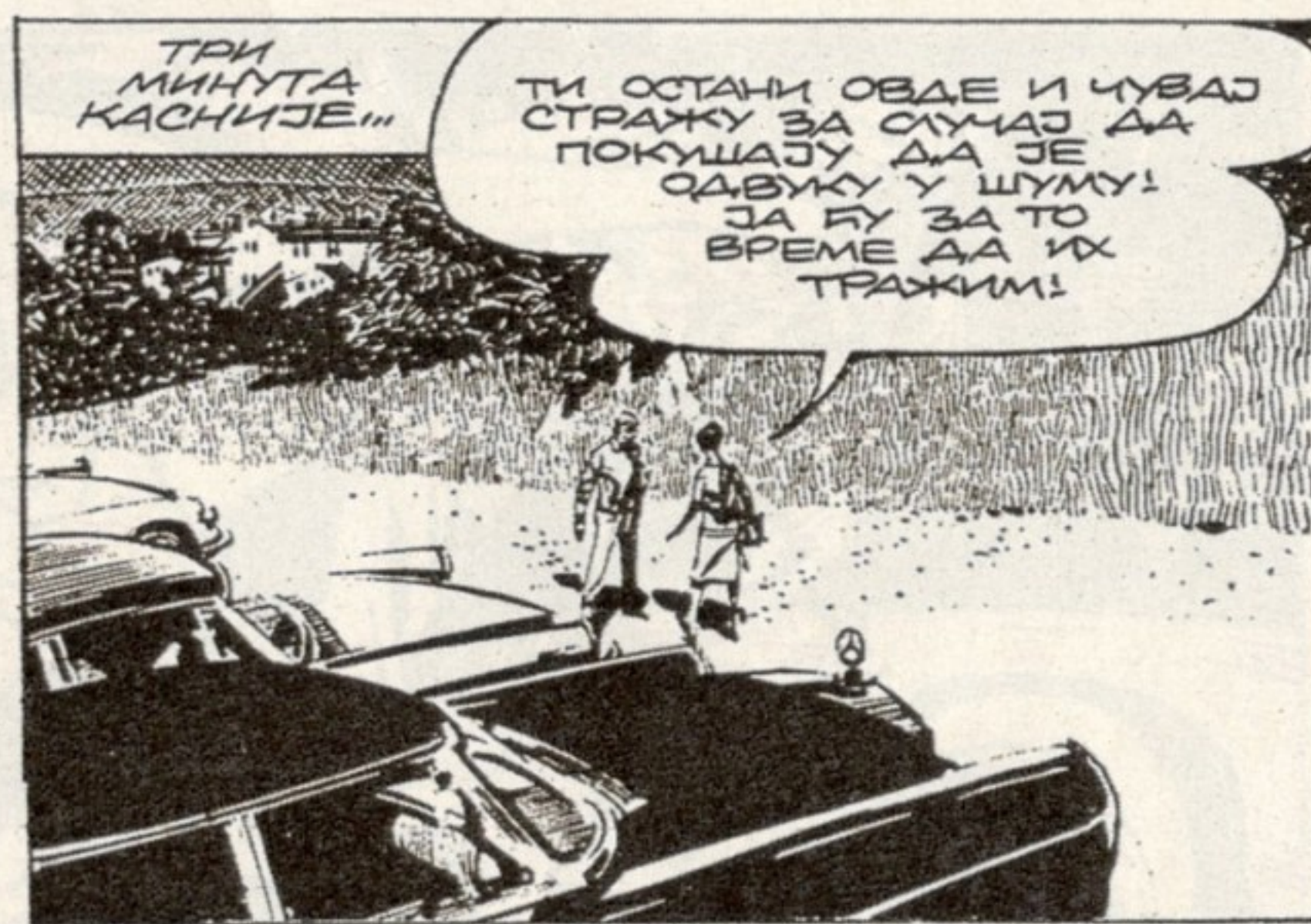

ПРОБЕЏАЈУЋИ СЕ ИЗ-
МЕЂУ ПАРКИРАНИХ
АУТОМОБИЛА, ПОЈА-
ВНО СЕ И ВИЛИ!!!

У ТОМ ТРЕНУТКУ ВУБОД И СЕР ЏЕРАЛД
СТИГЛИ СУ НА ПАРКИНГ...

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

КЛАУДИЈА РИПЛИ

Иако многи тврде да је звезда чувене манекенке Клаудије Шифер на заласку, стиже вест која потврђује да је она, ако ништа друго, а оно бар по својим зарадама на врху топ листе учесника у рекламним спотовима. Пре извесног времена од француског „Ситроена“ добила је девет милиона марака за рекламу ербега и тако потукла све досадашње рекорде.

У међувремену се, рекламирајући производе једне познате козметичке куће, у Окланду, на Новом Зеланду, појавио њен лик на паноу величине 600 квадратних метара, што је такође својеврсни рекорд. ■

ГУЛИВЕР ИЗЛАЗЕЋЕГ СУНЦА

Јапанци воле да читају, и то много више него што би могло да се претпостави. Изненађење је још веће ако се зна да остали свет на књигу и на новине троши све мање времена и новца.

Класици светске књижевности добро су позна-

ти деци Јапана, тако да није необично што се у једном парку у граду Камикуишики, недалеко од Токија, налази циновска камена скулптура Гуливера на којој ови малишани, занесени игром, заиста личе на Лилипутанце.

ДА ЛИ ДА СЕ УБИЈЕМ ИЛИ УМИЈЕМ?

Међу блаже речено, необичним називима појединих песама које се сврставају у америчку кантри музику, сами Американци издвајају 10 најшавијих:

1. Стави колачиће у рерну, а пунђу у кревет!

2.

Како можеш да ми недостајеш

кад не желиш да одеш?

3. Не знам да ли да се убијем или одем на куглање?

4. Још ми недостајеш, бејби, али жеља ми пролази.

5. Не смем да је одведем на борбе паса, плашим се победиће!

6. Осећам се тако јадно без тебе, као кад си била крај мене.

7. Да сам те упуцао кад сам хтео, сада бих већ био на слободи.

8. Мама, дај чекић, ено муве на татиној глави!

9. Жена ми побеже с најбољим другом, он ми стварно недостаје.

10. Ти си крива што су нам деца тако ружна! Овој листи песама са бесмисленим називима сигурно би могло да

се дода више текстова наше новокомпоноване музике, рецимо типа „Отиш'о си, сарму проб'о ниси“, али ми смо се окренули рок музици. Ту, између осталих, наилазимо на нишку групу „Ништа али логопеди“ и њихову песму „Балада о серији неразјашњених убиства почињених над МТВ звездама у селима у околини Шапца“. Рамбо Амадеус, међу разноразним бисерима, стоји и иза текста „Оклопно гаве (чита се „рејв“) коло Gutcha (Гуча) 2001 GTLX“. А група „Звонцекова биљежница“, група која живи и ради у Аранђеловцу, хвали се песмом „Сладак купус за време бербе“ или „Кока-коло“ ■

тридесет седам

Нај, нај из
„Гинисове
књиге
рекорда”

И ИЗ ЛЕДА

ВРСТА ЈОРГОВАНА (HESPEROYUCCA WHIPPLEI) ПОРАСТЕ 3,65

Титан Арум (Аморпхопхалус титанум) са острва Суматре конкурише за биљку најоштријег мириса на свету. Када је спремна за опрашивање, она испушта смрад који је описан као мешавина „труле рибе и загорелог шећера”

992,25 МИЛИОНА СЕМЕНКИ У ЈЕДНОМ ГРАМУ ОРХИДЕЈЕ

БИЉКЕ

Најстарија биљка

Краљева зеленика (Lomatia tasmania) која расте на југозападу великог аустралијског острва Тасманије стара је 40.000 година и најстарија је биљка на свету. Старост овог жбуна одређена је помоћу фосила истоветног примерка нађеног у близини.

Најсеверније биљке

Жути мак (Papaver radicum) и арктичка врба (Salix arctica) могу да преживе и на 83° северне географске ширине и то су биљке које расту најсеверније на свету. На тој географској ширини арктичка врба је у закржљалом облику.

Најјужније биљке

Лишајеви налик на врсту Rhinodina frigida нађени су 1971. године у кањону Морен на Антарктику на 86° 09' јужне географске ширине и 157° 30' западне географске дужине као и 1965. године у области планине Хорлик, такође на Антарктику, на 86° 09' јужне географске ширине и 131° 14' западне географске дужине.

Године 1981. биљка цветница антарктичка трава дешампсија (Deschampsia antarctica) нађена је на антарктичком острву Рефјуцу на 68° 21' јужне географске ширине.

Најмање семе

Орхидеја Epiphytic има најситијше семе од свих биљака на

ОРХИДЕЈА

свету – за један грам потребно је 992,25 милиона семенки.

Највеће семе

Највеће семе на свету има циноуска лепезаста палма (L. callipuge, L. sechellarum) звана и двоструки кокос или морски кокос. Расте на Сејшелским острвима, а плод има само једно семе тешко до 20 килограма коме је потребно 10 година да сазри.

Биљка која најбрже расте

Неке врсте бамбуса расту и до 91 центиметар на дан, односно брзином од 0,00003 километра на сат.

На највећој висини

Године 1955. биљке цветнице хималајску ерманију (Ermania himalayensis) и врсту љутића (Ranunculus lobatus) нашао је Н. Д. Џајал на планини Камет у Хималајима на висини од 6400 метара.

Најдубље под водом

Биолози Марк и Дајан Литлер опазили су октобра 1984. године у мору код бахамског острва Сан Салвадора алге на дубини од 269 метара. И, мада 99,9995 од-

ВРБА ГЛЕДА

МЕТАРА ЗА 14 ДАНА БРЗИНОМ ОД ОКО 25,4 ЦЕНТИМЕТРА ДНЕВНО

сто Сунчеве светлости не допире до те дубине, ове биљке опстају.

Највећи неразгранати лист

Лист *Alocasia macrorrhiza*, нађен 1966. године у области Сабаху у Малезији, био је дугачак 3,02 метра, широк 1,92 метра, укупне површине 3,17 квадратних метара.

КОРОВИ

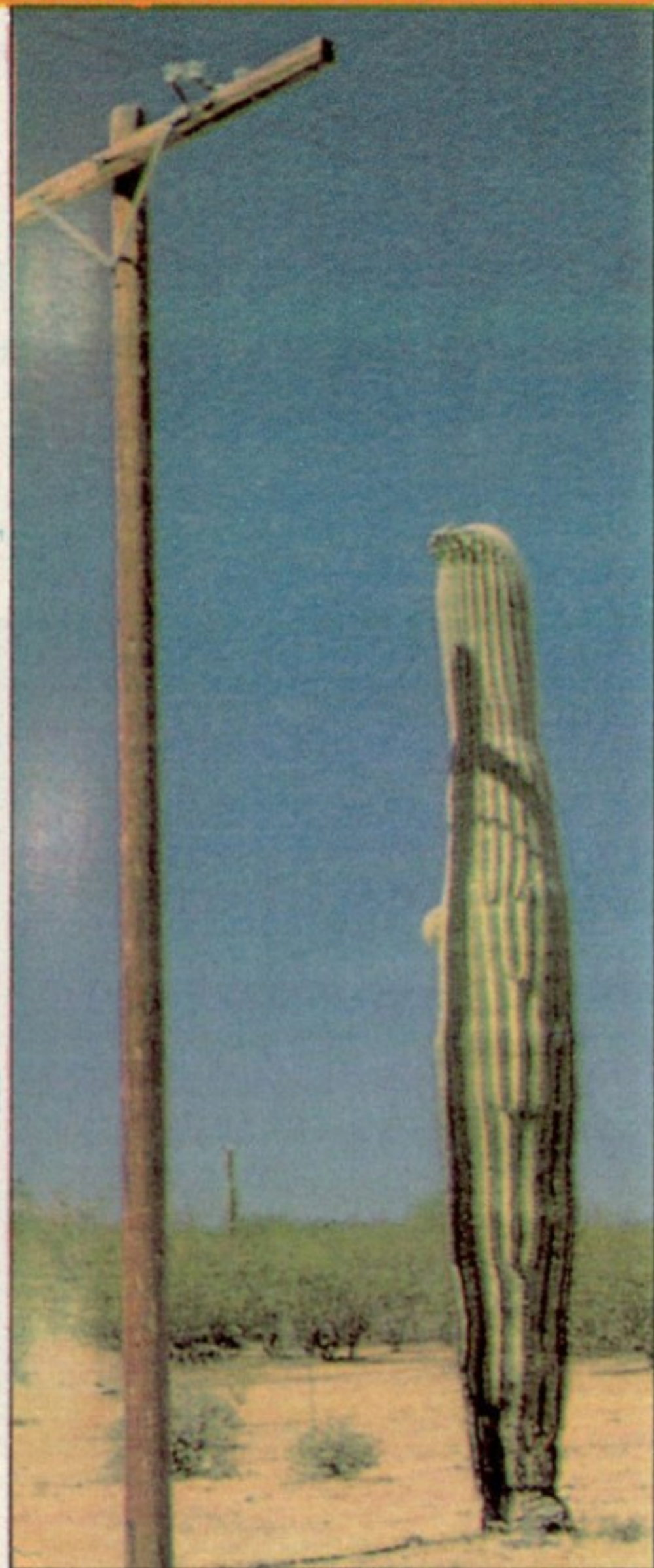
Највећи коров

Циновски крмски коров (*Heraclium mantegazzianum*) највећи је који постоји на свету. Он може да порасте до висине од 3,65 метара и да има листове дугачке 91 центиметар.

Шарена наранџасто-мрко-бела паразитска биљка *Rafflesia arnoldii* из прашума југоисточне Азије има највећи цвет на свету

GRAMMATOPHYLLUM SPECIOSUM МОЖЕ ДА ДОСТИГНЕ ВИСИНУ ОД 7,6 МЕТАРА

Најштетнији коров

То је пурпурни шаш (*Cyperus rotundus*) пореклом из Индије. Он уништава више од 52 врсте усева, а распрострањен је у 92 земље.

Највећа колонија корова

Код реке Џуњате у америчкој држави Пенсилванији 18. јула 1920. године нађена је колонија корова (*Gaylussacia brachycera*) која је заузимала око 40 хектара земље. Ова колонија први пут се помиње 1796. године, а процењено је да је почела да се развија пре отприлике 13.000 година.

Најштетнији водени коров

Најштетнији водени коров тропских и суптропских области има лепо име водени зумбул (*Eichhornia crassipes*). Пореклом је из басена реке Амазон, али се данас може наћи од 40° северне до 45° јужне географске ширине.

ЦВЕЋЕ

Најстарији цвет

Цвет за који се сматра да има 120 милиона година идентификовали су др Лио Хики и др Дејвид

Тејлор 1989. године на основу фосила нађеног у близини Мелбурна у Аустралији. Цветни ангиосперм или скривеносемењача подсећа на биљку црног бибера, има два листа и један цвет и познат је под именом Коонвара.

Најмања биљка која цвета и даје плодове

Плутајућа водена сочивица (*Wolffia angusta*) из Аустралије дугачка је 0,6 милиметара и широк 0,33 милиметра. Тежина јој износи 0,00015 грама, а тежина плода 0,00007 грама.

Биљка која најбрже цвета

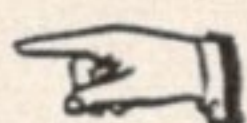
Јула 1978. године врста јоргована (*Hesperoyucca whipplei*) са рушевина опатије на острву Треску, једном од насељених острва Сили код југозападне Енглеске, за 14 дана порасла је 3,65 метара брзином од око 25,4 центиметра на сат.

Биљка која најспорије цвета

Примерак веома ретке биљке *Puya raimondii*, највеће траве на свету, нађен је 1870. године у Боливији на надморској висини од 3960 метара. Она цвета сваких 80 до 150 година.

Највећи кактус на свету зове се сагуаро. Његов бели цвет државни је симбол Аризоне у чијем се Сагуаро националном парку налазе највећи примерци овог кактуса

Највећи цвет

Цветови паразитске биљке арнолдове рафлезије (*Rafflesia arnoldi*) која расте у прашумама југоисточне Азије могу да имају пречник до 91 центиметар, цветне латице дебеле 1,9 центиметара и тешке до 11 килограма.

Највеће орхидеје

Највиша орхидеја на свету зове се *Grammatophyllum speciosum* и пореклом је из Малезије. Забележени су примерци високи до 7,6 метара.

Највећи цвет међу орхидејама има *Raphiopedilum sanderianum* чије латице у дивљини могу да порасту до дужине од 90 центиметара.

Највећи кактус

То је сагуаро (*Cereus giganteus* или *Carnegiea gigantea*) из америчке државе Аризоне и Мексика. Овај зелени кактус у облику дугуљастог стуба може да буде окружен гранама које подсећају на свећњаке. Један сагуаро нађен у планинама Марикопе код Гиле Бенда у Аризони 17. јануара 1988. године био је висок 17,67 метара. Примерак без грана висок 24 метра, који је априла 1978. године измерио Хјуб Јајтс у Кејв Крику у Аризони, оборила је 1986. године олуја када му је било око 150 година.

Највећи рододендрон

Примерак скерлетног рододендрона (*Rhododendron arboreum*) с планине Џапфу у Нагаленду, у Индији, порастао је до висине од 20 метара.

Највећи ружин жбун

Ружин жбун Леди Банксија (*Rosa banksiae*), познат под именом „Бенкс”, у граду Тумстоуну у америчкој држави Аризони висок је око 2,75 метара, заузима површину од 740 квадратних метара и има дебло обима 409 центиметара. Жбун придржава 77 стубова и више хиљада стопа цеви. У хладу испод његових грана има места за 250 људи.

Највећа цват

Највећу познату инфлоресценцију или цват има биљка *Ruya raimondii*. Стабљике цвата пречника 2,4 метра расту до висине од 10,7 метара и свака носи до 8000 белих цветова.

Б. Д.

РЕКЛИСУ

Ч
У САМРТНОМ
СУ

ЛОРЕНС ОУТС, британски истраживач који је изгубио живот 1912. године у покушају да спасе изгладнелог друга у току експедиције Роберта Скота на Јужни пол:

„ИЗЛАЗИМ И ЗАДРЖАЋУ СЕ ТАМО НЕКО ВРЕМЕ.”

Сер ИСАК ЊУТН, британски научник, умро 1727:

Последње речи на самртној постељи понекад су повод расправа међу историчарима. На тачност њихових навода утичу неповезаност, случајно присуство или одсуство сведока, породична осећања. Ипак, прихваћено је да су последње реченице неких славних људи гласиле:

„НЕ ЗНАМ КАКО ИЗГЛЕДАМ СВЕТУ, А СЕБИ ЛИЧИМ НА ДЕЧАКА КОЈИ СЕ ИГРАО НА МОРСКОМ ЖАЛУ, ЗАБАВЉАО СЕ ТРАЖЊЕМ ОБЛУТАКА И ШКОЉКИ ЛЕПШИХ ОД ОБИЧНИХ, ДОК ЈЕ ВЕЛИКИ ОКЕАН ИСТИНЕ ПРЕДАМНОМ ЛЕЖАО НЕОТКРИВЕН.”

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ,
италијански уметник, изумитељ,
научник и мислилац,
умро 1519:

**„УВРЕДИО САМ БОГА
И ЧОВЕЧАНСТВО ЈЕР МОЈА
ДЕЛА НИСУ ДОСТИГЛА
ВРЕДНОСТ КОЈУ ЈЕ
ТРЕБАЛО.”**

СЕСИЛ РОДС, афрички
богаташ и политичар,
умро 1902:

**„ТАКО ЈЕ МАЛО УРАЂЕНО,
А ТАКО МНОГО ТРЕБА
УРАДИТИ.”**

Генерал **ЏОН СЕЏВИК,**
командант у Америчком
грађанском рату погинуо
у борби 1864. године док
је преко нишана посматрао
непријатељске редове:

**„НИ СЛОНА НЕ БИ
ПОГОДИЛИ СА ОВЕ
РАЗД...”**

Сер **ТОМАС МОР,**
енглески хуманиста и државник
коме је по наредби Хенрија VIII
одрубљена глава:

немачки композитор који је
у последњих 29 година живо-
та све више губио слух и умро
1827. рекао је:

**„МОЋИ ЋУ ДА СЕ ЧУЈЕМ
НА НЕБЕСИМА.”**

ХОРАЦИО НЕЛСОН,
британски адмирал, погинуо
у борби код Трафалгара
1805. године. Његове последње
речи нису биле: „Пољуби ме,
Харди”, као што се често
претпоставља, већ:

**„САД САМ ЗАДОВОЉАН,
ХВАЛА БОГУ. ОБАВИО
САМ СВОЈУ ДУЖНОСТ.”**

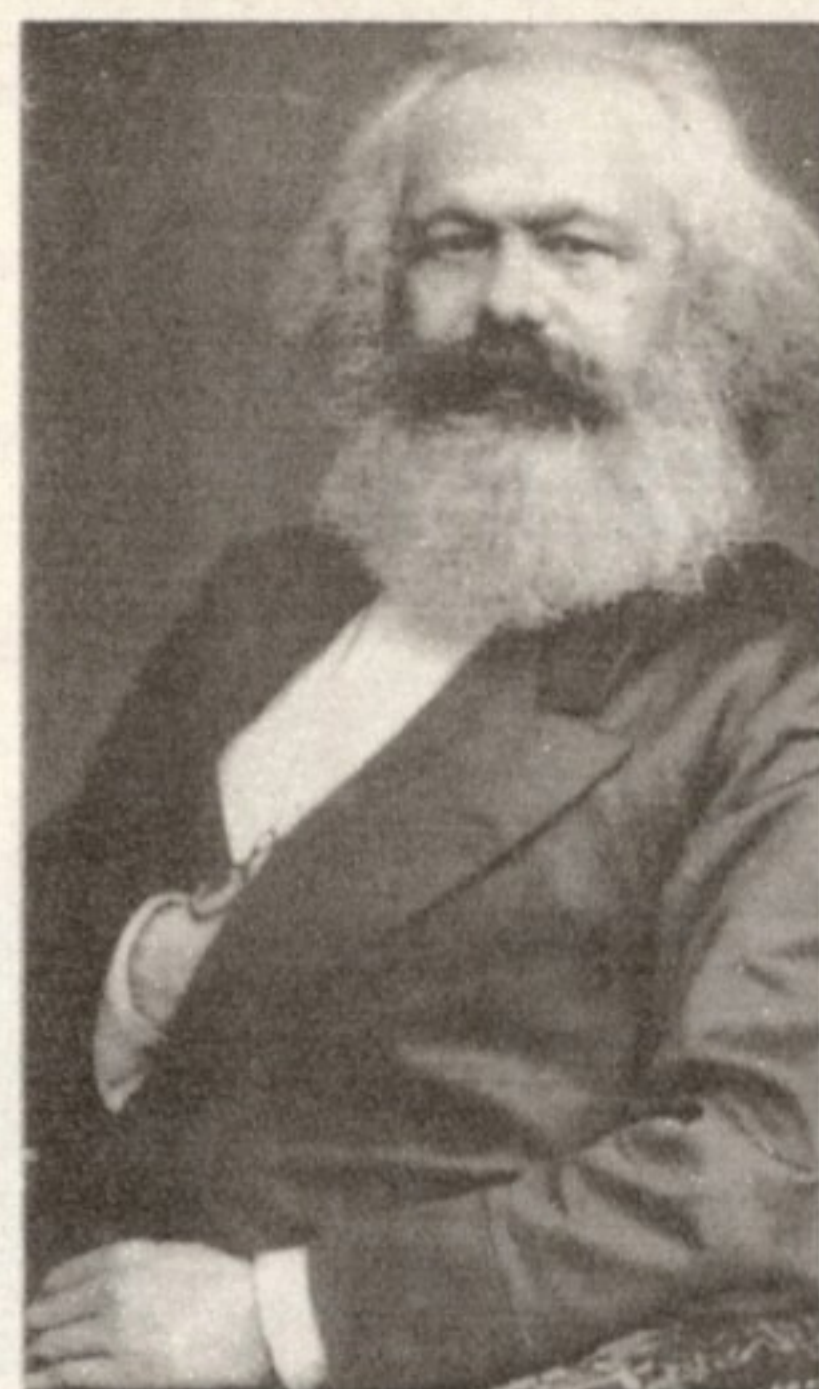
ДАГЛАС ФЕРБАНКС СТАРИЈИ,
амерички глумац веома
популаран у време немог
филма, умро 1939:

**„НИКАДА СЕ НИСАМ
БОЉЕ ОСЕЋАО”.**

НЕД КЕЛИ, аустралијски
одметник и бандит који
је обешен 1880:

„ТАКАВ ЈЕ ЖИВОТ.”

**„ОТПРАТИТЕ МЕ БЕЗБЕДНО ГОРЕ
(на губилиште), А ПУСТИТЕ МЕ
ДА СЕ САМ ПОСТАРАМ
ЗА СИЛАЗАК.”**

КАРЛ МАРКС,
немачки филозоф,
умро 1883. рекао је
својој газдарици када
га је упитала има ли
последњу поруку
свету:

**„ИЗЛАЗИТЕ!
ПОСЛЕДЊЕ РЕЧИ
СУ ЗА
БУДАЛЕ КОЈЕ ЗА
ЖИВОТА НИСУ
ДОВОЉНО
РЕКЛЕ.”**

ХЕНРИ ФОКС,
Лорд Холанд,
британски политичар,
умро 1774:

**„АКО ГОСПОДИН
САЛИВИН
(политички
противник)
ПОНОВО
СВРАТИ,
УВЕДИТЕ ГА.
АКО БУДЕМ
ЖИВ, БИЋЕ МИ
ДРАГО ДА ГА
ВИДИМ, А АКО
БУДЕМ МРТАВ
ЊЕМУ ЋЕ БИТИ
ДРАГО ДА
ВИДИ МЕНЕ.”**

**СВАКИ КОРАК-
МАТЕМАТИКА**

Б авили се ми њом или не, математика се бави нама. На пример? Па, на пример:

Сећате ли се Рубикове коцке?

Почетком осамдесетих свет је полудео за овом играчком. Они-ма који су проводили сате, дане (а, бога-ми, и месеце) покушавајући да сложе тродимензионалну слагалицу у облику коцке, сигурно ни на крај памети није пало да заправо решавају сложен математички проблем.

Мађарски архитекта Ерне Рубик измислио је славну коцку како би својим студентима омогућио да што лакше изађу на крај са тешкоћама тродимензионалних нацрта. Може бити да је Рубиковим студентима коцка донекле и помогла, али је зато извесно да је њему увећала рачун у банци до размера о којима пре но што му је пала на памет ни сањао није.

Рубикову коцку купило је, а после ваљда покушало и да сложи, око сто милиона људи широм света. Деведесет девет одсто њих при том није знало да постоји само један исправан след потеза да се слагалица састави и 43 трилиона погрешних!

Леонард Ојлер,
математичар коме
би поштари требало
да буду до гроба
захвални, и проблем
проклетог моста,
оног који просто
мора два пута да се пређе.
О ком мосту је реч?

Саобраћајни колапс

Сигурно вам се много пута десило да у школу или на посао стигнете са пола сата закашњења иако сте од куће кренули само пет минута касније него обично. И то, ако нисте знали, има везе с математиком, тачније, теоријом низова.

Ствар је у томе што су компјутеризовани семафори програмирани да прате густину саобраћаја који доводе у ред. Када је саобраћај слаб, црвено светло аутоматски се пали

четрдесет два

ПЕТАК, ТРИНАЕСТИ

- Статистички говорећи, изгледа да тринаести дан у месецу падне у петак много су већи него када је реч о ма ком другом дану у недељи. Откуд то? Реч је о статистичкој вероватноћи за коју можемо да захвалимо грегоријанском календару.

- Назив алгебре, најстарије познате области математике, заправо је последица вишевековног, трагично погрешног начина на који су Европљани одувек изговарали арапско „ilm al-jabr w'al Maga balah“. Шта је то, и

кад се правилно изговарало, заправо требало да значи? Састављање раздвојених делова. По европски: алгебра.

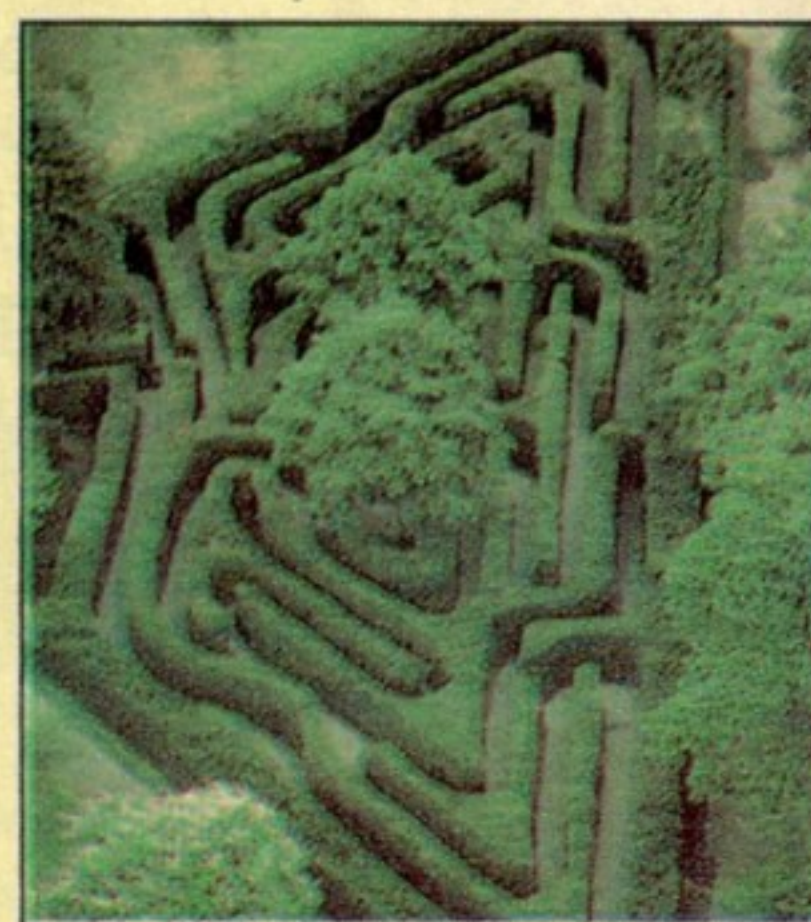
- Како да се човек избави из вероватно најпознатијег лавиринта на свету, оног у Хемптон корту, у Великој Британији? Лако, ако је веровати тамошњим знацима. Треба само да се постараш да ти рука ни у једном тренутку не склизне са зида живице о којој си се ослонио на улазу у лавиринт.

- Шта се добије када се 111 111 111 помножи

са 111 111 111? Број 12 345 678 987 654 321.

- Људи су се у прошлом веку радо забављали гледајући надарену децу како на вашарима и другим местима масовних окупљања решавају тешке математичке задатке.

- По правилу, мање ћете покиснути ако током изненадног плјуска наставите да ходате уобичајеном брзином, него ако покушате да се од невремена спасите трчањем. (Чиста математика, али веома, веома замршена.)

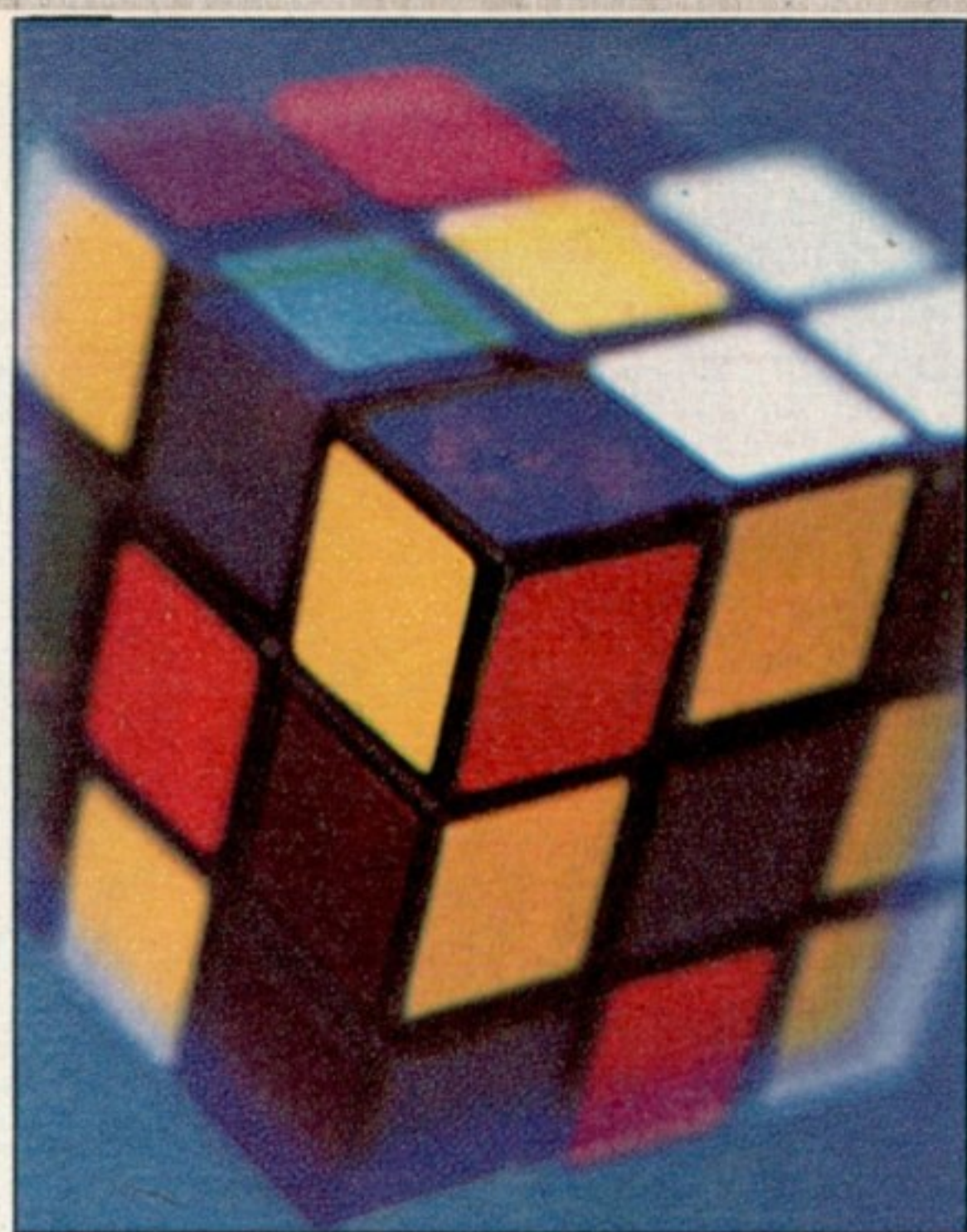

Лавиринт у Хемптон корту: просто к'о пасуљ.

УКЛЕТИ МОСТ

Школе сте завршили и више нема те силе која би вас навела ни да извадите квадратни корен из 25, а камоли да се изложите пакленим мукама нацртне геометрије или диференцијалног рачуна?! Е, па...

Два зеца, потпуна странца

Рубикова коцка: 43 трилиона могућности да се погреша.

њом куглом коју треба послати у „рупу“ испречила се црна кугла коју је на први поглед немогуће избећи. Шта да се ради?

Где сте били када су вам у школи објашњавали основе геометрије и тригонометрије? Из немогућег положаја најлакше ћете се извући уколико замислите да се у празном простору паралелном са билијарским столом налази одраз који би тај исти сто дао у огледалу.

Даље је све једноставно. Потребно је само да белу куглу усмерите тако да на замишљеном столу погоди одраз који обојена кугла даје у огледалу и обавили сте посао. Просто да простије не може бити. Упадни угао једнак је углу рефракције – преламања светлости – и тако даље.

Мост који поштар прелази двапут

Швајцарски математичар из 18. века Леонард Ојлер силно је наљутио грађане Кенигсберга (данас Калинињинград) када им је објаснио како нема начина да одједном пређу свих седам мостова што спајају два речна острва и обале реке која протиче кроз град, а да при том једним од њих не прошетају двапут.

Решени да надобудном дошљаку покажу како родни град познају боље од њега, кренули су да слободна недељна поподнева проводе у настојању

да му докажу како се силно преварио.

Јесу ли у томе успели? Разуме се да не су. Уосталом, ко вам брани да и сами окушате срећу? (Обратите пажњу на нашу илустрацију! „Уклети“ мост, онај који просто мора да се препешачи двапут, означен је бројем 4).

После је препаметни Ојлер сео и написао низ правила која омогућавају да се одређена путања пређе, а да се човек ни у једном тренутку не врати на исти део маршруте по други пут. Поштари би требало да му на томе буду до гроба захвални.

Пет зечева

уколико ниједно возило не прође кроз семафор у одређеном временском размаку – рецимо, за 30 секунди.

У време гужве размак између возила се смањује, а семафори прелазе на рад по одређеној шеми – примера ради, 20 секунди зеленог, праћених са 40 секунди црвеног светла. Уколико је размак између возила равномеран, 20 секунди – колико траје зелено светло – довољно је да кроз семафор прође одређен број возила, узмимо да је то у просеку десет аутомобила.

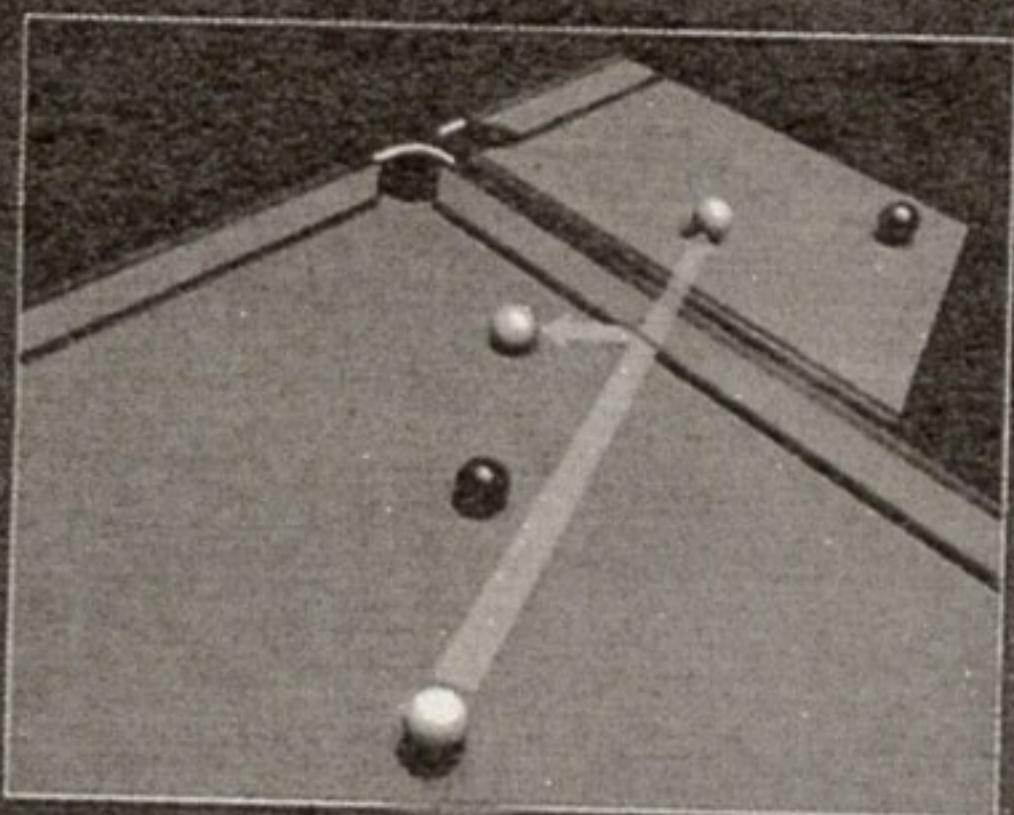
У време гужве довољно је да се у ма ком тренутку појави и једно једино „прекобројно“ возило, једанаести аутомобил у просечном низу од десет, па да све оде до ђавола. Први у низу „прекобројних“, разуме се, неће стићи да у оних 20 секунди прође кроз семафор, него ће остати на раскрсници „заробљен“ црвеним светлом.

У међувремену, до истог

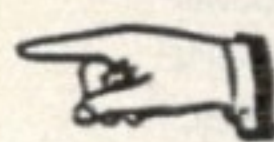
семафора иза њега је уместо десет пристигло једанаест других аутомобила. У низу возила који чека на промену светла на истом семафору тада, дакле, добијамо „вишак“ од два аутомобила. Двадесет минута касније на поменутој раскрсници стоји се у месту. Саобраћајни колапс. Чиста математика, што би се рекло.

Билијар-мајстор

Волите ли билијар? Уколико га радо играте, сигурно сте се много пута нашли у уобичајеној билијарској „пат позицији“ (познатој као сну-кер): пред послед-

Да на часовима тригонометрије нисте гледали кроз прозор, ко зна докле бисте догурали у билијару.

О. Фибоначију и детелини са четири листа

Петсто година пре Ојлера, италијански математичар Леонардо Фибоначи кренуо је да се, онако из досаде и дуга времена, поиграва бројевима. На крају је добио бесконачан низ бројева код којих је сваки члан, с изузетком прва два, једнак збиру претходна два броја: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89...

Па шта? Ништа, изузев што се тек средином овог века испоставило да је то, изгледа, не зна се зашто, образац кога се при стварању држи и природа. Далеко је већи број цветова са пет него оних са шест латица. Плод ананаса настаје по обрасцу: 13 и 21 или 21 и 34 дела по спиралном низу. И лишће се на биљкама углавном јавља у скупинама од по два, три и пет.

Хвала Фибоначију, сад је бар јасно откуд веровање да детелина са четири листа доноси срећу.

Да ли се дрогираш?

Лично сте на њих равнодушни, али статистички подаци често постају вести дана. Како, само примера ради, Енглези знају да је баш 26 милиона телевизијских гледалаца видело утакмицу последњег Светског првенства у фудбалу у Француској на којој је Велика Британија испала из даљих такмичења?

Захваљујући статистици, то јест математичкој теорији вероватноће. Обично се почиње тако што се извесном броју људи широм света постави питање да ли су гледали судбоносну утакмицу или не. Кад се на тако

четрдесет четири

прикупљене потврдне и одричне одговоре примене одговарајући статистички методи, требало би да се на крају добије приближна процена о стварном броју залуђеника којима је мало требало да их током утакмице покоси срчани удар.

Поступак о коме је реч зове се узимање узорка, а да би он био ваљан, потребно је

да се истраживачи придржавају неких основних правила. Као прво, неопходно је да узорак буде довољно бројан. Други услов је да њиме буде обухваћен што шири пресек свих слојева друштва. Трећи, и може бити најзначајнији, предуслов је да статистичари никада не смеју да сметну с ума склоност људи да дебело лажу. Нарочито ако се постављена питања

односе на љубав и дроге.

Познат пример за то је испитивање које је америчка војска предузела током рата у Вијетнаму у настојању да истера на чистац недоумице око гласина да се огроман број америчких војника на тамошњем ратишту дрогира.

Кренуло се од претпоставке да ни редов са најнижим коефицијентом интелигенције никада неће добровољно признати да није знао за себе док се налазио на извршењу задатка. Препредени војни статистичари досетили су се да је најбољи начин да из испитаника извуку праву истину следећи.

Током испитивања од војника се тражило да из врећице пред собом извуку једну од три карте. На једној од њих писало је: „Да ли се дрогираш?“. На друге две налазила су се безазлена питања: „Видиш ли на овој карти плаву тачку?“ (Једна од две „безазлене“ карте заиста је била обележена плавом тачком, друга не).

Кад год би војник извукао једну од две „неутралне“ карте, лакнуло би му. Што да лаже на тако безопасно питање? Истраживачи при том ни у једном тренутку нису знали на коју се од три карте дати одговор заправо односи, што је увећало вероватноћу да испитаници одговоре искрено и када извуку питање о дроги.

Истраживањем је обухваћено 2700 америчких војника у Вијетнаму који су на постављена питања 1300 пута одговорили потврдно. Постоји и нешто што се зове статистички просек, а он каже да је сваку од три карте требало, у просеку, да извуче по 900 до 2700 испитаних војника.

То је, другим речима, морало да значи да се од 1300 потврда одговора око 900 односило на безопасно питање о плавој тачки, што ће рећи да је преосталих 400 потврда дато на питање о дрогирању. Из свега тога следио је статистички закључак: процена која се највише приближава правом стању ствари јесте да се на сваких 900 америчких војника у Вијетнаму њих 400 дрогирало. Мање од половине, али опасно близу ■

М. И.

И на крају: 13 зека. Италијану Фибоначију још ономад је било јасно да с низом бројева који су по њему добили име нису чиста посла.

МАТЕМАГИЈА

- 1) Изаберите број од 1 до 10.
- 2) Помножите га са 9.
- 3) Уколико је број који добијете двоцифрен, саберите те две цифре.
- 4) Одузмите од тога 5.
- 5) Ако сте изабрали било који број од 1 до 10, резултат ове операције увек је 4.

ХИТ

Allegretto con grazia.

ХЕВИ
МЕТАЛ
НИЈЕ
МРТАВ

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ БУДИ МИ ДРУГ

Била је ноћ прозирна
небо је сијало у звијездама
ти си ми причао о љубави
и постао пријатељ мој најбољи

Било је да се окренем
твоја је сјенка увијек крај мене
и кад је добро и кад је најгоре
од тебе имам само најбоље

Мислиш ли на мене и колико ме волиш
зар не видиш да појам понекад и ја
знам да је боље

Пролазе дани и пролазе сани
пролазе људи али не и ми
хтијела бих увијек да си мени ти
пријатељ драг и једини

Ако нас животи икад развоји,
хтијела бих једно да се зајамити
ти си имао што нико не
све моје тајне и све моје сне

Буди ми друг и буди ми брат
буди ми све ал' моја љубав не
знам да би с тобом било најбоље
али љубав може и да престане

Музика и текстови: Владимир Петричевић
Изводи: Марина Перазић

У ПОТРАЗИ ЗА ЕДИЈЕМ

САСТАВ „IRON MAIDEN” ЈЕДНА ЈЕ ОД НАЈДУГОВЕЧНИЈИХ ХЕВИ-МЕТАЛ ГРУПА. УПОРНО НОСЕ СВОЈ ЖЕСТОКИ ЗВУК ШТО СУ ПОТВРДИЛИ И НА НАЈНОВИЈОЈ ПЛОЧИ „VIRTUAL ELEVEN”

Будући да је „Виртуал елевен” једанаеста студијска плоча групе „Iron Maiden” и да су је урадили уз велику помоћ компјутерске технологије, одлучили су се за назив „Виртуално једанаест”. Уз диск су објавили и компјутерску игрицу у којој се путује кроз просторе нацртане на омотима њихових претходних плоча, а све то у потрази за Едијем, њиховим дугогодишњим заштитним знаком. „Iron Maiden” годинама нису мењали своју музику ни заштитни знак, али чланове јесу. О томе говори њихов незванични вођа Џаник Гера:

— Ово је други албум који снимамо са новим певачем Блејзом. После дванаест година рада са Брусом Дикинсоном било је јасно да би требало да наставимо са неким ко пева слично као он. Блејз је публици сада већ довољно познат, имали смо турнеју по читавом свету и без оптерећења смо изашли пред публику са новом плочом.

Мислим да на новој плочи има много новог. Припремили смо пуно песама за снимање и онда одабрали ових осам које се тематски уклапају. Одлуку о избору донео је наш продуцент. Природно је да су нам и концерти у складу са новим песмама, обавезна је јака опрема и велики лајт шоу. И овог пута Едијева лутка је на сцени, и то огромна.

Трудимо се да свака нова турнеја буде другачија, тако је занимљивије и нама и публици. На концертима обавезно свирамо и стари материјал. Наравно, увек се неко пожали што нисмо одсвирали ову или ону песму, али немогуће је удовољити свакоме.

Имамо много обожавалаца у читавом свету. Посебно смо популарни у Јужној Америци и зато тамо често идемо. Ми свирамо оно што волимо и, на срећу, то се поклапа са укусом наше публике. Ако размишљаш о томе шта би се клинцима допало, лако можеш да постанеш пародија самог себе.

Када сам почетком седамдесетих година озбиљно почео да се бавим музиком, сви су ми говорили да је хеви-метал мртав правац. У то време слушао сам „Led Zeppelin”, „Deep Purple”, „Free” и друге сличне саставе од којих је све ово почело. Осамдесетих сам са „Gillan” бендом наступао на фестивалу у Донингтону пред шездесет хиљада људи и овај правац ми уопште није изгледао мртав. Године 1992. са „Iron Maiden” опет сам свирао на Донингтону, а у публици је било осамдесет хиљада људи. У то време гранџ покрет је био на врхунцу и људи су и даље говорили да је хеви-металу одзвонило. А ја сам још увек радио оно у шта верујем и свирао музику којом се бавим од тинејџерских дана.

Додуше, неки хеви-метал састави пропали су зато што су покушали да се удену у нова музичка кретања. Ми тако нешто никада нисмо радили. „Iron Maiden”, једноставно, имају своју личну карту, свој став и бавимо се темама које се односе на свет око нас. Клинци који воле музику то су доживљавали као искреност. Наша публика увек је знала шта ће од нас добити: изразито јаку жестоку рок музику.

И то музику коју прихватају широм света ■

Срећна Нова година

Железничко транспортно предузеће "Београд"

ЗАБАВНИКОВ
300

У потрази за храном сибир-
ски тигар са сваким кораком
тоне по метар у свеж, још
растресит снег. Није му
лако ни када крене
стазама љубави

За време своје љубави сибирски тигар је изабрао зиму кад температура падне на минус 40 Целзијусових степени, а снежне меџаве данима не јењавају. Од страшних мразева тигра, најсвирепију међу великим мачакама, који је тежак и по 400 килограма а дугачак мало мање од три метра, штити дебело и густо крзно.

Пола сата одмора

За разлику од лавова који, захваљујући танком крзну, могу да опстану у тропским и суптропским крајевима, прапреци данашњих тигрова кренули су из Африке у Азију још пре десет хиљада година. Неке подврсте тигрова задржале су се на југу Азије а неке су продрле далеко на север, у крајеве око река Амура и Усурија, на граници Сибира и Монголије.

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

Два сибирска тигра
уживају на сунцу мада
им се прилика за
сунчање ретко указује

И овај млади
тигрић има
ће једном
четири сто-
тине кило-
грама и
биће ду-
гачак го-
тово три
метра

ШРИ-КАНОВА

ВРЕЛА ЉУБАВ

Шри-кану, како Монголи називају сибирског тигра, глад је много већи непријатељ од мразева. На далеком северу тигар пре свега лови риђе јелене и дивље свиње. Али, ове животиње су у тим крајевима толико ретке да је за само једног тигра потребно ловиште које обухвата 500 квадратних километара. У средњој Европи на истом простору толико се произведе хране да од тога може да се исхрани милион људи, а у Сибиру глад може да утоли само један шри-кан. Удруживање у чопор, као што је то случај код лавова и других великих мачака, било би чисто самоубиство за сибирске тигрове. Због тога је сибирски тигар ловац самотњак.

Може да изгледа невероватно, али сибирском тигру зими је потребно мање уловљених животиња него лети. Кад стегну мразеви, све што од једне уловљене животиње не поједе за први оброк он крије по рупама које копа у снегу. Захваљујући томе, храна му се зими не квари док лети не може да је сачува ни за три дана.

У потрази за пленом тигар зими са сваким кораком тоне по метар у свеж, још растресит снег, који непрестано пада. Руски зоолог доктор Виктор Живоченко пратио је једног тигра, с којим се на извештајан начин спријатељио, на његовом ловачком походу. За-

пазио је том приликом да је, пробијајући се кроз висок снег, после сваких километар и по тигар морао да прилегне и одмара се пола сата. Ако би га пут водио узбрдо, тигар би легао после сваке две стотине метара да би предахнуо.

Висок снежни покривач има и своју предност. У току лета тигар мора да се пришуња својој жртви на десет или петнаест метара, да би се бацио на њу у једном скоку. Ако јелен кога прати повећа растојање, тигар одустаје од лова јер је јелен знатно бржи од њега и лако ће му умаћи. По дубоком снегу тигрови изгледају су неупоредиво повољнији и он може да прогони дивљу свињу чак и на растојању од

250 метара и да је лако стигне јер она сваки час пропада у снежни покривач.

Тигар ловац, захваљујући својој огромној телесној снази, пробија се кроз снег као булдожер. Додуше, после таквог напора он остаје без даха, па по пола сата мора да се одмара поред убијене жртве пре но што почне да једе.

Љубавни зов свирепе тигрице

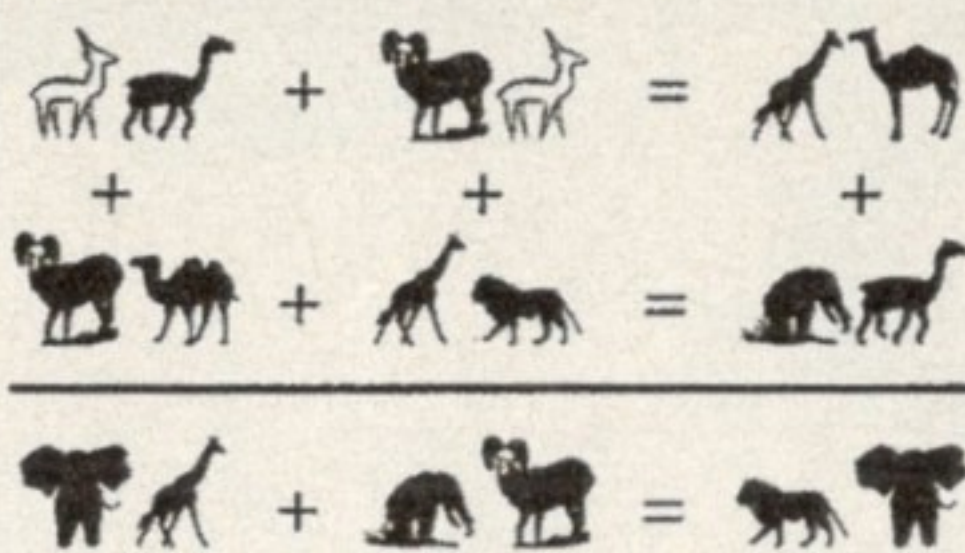
Ништа мањи нису ни његови напори кад крене стазама љубави. Километрима далеко одјекује зов тигрице којим мами будућег младожењу. А кад он стигне, она га дуго заводи играјући по снегу око њега. После тога увија се око њега, истеже врат и милује га по њушци својим брковима. Али, одмах после парења, тигрица се баца на њега у намери да му прегризе грклан. И док је он, још пијан од љубави, неспособан за противнапад, код ње се љубав гаси у тренутку. Она би га вероватно и усмртила – а и то се понекад догађа – да се он на крају ипак не освести и своју кожу спасава бекством. Али, ускоро потом поново ће се зачути њен љубавни зов којим ће га опет примамити иако је само мало раније хтела да га убије. На белом, дубоком и хладном снегу поново ће планути њихова љубав. **К. Б.**

— четрдесет седам

Да би увек био сит,
сибирском тигру потребно
је ловиште од 500
квадратних километара

РАЧУНСКИ ПРОБЛЕМ

Животиње замените цифрама тако да добијете исправан рачун!

ИСПУЊАЉКА

1. Балкон, 2. Велики град у Италији, 3. Перад, 4. Врста воћа.

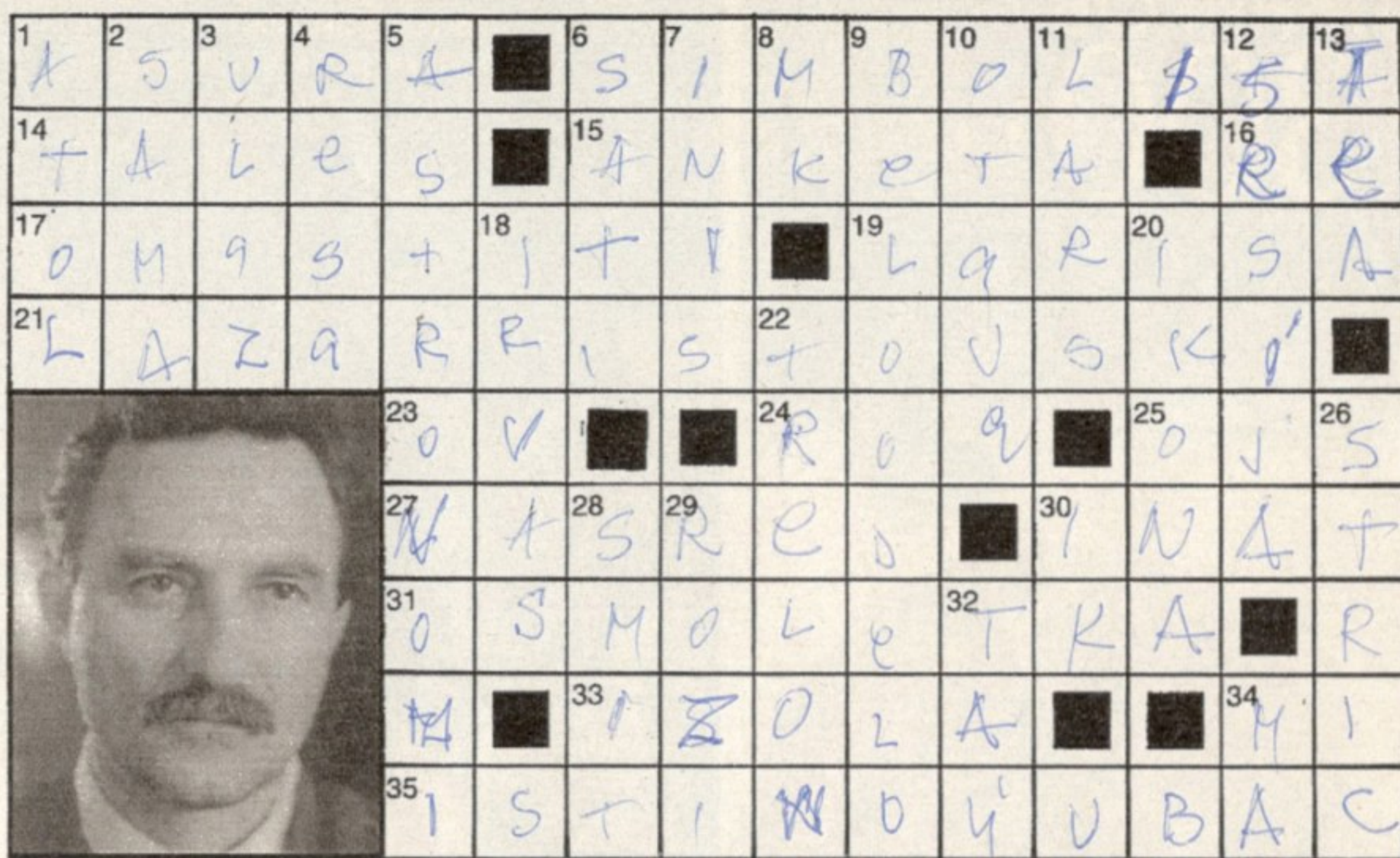
У означеним пољима добићете назив романа Бориса Пастернака (и филма Дејвида Лина).

ВИ, ГО, ДА, ДОК, ЖИ, ЈА, НА, НО, РИ, САТ, ТО.

Решења се налазе на странама "Мале поште".

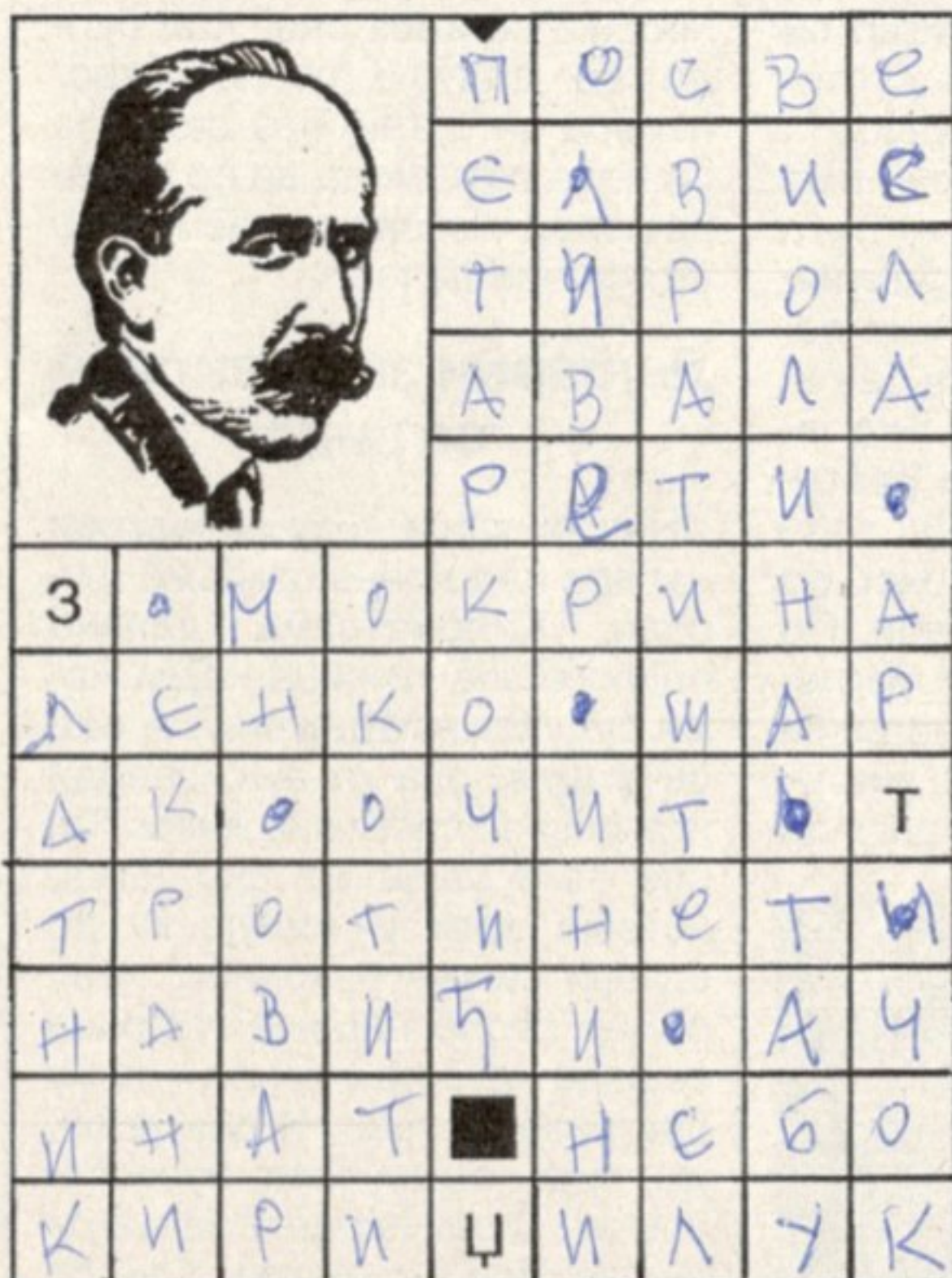
УКРШТЕНИЦА

УКРШТЕНИЦА: 1. Простирка од рогозине, 6. Уметник који се изражава симболима, 14. Старогрчки филозоф из Милета, 15. Анкетирање, 16. Иста слова, 17. Превући слојем масти, 19. Руско женско име, Лара, 21. Наш глумац са слике, 23. Иницијали глумца Велса, 24. Аргентински голман, Карлос, 25. Узвик за терање волова, 27. У средини нечега, 30. Пркос, 31. Осмогодишња школа, 33. Градић у Истри, 34. Лична заменица, 35. Човек који воли истину.

УСПРАВНО: 1. Корално острво, 2. Усамљена, 3. Место за улажење, врата, 4. Кита, ројта, 5. Стручњаци у науци о звездама, 6. Делови дана, 7. Амерички сликар, Џорџ (1825-1894), 8. Мајсторски кандидат (скр.), 9. Нови филм глумца са слике (Он је сценариста и редитељ), 10. Главни град Канаде, 11. Име данаског фудбалера Хега, 12. Заседање скупштине, 13. Дивља ружа, 18. Северни јелен, 20. Православна слика свеца, 22. Врста вештачког влакна (анаграм: ЛЕНТОР), 26. Очев брат, 28. Енглеска глумица, Меги, 29. Италијански редитељ, Франческо, 30. Извршни комитет (скр.), 32. Руски шаховски велемајстор, Михаил, 34. Иницијали глумца Алексића.

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРЕЉИВЕ

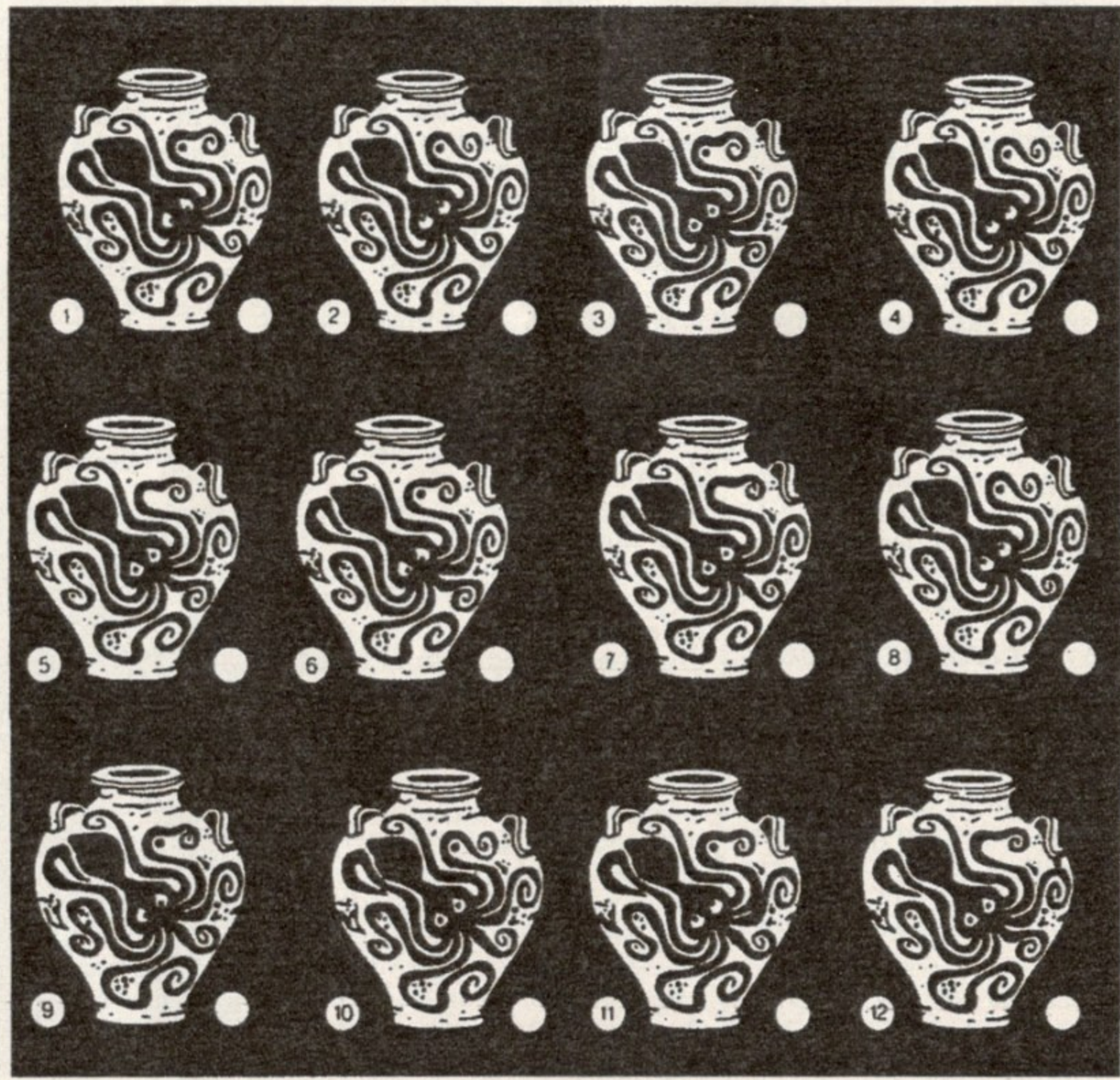
У смеру стрелице упишите име и презиме писца са слике. Укрштеницу даље решавајте уписујући речи са списка и уцртавајући црна поља.

АВАЛА, АК, АРТИЧОК, АЧ, ВИОЛИНА, ЕКРАНИ, ЕЛ, ЕЛВИС, ЕСЛА, ЗЛАТНИК, ИНАТ, ИНИНИ, КИРИЦИЛУК, ЛЕНКО, МН, МОКРИНА, НАВИТИ, НЕБО, ОВАР, ОКОТИТИ, ОЛИВЕР, ОЧИТ, ПОСВЕ, РЕТИ, СВРАТИШТЕ, ТАБУ, ТИРОЛ, ТРОТИНЕТ, ШАР.

четрдесет осам

ЗА БИСТРООКЕ

Вазе се разликују по детаљима цртежа, али међу њима су три пара у којима су вазе идентичне. Одредите парове са једнаким вазама.

ПОДНИКИ
ЗАБАВНИК

АЛЕН ✓ НАСТАСЈА ✓ ЕНТОНИ ✓ ЧАРЛИ ✓ ФРАНКО ✓ ТОМ ✓ МЕРИЛИН ✓ ЖЕРАР ✓

БРУК ✓ КЛИНТ ✓

ТИМОТИ ✓ КЕРИ ✓

ФИЛМСКА ОСМОСМЕРКА

На сликама су филмски глумци и глумице. У осмосмерци потражите њихова презимена. Неискоришћена слова, читана редом, дају презиме глумице са преостале слике.

Д	Е	Л	О	Н	О	Т	Л	А	Д
Е	А	П	Т	Н	Е	Р	О	Д	Р
П	И	Г	Р	Н	Е	Л	Н	Н	О
А	Ш	З	Л	И	А	Р	А	О	Ф
Р	И	Т	Ј	А	С	Р	О	Ф	М
Д	К	Е	Л	Е	С	Л	Г	Л	И
Ј	С	И	Л	И	В	И	И	Н	Н
Е	Н	Д	У	В	Т	С	И	Ј	Е
Н	И	Л	П	А	Ч	В	Л	Е	Л
Д	К	Х	Е	Н	К	С	С	К	И

МАЈКЛ ✓ СОФИЈА ✓

МАЈКЛ ✓ ЏОН ✓

БРУС ✓ ЛАЈЗА ✓ ТОМ ✓ ВУДИ ✓ ЕЛВИС ✓ ГЛЕН ✓ ЏЕЈН ✓ ПАТРИК ✓

ПОЛТИКНИ ЗАБЈАВНИК	ПОСТА- НАК, НАСТА- ЈАЊЕ	ПЕЋИНА У ШПАНИЈИ	СМЕР У УМЕТ- НОСТИ	СОЛИ ОКСАЛНЕ КИСЕЛИНЕ	ИНИЦ. ФУДБАЛЕ- РА СТОЈ- КОВИЋА	ЈУНАК ЕПА "МАХАБ- ХАРАТА"	ОБОЉЕЊЕ ИСХИЈА- ДИЧНОГ ЖИВЦА	ДРУГА- РИЦА ПАЈЕ ПАТКА	НА ОНАЈ НАЧИН	СТРОГОЋА	ИМЕ ГЛУМЦА МАРВИНА	АЋИМА ОДМИЛА	НЕПЕР	ГЛУМАЦ, ПЕРВИЋ	ТИП ЈАПАН- СКОГ МОТО- ЦИКЛА
КОМЕДИЈА БРАНИ- СЛАВА НУШИЋА	Н	Г	Р	О	З	Н	И	Р	О	С	Л	А	Н	И	К
НАШ ПЕСНИК ("О КЛАСЕ МОЈЕ")	А	Л	Е	К	С	А	С	Г	Н	Т	И	Ћ	ГАЛИЈУМ МАЧ НИНЦА РАТНИКА	Г	А
УЗРАСТ, РАСТ	С	Н	А	С	МЕРА ЗА ТЕЧНОСТ ЈАПАНСКИ СМУЧАР, ХАРОЈА	Л	И	Т	А	Р	СТАРА МЕРА ЗА ТЕЧНОСТ РЕКА У ПОЉСКОЈ	Г	К	О	В
ПОЈАВА НА ВОДИ	Т	А	Л	А	ПИСАЦ, ИГЊАТО- ВИЋ ГЛУМАЦ, МОСТЕЛ	Ј	Г	К	О	В	ШАРЕНИ ПАПАГАЈ ГЛУМАЦ, МАРТИН	А	Р	А	
ЖЕЛУД. ФЕРМЕНТ КОЈИ РАСТВОРА- СКРОБ	Г	М	И	Л	А	Н	А	СЛИКАР, РЕНОАР ФАБРИКА ПОСУЂА ИЗ ЦЕЉА	О	Е	И	С	Т	СЕВЕР БИВША КЛИЗА- ЧИЦА, КАТАРИНА	С
РЕДАТИ СЕ	Н	В	З	А	Т	И	С	ШПАЈЗ	О	С	Т	Г	В	А	
ПРИПОВЕ- ДАЧ	Н	Г	Е	Г	Т	О	Р	1. И 30. СЛОВО АЗБУКЕ	А	С	Л	И	М	И	К
НЕУТРОН	К	А	М	И	ПРЕТВА- РАТИ СЕ У КОСТ	О	К	О	С	Т	А	В	А	Т	И

Ф

АНТАСТИКА

Уређује др Зоран Живковић

Жерар Клајн

Данима смо се возили између пешчаних дина под небеским сводом који је на Марсу тамноплаве, готово црне боје са ружичастим одсјајима у свитање и смирај дана. Возило нас ниједном није изневерило, чак ни онда када смо дубоко зашли у унутрашњост и кретали се пределима у које људска нога још није крочила. Пошто је на Земљи одлучно одбијена претпоставка да је Марс мртва и пушта планета, лутали смо за било каквим трагом који би потврдио да је ту некада постојала цивилизација. Сувише прича испредало се о Црвеној планети, да би се, после десетогодишњег истраживања, тек тако одустало и прихватила чињеница да на њој нема живота.

Нажалост, ни Ферије ни Ласал, као ни ја, нисмо баш много веровали у било какво епохално откриће. Можда то треба приписати зрелим годинама у којима се човек не нада чудима и када, ма како му то тешко падало, мора да се помири са мишљу да је можда сам у васиони, а да су планете, до којих смо сада лако стизали, ненасељена места.

А новинари на Земљи о нама су писали такве извештаје да су читаоци малтене плакали док су читали и слушали о нашој храбрости, уверени да нас на сваком кораку чекају пустоловине о којима су они могли само да маштају. У суштини, једина невоља са којом смо се непрекидно суочавали, не рачунајући мање кварове на возилу или апарату за дисање, била је досада. Осећај да се возиш и да стотинама километара унаоколо видиш готово исте пределе био је неподношљив, а слутња да ће и наре-

дни дан бити исти као претходни још неподношљивија.

Онда се запиташ шта би радио да си остао на Земљи и сам себи кажеш да ти ни тамо не би било боље јер оданде стижу само лоше вести. Ипак, осетиш чежњу за кућом ма каква она била.

Најбоље је, схватили смо, што мање мислити и једноставно се препустити свакодневици. То значи сатима и сатима седети за воланом и возити се између пешчаних дина пазећи једино да не налетиш на камен и не оштетиш возило. Полако се и сам претварајући у машину, почнеш да прижељкујеш повратак ноћи када ћеш, ако ти

сан дође на очи, најзад побећи од ове једноличности.

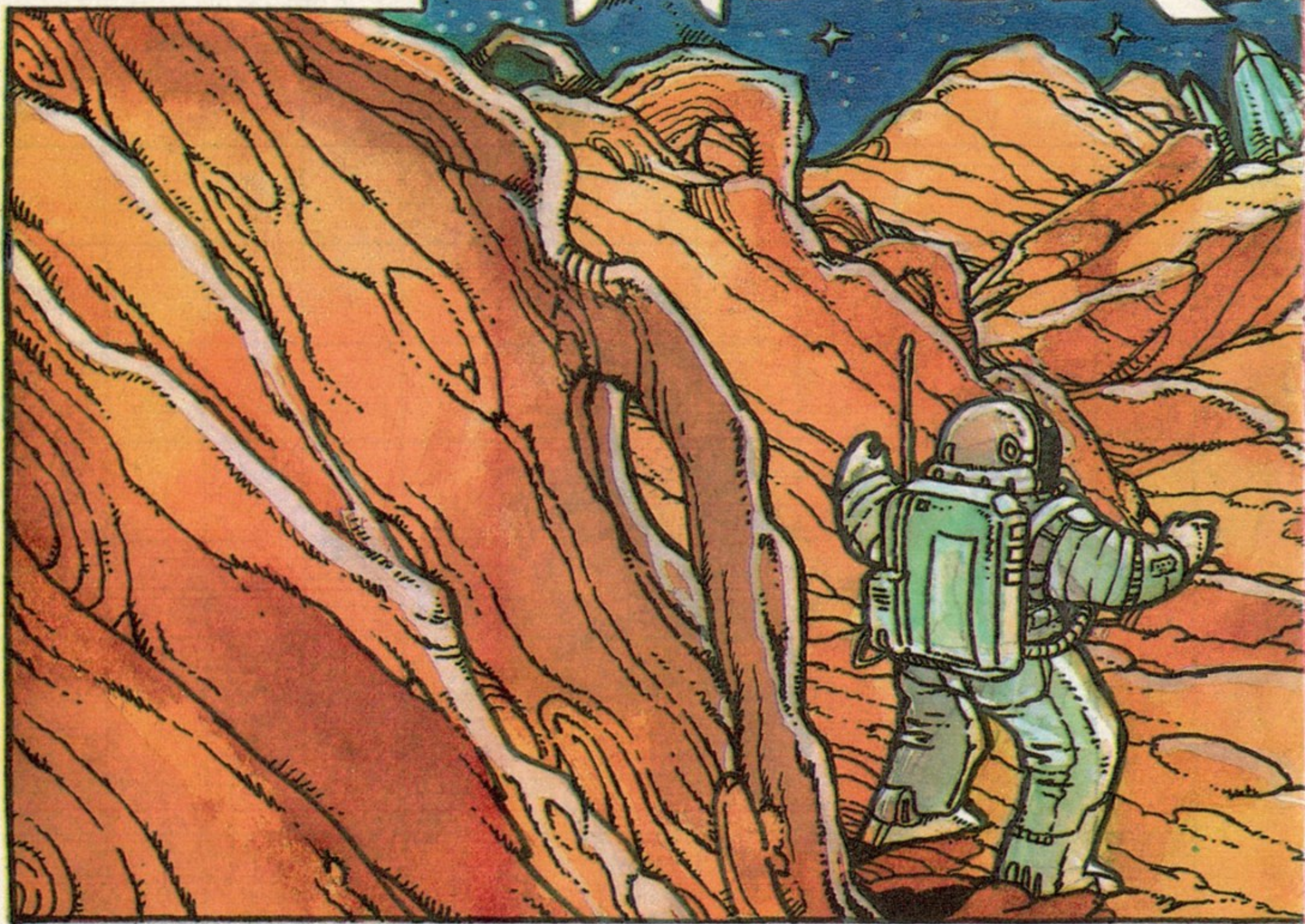
Од мене се, пошто сам по занимању психолог, очекује да све то поднесем лакше него остали, а само ја знам како ми је. Смислио сам начин да забавим Феријеа и Ласала, непрекидно измишљам најневероватније приче које се дешавају или на Марсу или на некој другој планети, познатој или не, није важно. Једино Земљу никада не спомињем, то би било сувише болно. Ласал је исти као ја, труди се да, што је могуће мање, размишља о ономе што је оставио за собом. Најгори је Ферије. Иако о томе не говори, јасно ми је да му се мисли стално враћају на родну планету.

Ферије је геолог. Свако-

дневно га посматрам како, дубоко замишљен, преврће камење или парчиће кристала у нади да ће најзад наћи неки фосилни остатак и докопати се чврстог доказа да је на Марсу некада постојао живот. О својим надама скоро никада не прича наглас и, уопште, ретко проговара о било чему. А то није добро. Чак и када мислиш да нема решења, лакше је попричати о томе са неким него све држати у себи.

И, тако, нас тројица заједнички нижемо дане под свесно прижељкујући онај када ћемо, мада је то тешко и замислити, иза неке високе дине наићи на блистави град насељен невероватним бићима. Време између вожњи прекраћујемо слушајући

ПОЛКНЕ ОДЈЕКА

радио, понекад читамо, а највише дремамо, чак и за воланом. Зато, кад падне ноћ, тешко и заспимо, а и онда сном без снова.

Загледан у свод шатора који подижемо сваке ноћи, размишљајам како би било лепо да се једног дана Марс уреди за живот по мери човека, са атмосфером која би омогућила да се дише и без досадног апарата за кисеоник, са шумама и океанима, и градовима лепшим од свих који постоје на Земљи. Уместо потребе да копа по прошлости, човек би се окренуо будућности и у њој тражио одговоре на сва питања која га муче.

Тек негде око девет изјутра пакујемо наш шатор у облику куполе падобрана и

поново крећемо у непознато. Ноћу се због ужасне хладноће, никада не возимо.

Данас смо се нашли у подручју сивог песка, на путу ка ономе што би могло да се назове Марсовим Екватором. У једном тренутку возило као да је заронило у наручје давно исушеног мора сада испуњеног црним облацима. Испред нас се, неочекивано, указала тако велика стена да смо сва тројица узвикнула готово у исти мах. Ферије, који је седео за воланом, укочио је тако ненадано да Ласал и ја само што нисмо пали са седишта.

Није то била ни стена ни планина, већ необична творевина готово сва од кристала и тако висока да није могла да се пореди ни са чим што смо до тада видели. Што је најнеобичније, тај масив имао је изузетно оштре ивице. Ферије је био мишљења да је то можда остатак неког астероида који је давно пао на Марс.

— Ово је први пут да на Марсу видим оштре ивице — Феријеу је глас подрхтавао од узбуђења које није ни покушавао да сакрије. — Ни ветар ни ерозија нису успели да заобле те ивице — причао је наглас. — А да то није циновски кристал који се полако увећавао или...?

Погледали смо се, без речи, плашећи се да наглас изговоримо оно на шта смо сва тројица помислили. Да то није вештачка творевина, дело ишчезле цивилизације за коју су сви на Земљи веровали да је у далекој прошлости морала да постоји?

Та наша, рекао бих дечака радост кратко је трајала. Нисмо могли дуго да се заваљамо. А што је најгоре, нисмо имали на коме да искалимо бес. Не можеш оптужити стену да те обманула.

Ту ноћ провели смо у подножју кристалне планине не покушавајући да призовемо сан. Једва смо дочекали да сване, па смо, подесивши апарате за кисеоник, готово истрчали из шатора. Сву опрему оставили смо у возилу и кренули у испитивање огромног кристала боје мастила.

Ходајући један иза другог, полако смо освајали ту необичну планину увек са истим питањем: зар је могуће да је једино та узвисина одолела ветровима који непрекидно дувају на Црвеној планети и дижући облаке песка, све што им се нађе на путу спирају или претварају у препознатљиве облике?

Оно што се догодило ни Ферије ни ја нисмо очекива-

ли. Ласал, који је ишао први у колони, тако је крикнуо да нам се крв следила. Притрчали смо да видимо шта се догодило.

— Слушајте! — рекао је.

У први мах ништа нисмо чули, а када смо направили само још један корак, учинило нам се да смо прешли границу која је одвајала тишину од буке. Пред нама као да се дигао облак испуњен звуцима.

Укопали смо се у месту. Није то био ни хук ветра, ни звук који се чује када се камен котрља низ стену, већ нешто што ни Ферије, ни Ласал, ни ја, нити било који човек, у то сам био сасвим сигуран, до тада није чуо.

Можда треба да кажем да је ваздух на Марсу толико разређен да би нам, уколико не заштитимо уши, пукле бубне опне. Због тога смо опремљени неком врстом микрофона који нам омогућава да се међусобно чујемо и да препознамо спољашње звуке. А то шуштање које нас је заплуснуло било је невероватно.

— Нашли смо их! — узвикнуо је Ласал ујагрених очију.

Ферије и ја ишли смо за Ласалом, уском стазом усеченом у стени, потпуно опијени гласовима који су се, попут таласа ношених буром, ширили и заплускивали нас. Значи, оно за чим смо трагали сада нам је надокхват руке. Ипак ћемо се, очи у очи, наћи са другим обликом живота.

Пред нама се коначно указала долина налик исушеном језеру које се, на супротној страни, сужавало и губило међу стенама. Пут којим смо стигли, то смо схватили кад смо се нашли на ивици, био је једини којим је могло да се приђе долини.

Уместо било каквог облика живота у њој, долина у облику амфитеатра прекривеног песком била је потпуно пуста. Па ипак, из ње су се разлегали гласови који су нам парали уши.

— Здраво! — узвикнуо је Ласал.

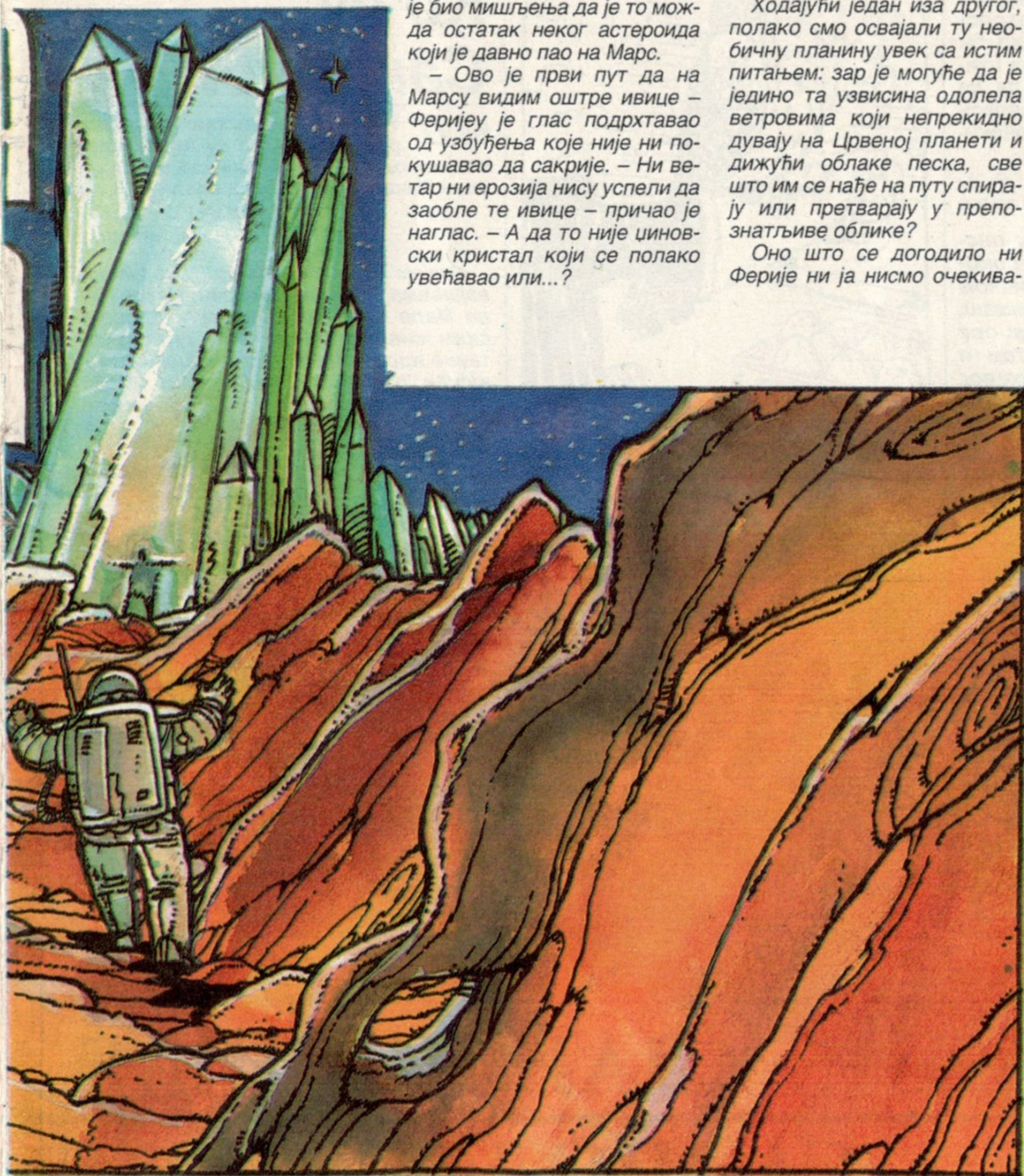
— Здраво! — после извесног времена чуо се ослабљен глас с друге стране долине. То није био глас неког незнајца, то нам се враћао Ласалов поздрав.

После првог одјека Ласалов глас се умножавао и, помешан са осталим гласовима, стизао из сваког кутка просторног амфитеатра.

Открили смо долину еха која је, уместо фосилних остатака, чувала звуке васионе ■

В. С.

— педесет један

Илустровао: Добросав Боб Живковић

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао Душан Павлић

Горда птица

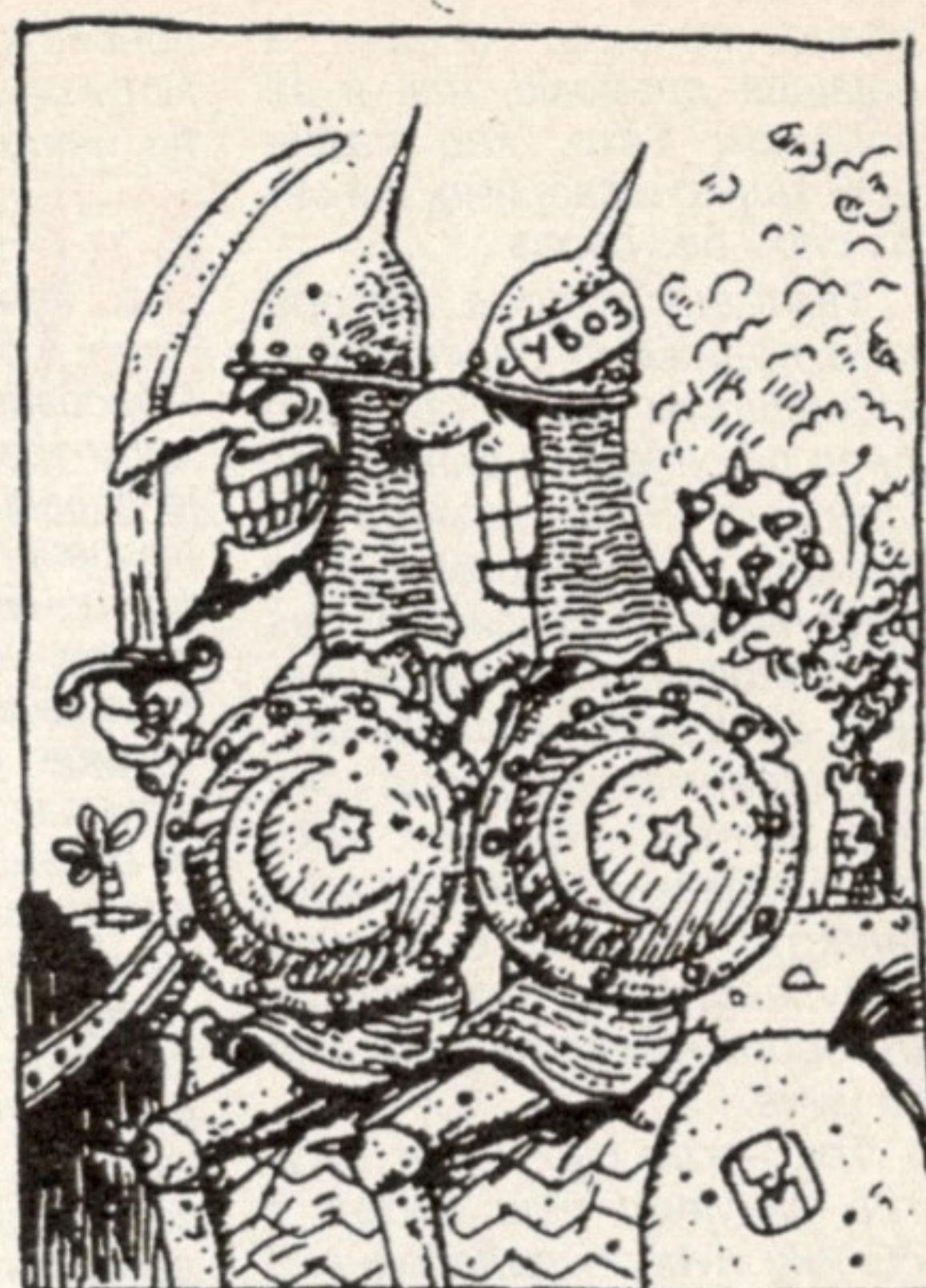
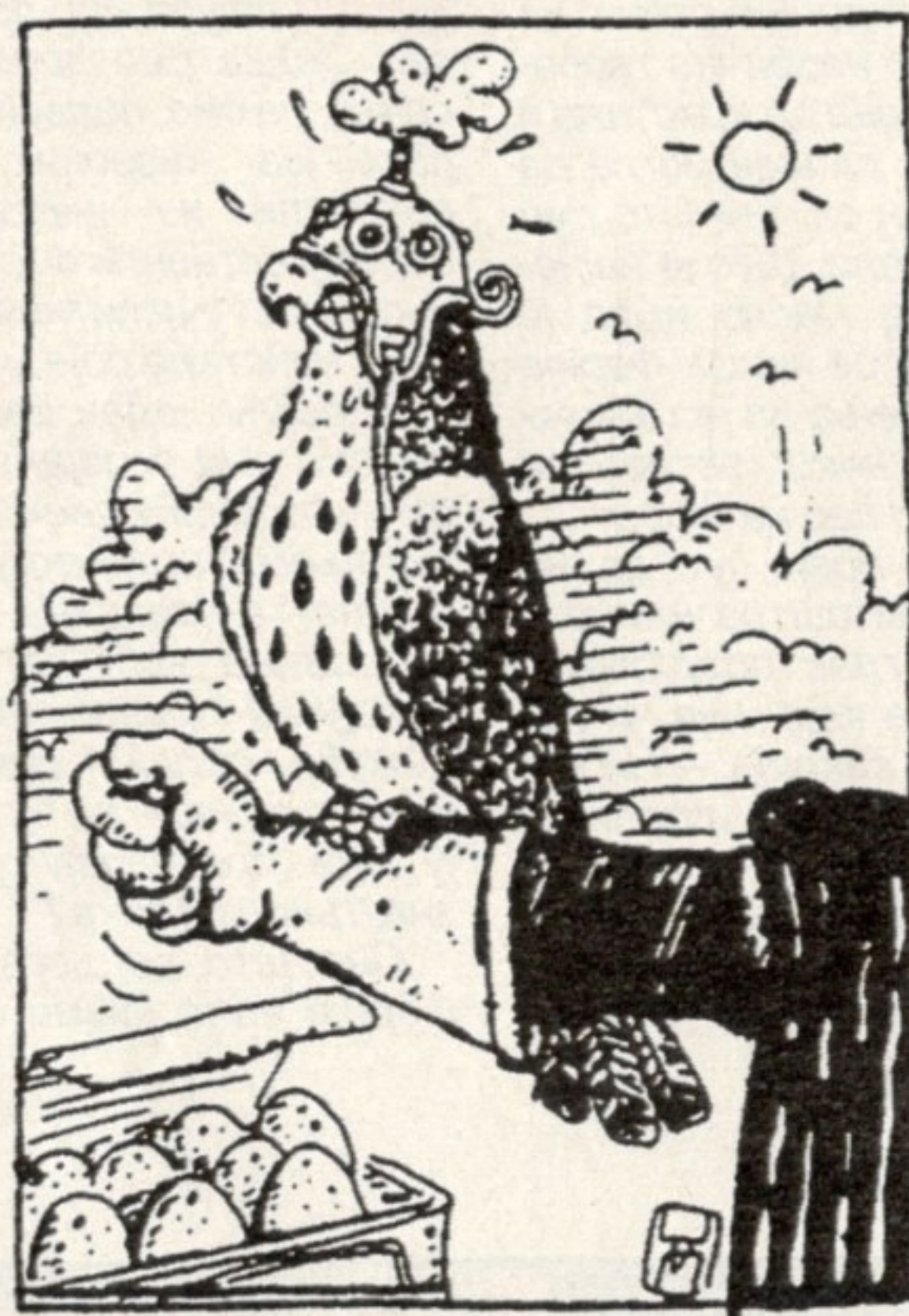
Одувек сам се дивио соколовима и размишљао како би лепо било да имам једну овакву птицу. На крају сам се одлучио да се обратим „Забавнику“ да ми да адресу неког ко гаји ове птице. Жељно очекујем ваш одговор.

Р. Ж.
Смедеревска Паланка

Колико смо схватили из твог писма, ти не желиш да се бавиш соколарењем – старом и необичном врстом лова, већ само да га имаш. Међутим, постоји једна невоља: ове птице су под строгим заштитом и забрањено је држати их ван њиховог животног окружења и красти из

природе. Дозволу за држање соколова добијају само регистровани зоо-вртови, као и соколари, људи који ове птице обучавају за лов. Младунце ових птица они набављају претежно у иностранству, уз све могуће дозволе као и за остале животиње које се набављају на овај начин.

Најпознатији соколар код нас је Тибор Буза из Сенте. Поред обуке ових птица за лов, он се, успешно бави и одгајањем птица соколова који се легу у инкубаторима. За сва обавештења можеш се обратити Тибору Бузи преко Друштва за заштиту и проучавање птица, Нови Сад, Радничка 20 ■

Ко су Сакалиби?

У једном тексту прочитао сам реченицу: „Ово су Арапи наследили од Сакалиба“. Занима ме ко су били Сакалиби и где су живели?

МИОЉУБ – МИКИ
Обреновац

Крајем 7. века Арапи су у својим освајањима допрли до византијског дела Мале Азије настањеног и словенским живљем које је често дизало устанке против цара Јустинијана II. Очекујући помоћ од Арапа, око 20.000 Словена побегло је из Јустинијанове

ПОЛИТИКЛА

ДАН ПОЧИЊЕ СА “ПОЛИТИКОМ”

експресно
онстантно
вакодневно
рофесионално
ационално
нергично
игурно

...са "Политиком експрес",
у новом руху вечерњег листа!

војске, а 821. године под вођством Славена Томе, и уз помоћ Арапа, дигли су велики устанак. Ове Словене, а касније и све остале, Арапи су називали – Сакалиби.

У 10. веку много Сакалиба живело је у Шпанији, посебно у Кордоби, где су дошли са Арапима. Било их је више од 12.000 само у калифској гарди. Напредовали су до високих положаја, како у војсци, тако и у влади кордобског калифата ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Рачунски проблем: $26+12=38$, $17+39=56$, $43+51=94$; Испуњаљка: "Доктор Живаго" (доксат, Торино, живина, јагода); Укрштеница: асура, симболист, Талес, анкета, ее, омастити, Лариса, Лазар Ристовски, ОВ, Роа, ојс, насред, инат, осмолетка, р, м, Изола, ми, истинољубац; Укрштеница за стрпљиве: посве, Елвис, Тирол, Авала, Рети, з, мокрина, Ленко, шар, ак, очит, т, тротинети, навићи, Ач, инат, небо, кирицилук; За бистрооке: 1-9, 2-10, 5-12; Филмска осмосмерка: Шилдс (Делон, Кински, Квин, Чаплин, Неро, Селек, Монро, Депардје, Шилдс, Иствуд, Даглас, Лорен, Далтон, Грант, Кејн, Форсајт, Вилис, Минели, Хенкс, Ален, Присли, Форд, Фонда, Свејзи; Скандинавка: "Народни посланик", Алекса Шантић, Га, стас, литар, аков, талас, Јаков, ара, амилаза, Огист, С, низати се, остава, наратор, маслиник, Ками, окоштавати.

Енигматске стране припрема:
ЕД "Ђорђе Натопшевић", Сомбор
Уређује Славко Бован

Како расте плута?

Можете ли да ми кажете како плута расте на дрвету и како изгледа њен плод?

ТОМА
Лазаревац

Плута расте на дрвету, али не као плод већ као спољна кора посебне врсте хрasta чији је ботанички назив *Quercus suber* (латински). Највеће плантаже овог хрasta налазе се у Португалу и Шпанији. Прва кора скида се тек када дрво напуни двадесет година, а до следећег скидања мора да прође девет година. У животу овог хрasta кора се скида десетак пута. Како се то ради? У јулу или августу кора се засече одмах испод првих грана и при дну стабла, уз још неколико усправних резова да би се плута лакше одвојила. Једно стабло даје и до тридесетак килограма плуте која се кува да би омекшала, суши се и пресује. Најчешће се од ње праве плутани запушачи, али је и одличан изолатор од топлоте или звука ■

ИСПРАВКА

У „Забавнику“ број 2451 у Малој пошти је објављено погрешно име чешког сликара и писца који је илустровао роман Јарослава Хашека „Доживљаји доброг војника Швејка за време светског рата“. Његово име је Јозеф Лада (1887-1957). Извинјавамо се читаоцима.

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2452

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси
Генерални директор „ПОЛИТИКЕ А.Д.“ Хаџи Драган Антић
Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А.Д.
Штампа Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29
Заменик Главног и одговорног уредника Недељка Сташић
Ликовно графички уредник Душан Глушац
Графички уредник стилиста Горан Војиновић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Слободанка Делибашић, Мина Илић, Петар Милатовић, Весна Минић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Весна Софреновић, Миленко Тодоровић, Бранислава Црномарковић
Техничка редакција Слободанка Вујић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Зорица Филиповић
Секретаријат
Дописници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства: Дарко Рибникар (Њујорк), Петар Поповић (Москва), Жарко Ракић (Франкфурт), Петар Мићковић (Пекинг)
Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ Македонска 29 11001 Београд, П. факс 124 Секретаријат 3224-471 Редакција 3224-483 Техничка редакција 3226-620 Централна 3224-191 и 3225-761 Претплата: 3228-776
Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 70,00 дин. 3 месеца 210,00 дин. 6 месеци 420,00 дин. Претплата на жиро рачун број: 40810-603-2-47280. уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А.Д. – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 216 DEM. II група – Азија – Африка: 231 DEM. III група – Америка – Аустралија: 242 DEM или противвредност осталих валута.

Претплата се врши преко DEUTSCHE BANK AG, FRANKFURT/M, FR GERMANY, SWIFT CODE: DEUTDEFF, BLZ 500 700 10 на рачун број (935966200) (DEM ACC) КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД БЕОГРАД YU – 11000 BELGRADE, FR YUGOSLAVIA. SWIFT CODE: KOBVUBG у корист: „ПОЛИТИКА“ А.Д. Београд, FR. YU-GOSLAVIA, девизни рачун број: 70400 – 07021747 који се води код Комерцијалне банке А.Д. – Београд. Код уплате обавезно навести: „Сврха плаћања“ – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Копију уплате обавезно послати на факс:

++381 11 3228 776 или на адресу:

„ПОЛИТИКА“ А.Д., 11000 БЕОГРАД,

29. НОВЕМБРА 24, ЈУГОСЛАВИЈА

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс:

++381 11 3228 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

BAŠ ORIGINALNO

Trajno slano pecivo.
Bambijeve zlatne
ribice i perece.

BAŠ BAMBI

Trojka za uštedu!

Oni koji umeju da cene svaki dinar, prepoznaće i vrednosti tri tarife naše pripejd SIM kartice.

Predstavljamo vam sasvim nov način korišćenja mobilnih telefona. Po prvi put, sami možete da izaberete cenu svojih razgovora. Od sada pripejd SIM kartica u tri tarife: **plava**, **zelena** i **crvena**. Svaka nosi različite cene razgovora u različita vremena tokom dana i nedelje. Izborom prave tarife, one koja najviše odgovara vama i načinu na koji koristite mobilni telefon, ostvarićete značajne uštede. I ne brinite: ako ikada poželite da promenite tarifu, to možete da uradite u bilo kom trenutku.

Obećali smo vam nov način korišćenja mobilnih telefona.

Sada je izbor na vama. Koju tarifu želite?

 Telekom Srbija
Takovska 7 i Bulevar umetnosti 16
11000 Beograd, Tel: 064/789

Mobilna
Telefonija
Srbije

064

